

ความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนล้อมรั้วและไม่ล้อมรั้วในจังหวัดนนทบุรี

นายเกอภูล มัลลิกาพิพัฒน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DIFFERENCES OF THE USE OF PUBLIC OPEN SPACE OF RESIDENTS IN GATED
COMMUNITIES AND NON-GATED COMMUNITIES IN NONTHABURI PROVINCE

Mr. Kuakoon Mallikaphiphat

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program in Urban and Regional Planning

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนใน
ชุมชนล้อมรั้วและไม่ล้อมรั้วในจังหวัดนนทบุรี

โดย

นายเกื้อกูล มัลลิกาพิพัฒน์

สาขาวิชา

การวางแผนภาคและเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิวัฒน์ รัตนวราหะ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาลัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี ทายตะคุ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิวัฒน์ รัตนวราหะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนสิชา เพชรานนท์)

เกื้อกูล มัลลิกาพิพัฒน์ : ความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชน ล้อมรั้วและไม่ล้อมรั้วในจังหวัดนนทบุรี. (DIFFERENCES OF THE USE OF PUBLIC OPEN SPACE OF RESIDENTS IN GATED COMMUNITIES AND NON-GATED COMMUNITIES IN NONGTHABURI PROVINCE) อ. ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, 112 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะระหว่างคนในชุมชนล้อมรั้วและไม่ล้อมรั้วในจังหวัดนนทบุรี หน่วยวิเคราะห์เป็นคนที่อยู่ในชุมชนทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประเภทของชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ คือ (1) ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ, (2) ความถี่ในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ, (3) ประเภทของกิจกรรมรวมถึง นันทนาการกีฬา และคุยกับคนรู้จัก, (4) ประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะ และ (5) การเข้าถึงพื้นที่ว่างสาธารณะ ผลการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ยังแสดงให้เห็นว่าสถานที่ตั้ง ขนาดของพื้นที่นันทนาการ การเข้าถึงพื้นที่ และรูปแบบการสัญจรมีความสัมพันธ์กับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของผู้อยู่อาศัยในรูปแบบที่แตกต่างกัน ประเภทของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ รวมทั้งการเข้าถึงพื้นที่ว่างสาธารณะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....การวางแผนภาคและเมือง... ลายมือชื่อนิสิต..... เกื้อกูล มัลลิกาพิพัฒน์
สาขาวิชา.....การวางแผนภาคและเมือง... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....2553.....

5174109525 : MAJOR URBAN AND REGIONAL PLANNING

KEYWORDS : GATED COMMUNITY / BEHAVIORS IN USING PUBLIC OPEN SPACE

KUAKOON MALLIKAPHIPHAT : DIFFERENCES OF THE USE OF PUBLIC OPEN SPACE OF RESIDENTS IN GATED COMMUNITIES AND NON-GATED

COMMUNITIES IN NONTHABURI PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASST. PROF.

APIWAT RATANAWARAHA, Ph.D., 112 pp.

This research aims to examine differences in using public open space between residents in gated communities and those in non-gated communities in Nonthaburi, Thailand. The unit of analysis is the resident in three types of communities, namely gated, subdivided communities, non-gated, subdivided communities, and non-subdivided communities. The results shows that the types of communities are significantly correlated with the use of public open space in terms of (1) length of time to stay in public space, (2) frequency of visits, (3) types of activities, including recreational activity, sports activity, chatting with friends and acquaintances, (4) type of public open space, and (5) accessibility. The results from the spatial analyses also show that the location and size of a recreation area, its accessibility and circulation are correlated with the use of public open space among residents in different types of communities. The types of communities are related to the way of life, and are therefore correlated with the frequency of visits, as well as accessibility, to public open space.

Department : ...Urban and Regional planning

Student's Signature

เกื้อกมล รัตนากาพพิพัทธ์

Field of Study : Urban and Regional planning

Advisor's Signature

APIWAT RATANAWARAHA

Academic Year :2010.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จที่ปราศจากความเอื้อเฟื้อจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ รัตนวราหะ ที่ให้คำปรึกษาในทุก ๆ เรื่องตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คุชฎี ทายตะคุ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชศรี ภักดีสุขเจริญ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนสิชา เพชรานนท์ ที่กรุณาเสียสละเวลาในการอ่านเล่มวิทยานิพนธ์ รวมทั้งร่วมรับฟังการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในสาขาวิชาการวางแผนภาคและเมืองที่ประสิทธิ์ ประสาทความรู้ต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต ครั้งที่ 2 ประจำปีงบประมาณ 2553 สำหรับการดำเนินงานค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยต่าง ๆ

ขอขอบคุณ พี่ตุ้ม พี่แสง สำหรับการช่วยเหลือด้านเอกสารการศึกษาและวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณคนในครอบครัว และเพื่อน ๆ ทุกคนสำหรับคำปรึกษา และกำลังใจที่ดีตลอดมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
สารบัญแผนที่.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามในการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	2
1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.5 หน่วยวิเคราะห์.....	3
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.8 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.10 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลงานวิจัย.....	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว.....	9
2.1.1 นิยามของชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว.....	9
2.1.2 ที่มาและการเกิดหมู่บ้านจัดสรร.....	10
2.1.3 พัฒนาการของชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว.....	11
2.1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเกิดชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว.....	13
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบ้านจัดสรร.....	15

บทที่	หน้า
2.2.1 รูปแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	16
2.2.2 ขนาดของหมู่บ้านจัดสรร.....	18
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	18
2.3.1 นิยามของพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	18
2.3.2 ประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะ.....	19
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ.....	21
2.4.1 นิยามการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ.....	21
2.4.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ.....	25
2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมและการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ.....	27
2.6 กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ว่างสาธารณะในการจัดสรรที่ดิน.....	28
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
3.1 การกำหนดปัญหาวิจัย.....	32
3.2 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา.....	32
3.3 ตัวแปรในการวิจัย.....	33
3.3.1 ตัวแปรอิสระ.....	33
3.3.2 ตัวแปรตาม.....	33
3.4 กลุ่มตัวอย่างประชากร.....	33
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
3.7.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง.....	37
3.7.2 การวิเคราะห์ด้านกฎหมาย.....	42
บทที่ 4 พื้นที่ศึกษาและบ้านจัดสรรจังหวัดนนทบุรี.....	43
4.1 ด้านกายภาพ.....	43
4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต.....	43
4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ.....	43
4.1.3 ขอบเขตการปกครอง.....	44

บทที่	หน้า
4.2 ประชากร.....	46
4.2.1 แนวโน้มการเพิ่มของประชากร.....	46
4.2.2 ความหนาแน่นประชากร.....	47
4.3 พื้นที่และการกระจายตัวของชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมจังหวัดนนทบุรี.....	47
4.4 สถานการณ์ปัจจุบันและคุณลักษณะของบ้านจัดสรร.....	54
4.5 สถานการณ์ปัจจุบันและคุณลักษณะของชุมชนเดิม.....	59
4.6 พื้นที่ว่างสาธารณะที่สำคัญ.....	62
4.6.1 อำเภอเมืองนนทบุรี.....	62
4.6.2 อำเภอปากเกร็ด.....	63
4.6 สรุป.....	64
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
5.1 การพิสูจน์สมมติฐานคุณลักษณะของคน.....	65
5.2 การพิสูจน์สมมติฐานคุณลักษณะของเวลา.....	67
5.3 การพิสูจน์สมมติฐานคุณลักษณะของกิจกรรม.....	72
5.4 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ.....	78
5.5 การวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ.....	82
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	88
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	88
6.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	90
6.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	91
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก.....	98
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	112

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	หน่วยวิเคราะห์ในจังหวัดนนทบุรี.....	3
2-1	บ้านจัดสรรช่วง ปี พ.ศ.2510-2519.....	11
2-2	บ้านจัดสรรช่วง ปี พ.ศ.2520-2529.....	12
2-3	บ้านจัดสรรช่วง ปี พ.ศ.2540-2550.....	13
2-4	ประเภทของพื้นที่ว่าง (พื้นที่ว่างส่วนตัว, สวนกิ่งสาธารณะ และ สวนสาธารณะ)	21

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	จำแนกลักษณะทางกายภาพของชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิม.....	17
4-1	การปกครองส่วนภูมิภาค.....	44
4-2	การปกครองส่วนท้องถิ่น.....	44
4-3	ความหนาแน่นของประชากร.....	47
4-4	จำนวนชุมชนจัดสรร, ชุมชนเดิมและชุมชนเดิมที่ได้รับผลกระทบด้านการเข้าถึง ภายหลังการมีชุมชนจัดสรรปิดล้อม.....	47
4-5	จำแนกบ้านจัดสรรตามขนาดและปีที่ก่อสร้างในพื้นที่ศึกษา.....	58
4-6	ความหนาแน่นของหมู่บ้านจัดสรรจำแนกตามอำเภอ.....	59
4-7	ความหนาแน่นของชุมชนเดิมจำแนกตามอำเภอ.....	60
5-1	การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของคน.....	67
5-2	การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของเวลา (ภายในชุมชน).....	69
5-3	การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของเวลา (ภายนอกชุมชน)....	70
5-4	การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับระยะเวลาที่ใช้พื้นที่ (ภายนอกชุมชน).....	71
5-5	การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ (ภายนอก ชุมชน).....	71
5-6	การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของกิจกรรม (ภายใน ชุมชน).....	73
5-7	การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับกิจกรรมนันทนาการ กีฬา (ภายในชุมชน)...	74
5-8	การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของกิจกรรม (ภายนอกชุมชน).....	76
5-9	การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับกิจกรรมนันทนาการ กีฬา (ภายนอก ชุมชน).....	77
5-10	การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับกิจกรรมคุยกับคนรู้จัก (ภายนอก ชุมชน).....	77
5-11	การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน).....	79
5-12	การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับประเภทพื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน).....	79
5-13	การเปรียบเทียบพหุคูณขนาดชุมชนกับประเภทพื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน).....	80

- 5-14 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง
(ภายนอกชุมชน)..... 81
- 5-15 การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับการเข้าถึงพื้นที่ (ภายนอกชุมชน)..... 82

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ		หน้า
1-1	ลำดับขั้นตอนในการวิจัย.....	8
2-1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	31
4-1	แผนภูมิจำนวนประชากรจังหวัดนนทบุรี พ.ศ.2522-2550.....	46
4-2	แนวโน้มการเกิดชุมชนล้อมรั้วในจังหวัดนนทบุรี.....	54
4-3	เปรียบเทียบชุมชนเดิมและชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว.....	61
5-1	เปรียบเทียบเพศ.....	65
5-2	เปรียบเทียบช่วงอายุ.....	65
5-3	เปรียบเทียบระดับการศึกษา.....	66
5-4	เปรียบเทียบระดับรายได้.....	66
5-5	เปรียบเทียบบุคคลที่มาด้วย (ภายในชุมชน).....	66
5-6	เปรียบเทียบบุคคลที่มาด้วย (ภายนอกชุมชน).....	66
5-7	เปรียบเทียบช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ (ภายในชุมชน).....	68
5-8	เปรียบเทียบระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ (ภายในชุมชน).....	68
5-9	เปรียบเทียบความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ (ภายในชุมชน).....	68
5-10	เปรียบเทียบช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ (ภายนอกชุมชน).....	69
5-11	เปรียบเทียบระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ (ภายนอกชุมชน).....	69
5-12	เปรียบเทียบความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ (ภายนอกชุมชน).....	70
5-13	เปรียบเทียบกิจกรรมประจำวัน (ภายในชุมชน).....	72
5-14	เปรียบเทียบกิจกรรมทางเลือก (ภายในชุมชน).....	72
5-15	เปรียบเทียบกิจกรรมทางสังคม (ภายในชุมชน).....	73
5-16	เปรียบเทียบกิจกรรมประจำวัน (ภายนอกชุมชน).....	74
5-17	เปรียบเทียบกิจกรรมทางเลือก (ภายนอกชุมชน).....	75
5-18	เปรียบเทียบกิจกรรมทางสังคม (ภายนอกชุมชน).....	75
5-19	เปรียบเทียบประเภทของพื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน).....	78
5-20	เปรียบเทียบการเข้าถึงพื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน).....	78
5-21	เปรียบเทียบรูปแบบการสัญจร (ภายในชุมชน).....	78
5-22	เปรียบเทียบประเภทของพื้นที่ว่าง (ภายนอกชุมชน).....	80
5-23	เปรียบเทียบการเข้าถึงพื้นที่ว่าง (ภายนอกชุมชน).....	80

5-24	เปรียบเทียบรูปแบบการสัญจร (ภายนอกชุมชน).....	81
------	--	----

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนที่

แนที่		หน้า
1-1	ขอบเขตจังหวัดนนทบุรี.....	4
4-1	ที่ตั้งอาณาเขตขอบเขตการปกครองจังหวัดนนทบุรี.....	45
4-2	การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอเมืองนนทบุรีจังหวัดนนทบุรี...	48
4-3	การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี.....	49
4-4	การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอบางใหญ่จังหวัดนนทบุรี.....	50
4-5	การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี....	51
4-6	การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอไทรน้อยจังหวัดนนทบุรี.....	52
4-7	การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี.....	53
4-8	แสดงที่ตั้งสวนสาธารณะภายในอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี.....	62
4-9	แสดงที่ตั้งสวนสาธารณะภายในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	63
5-1	แสดงการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ภายในอำเภอเมืองนนทบุรี.....	84
5-2	แสดงการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ภายในอำเภอปากเกร็ด.....	86

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนจัดสรรล้อมรั้วเป็นปรากฏการณ์สำคัญของสังคมเมืองในปัจจุบันที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และเป็นรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในเมืองที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ปรากฏการณ์ชุมชนล้อมรั้วสะท้อนการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา ซึ่งรวมถึงอัตลักษณ์ของการใช้ชีวิตในเมืองที่ต้องการแบ่งแยกตนเองออกจากผู้คนกลุ่มอื่นในสังคมด้วยเหตุผลด้านต่างๆ ทั้งด้านความปลอดภัยในการดำรงชีวิต การปกป้องทรัพย์สินส่วนบุคคล และด้านการบริหารจัดการบริการพื้นฐานสาธารณะ การล้อมรั้วของชุมชนจัดสรรมักใช้วิธีการทางกายภาพด้วยการก่อสร้างหรือใช้แนวเขตธรรมชาติเป็นแนวรั้วแบ่งเขตชุมชน ประกอบกับการใช้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการควบคุมการเข้าออกของบุคคลภายนอก (ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ, 2552)

ในปีพ.ศ. 2538-2548 เมืองที่มีอัตราการเติบโตของชุมชนจัดสรรล้อมรั้วสูงที่สุดของประเทศไทย คือจังหวัดปทุมธานี, ภูเก็ต, นนทบุรี, ระนอง, กระบี่, ชลบุรี, แม่ฮ่องสอน, ระยอง, สมุทรปราการ, ยะลา โดยจังหวัดปทุมธานี, นนทบุรี, สมุทรปราการ เป็นผลจากการรองรับการขยายตัวด้านที่อยู่ของกรุงเทพมหานคร (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2538) จากอัตราการขยายตัวของชุมชนจัดสรรล้อมรั้วที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนเดิมจำนวนมาก สาเหตุเนื่องมาจากชุมชนจัดสรรล้อมรั้วจำนวนมากมักเติบโตตามเส้นทางคมนาคมสายสำคัญที่เกิดขึ้นใหม่ โดยก่อนหน้านั้นพื้นที่เหล่านี้มีชุมชนอาศัยอยู่จำนวนมาก การเกิดขึ้นของชุมชนจัดสรรล้อมรั้วจึงส่งผลกระทบต่อชุมชนที่เคยอาศัยอยู่ก่อนหน้าการเข้ามาของชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว

แม้ว่าปรากฏการณ์ชุมชนล้อมรั้วเป็นประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ยังมีการศึกษาเชิงวิชาการในประเทศไทยน้อยมากที่วิเคราะห์รูปแบบและแนวโน้มของชุมชนล้อมรั้ว ขณะที่ประเทศไทยยังมีการศึกษา/วิจัยเรื่องชุมชนล้อมรั้วน้อยมาก โดยการศึกษาที่เกี่ยวข้องมีเพียงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาจราจรกับโครงข่ายถนนของพื้นที่ปิดล้อมขนาดใหญ่ของกรุงเทพมหานคร ทำการศึกษาโดย (เพิ่มศักดิ์ พูลพร, 2548)

จากเหตุผลดังกล่าวรูปแบบการอยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนจัดสรรล้อมรั้วเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วทำให้เกิดพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะเฉพาะกลุ่มเท่านั้น (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2526) ทำให้เกิดความแตกต่างจากการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะหรือลานโล่งว่างในเมือง ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนโดยทั่วไป เนื่องจากพื้นที่ว่าง

สาธารณะเป็นระบบโครงสร้างหลักของเมืองเป็นสถานที่ที่เปรียบเสมือนศูนย์กลางของการดำเนินชีวิต เป็นจุดรวมชีวิตทั้งทางสังคม หรือปฏิสัมพันธ์ของชุมชน (กาญจน์ นทีวุฒิกุล, 2550) จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งสำหรับการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาถึงการใชพื้นที่ว่างสาธารณะระหว่างชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิม

1.2 คำถามในการวิจัย

คนในชุมชนล้อมรั้วมีการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะแตกต่างจากคนในชุมชนไม่ล้อมรั้วหรือไม่

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1) สมมติฐานหลัก

คนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีพฤติกรรมในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะแตกต่างจากชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิม

2) **สมมติฐานรอง** แบ่งตามคุณลักษณะของคน เวลา กิจกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง ดังนี้

คนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีคุณลักษณะของคน (เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และบุคคลที่มาด้วย) แตกต่างจากชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิม

คนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีคุณลักษณะของเวลา (ช่วงเวลาที่เข้าพื้นที่ ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่) แตกต่างจากชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิม

คนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีคุณลักษณะของกิจกรรม (กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมทางเลือก และกิจกรรมทางสังคม) แตกต่างจากชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิม

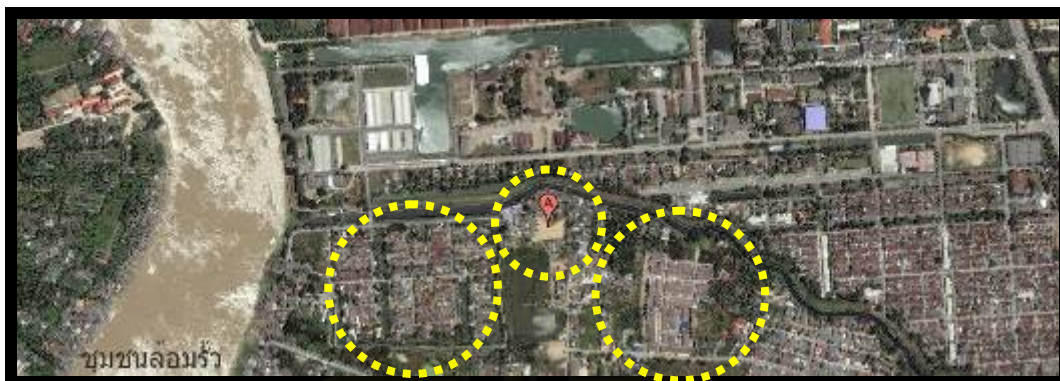
คนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีคุณลักษณะของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง (ประเภทของพื้นที่ว่าง การเข้าถึงพื้นที่ว่าง และรูปแบบการสัญจร) แตกต่างจากชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิม

1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิม
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนทั้งสามประเภท
3. ศึกษาความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนทั้งสามประเภท

1.5 หน่วยวิเคราะห์

คนที่อยู่ในชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิม

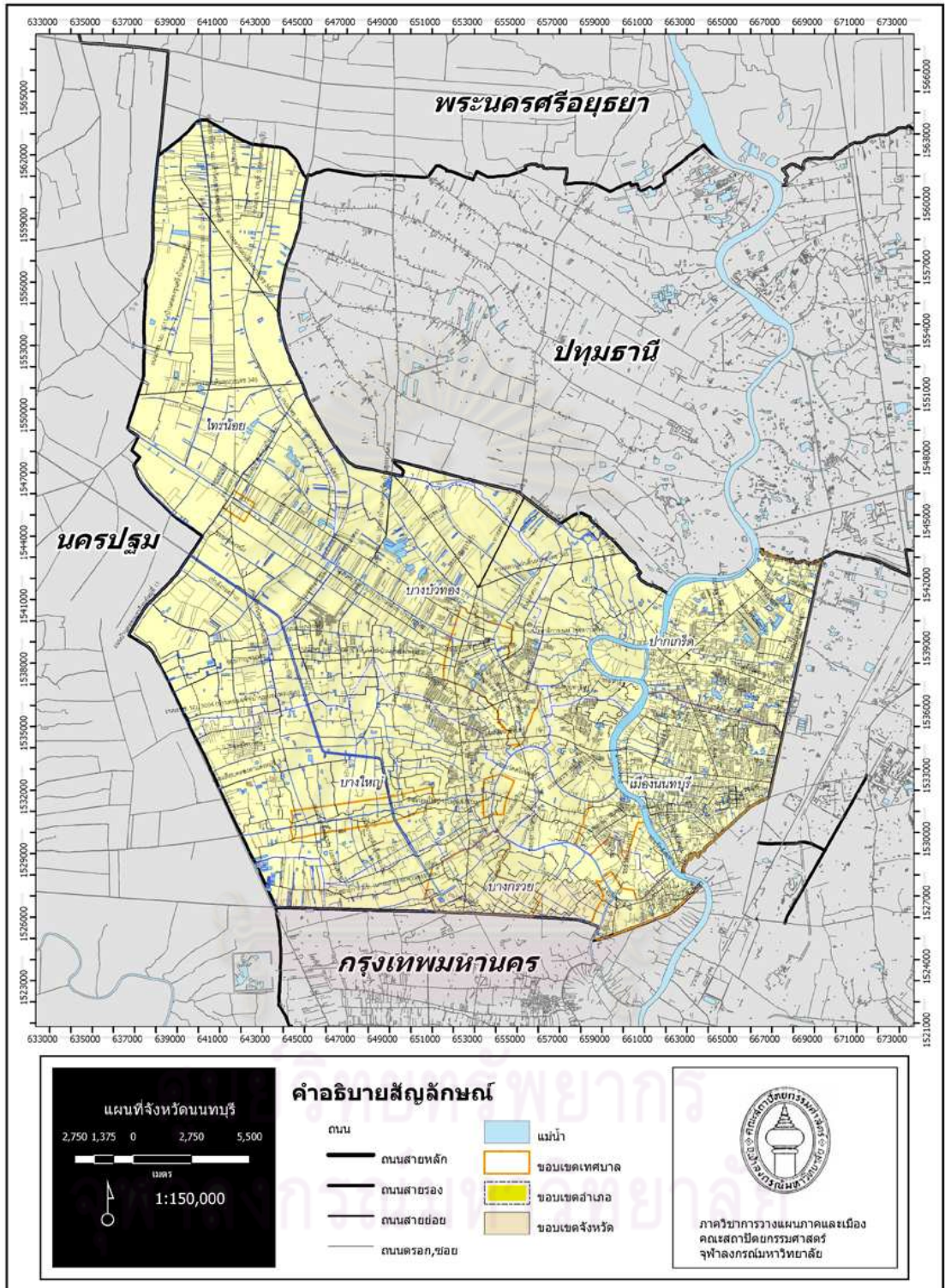

ภาพที่ 1-1 หน่วยวิเคราะห์ในจังหวัดนนทบุรี

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่ศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ครอบคลุมทั้งหมด 6 อำเภอประกอบด้วย อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอไทรน้อย และอำเภอปากเกร็ด พื้นที่ทั้งหมด 637 ตารางกิโลเมตร

ขอบเขตด้านเนื้อหาครอบคลุมรูปแบบชุมชน ประเภทชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิม โดยขอบเขตชุมชนจัดสรรล้อมรั้วเป็นรูปแบบที่มีการวางแผน มีการล้อมรั้ว และปลอดภัยจากยามรักษาความปลอดภัย มีนิติบุคคล ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วมีลักษณะเป็นที่ดินจัดสรรที่ไม่มีการล้อมรั้ว อาจจะมียามรักษาความปลอดภัย นิติบุคคล หรือไม่มีก็ได้ และชุมชนเดิมมีลักษณะที่พัฒนาด้วยตนเองจากรูปแบบการตั้งถิ่นฐานเดิม ซึ่งชุมชนทั้ง 3 ประเภทครอบคลุมด้วยขนาดเล็ก จำนวนแปลงย่อยไม่เกิน 99 แปลงหรือเนื้อที่ต่ำกว่า 19 ไร่ ขนาดกลาง จำนวนแปลงย่อยตั้งแต่ 100-499 แปลงหรือเนื้อที่ 19-100 ไร่ และขนาดใหญ่ จำนวนแปลงย่อยตั้งแต่ 500 แปลงหรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่ และศึกษาการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการวิเคราะห์นำไปสู่การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคน

แผนที่ 1-1 ขอบเขตจังหวัดนนทบุรี

1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว หมายถึง รูปแบบที่อยู่อาศัยที่มีการวางแผน มีการล้อมรั้ว และปลอดภัยจากยามรักษาความปลอดภัย มีนิติบุคคล โดยมีลักษณะทางกายภาพที่มีการจัดระเบียบของที่ดิน และมีลักษณะเฉพาะของการปิดด้วยรั้ว กำแพง หรือพื้นที่โล่ง ระบบรักษาความปลอดภัยบรรยากาศ ที่ตัดขาดจากสภาพแวดล้อมนอกรั้ว และความอิสระที่ชุมชนล้อมรั้วแยกตัวออกจากภายนอก เช่น การหันด้านหลังให้พื้นที่สาธารณะภายนอก

ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว หมายถึง รูปแบบที่อยู่อาศัยที่มีการจัดสรรแต่ไม่มีการล้อมรั้ว อาจจะมียามรักษาความปลอดภัย นิติบุคคล หรือไม่มีก็ได้

ชุมชนเดิม หมายถึง รูปแบบชุมชนที่พัฒนาจากการตั้งถิ่นฐานเดิมด้วยตนเอง

พื้นที่ว่างสาธารณะ คือ พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกอาคาร เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชนและระดับเมือง โดยแบ่งประเภทตามลักษณะคุณประโยชน์ใช้สอยเป็น สวนสาธารณะ ลานโล่งว่าง สนามเด็กเล่น สนามกีฬา และตลาด และลักษณะการครองครองพื้นที่ว่างเป็นพื้นที่ว่างส่วนตัว (private space) ที่มีลักษณะเฉพาะภายในชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว และสวนสาธารณะ (public space)

1.8 วิธีดำเนินการวิจัย

1) การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เลือกศึกษาพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เนื่องจากในรอบ 10 ปี (พ.ศ.2538 - 2548) จังหวัดนนทบุรีมีอัตราการเพิ่มของประชากรเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.9 เป็นรองเพียงจังหวัดปทุมธานีและภูเก็ต ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 55.6 และ 40.7 ค่อนข้างเป็นที่ชัดเจนว่าอัตราการเพิ่มของประชากรจังหวัดนนทบุรี เป็นเพราะการขยายตัวของกรุงเทพมหานครออกสู่จังหวัดในปริมณฑล ส่งผลให้เกิดที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะหมู่บ้านจัดสรรขึ้นเป็นจำนวนมาก และจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย คือชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกัน จึงเป็นประโยชน์สำหรับการเปรียบเทียบตัวแปร และการเก็บข้อมูล

2) ตัวแปรในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยเพื่อกำหนดตัวแปรที่สำคัญในการศึกษาและวิเคราะห์ความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างของคนระหว่างชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิม ดังนี้

2.1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบของชุมชน และขนาดของชุมชน

- รูปแบบของชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนเดิม ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว
- ขนาดของชุมชน ประกอบด้วย ขนาดเล็ก จำนวนแปลงย่อยไม่เกิน 99 แปลงหรือเนื้อที่ต่ำกว่า 19 ไร่ ขนาดกลาง จำนวนแปลงย่อยตั้งแต่ 100-499 แปลงหรือเนื้อที่ 19-100 ไร่ และขนาดใหญ่ จำนวนแปลงย่อยตั้งแต่ 500 แปลงหรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่

2.2) ตัวแปรแทรก ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลให้ต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง ประกอบด้วย ที่ตั้งของพื้นที่นั้นหนาแน่น ขนาดของพื้นที่นั้นหนาแน่น การเข้าถึงพื้นที่ และรูปแบบการสัญจร

2.3) ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะของคน เวลา กิจกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง

- คุณลักษณะของคน ประกอบด้วย เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และบุคคลที่มาด้วย
- คุณลักษณะของเวลา ประกอบด้วย ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่
- คุณลักษณะของกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมทางเลือก และกิจกรรมทางสังคม
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง ประกอบด้วย ประเภทของพื้นที่ว่าง การเข้าถึงพื้นที่ว่าง และรูปแบบการสัญจร

3) กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิที่สุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีความแตกต่างกันจากรูปแบบชุมชนทั้ง 3 ประเภท (ชุมชนเดิม ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว) โดยกลุ่มตัวอย่างจากหน่วยวิเคราะห์ที่เป็นคนในพื้นที่ศึกษาคิดจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม (sample size) มากกว่าหรือเท่ากับ 30 กลุ่มตัวอย่างต่อ 1 รูปแบบชุมชน ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 90 คนในการวิจัยครั้งนี้

4) เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนภายในและภายนอกชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิม แบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบชุมชนและขนาดของชุมชน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของคน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของ เวลา กิจกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่างภายในชุมชน

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของ เวลา กิจกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่างภายนอกชุมชน

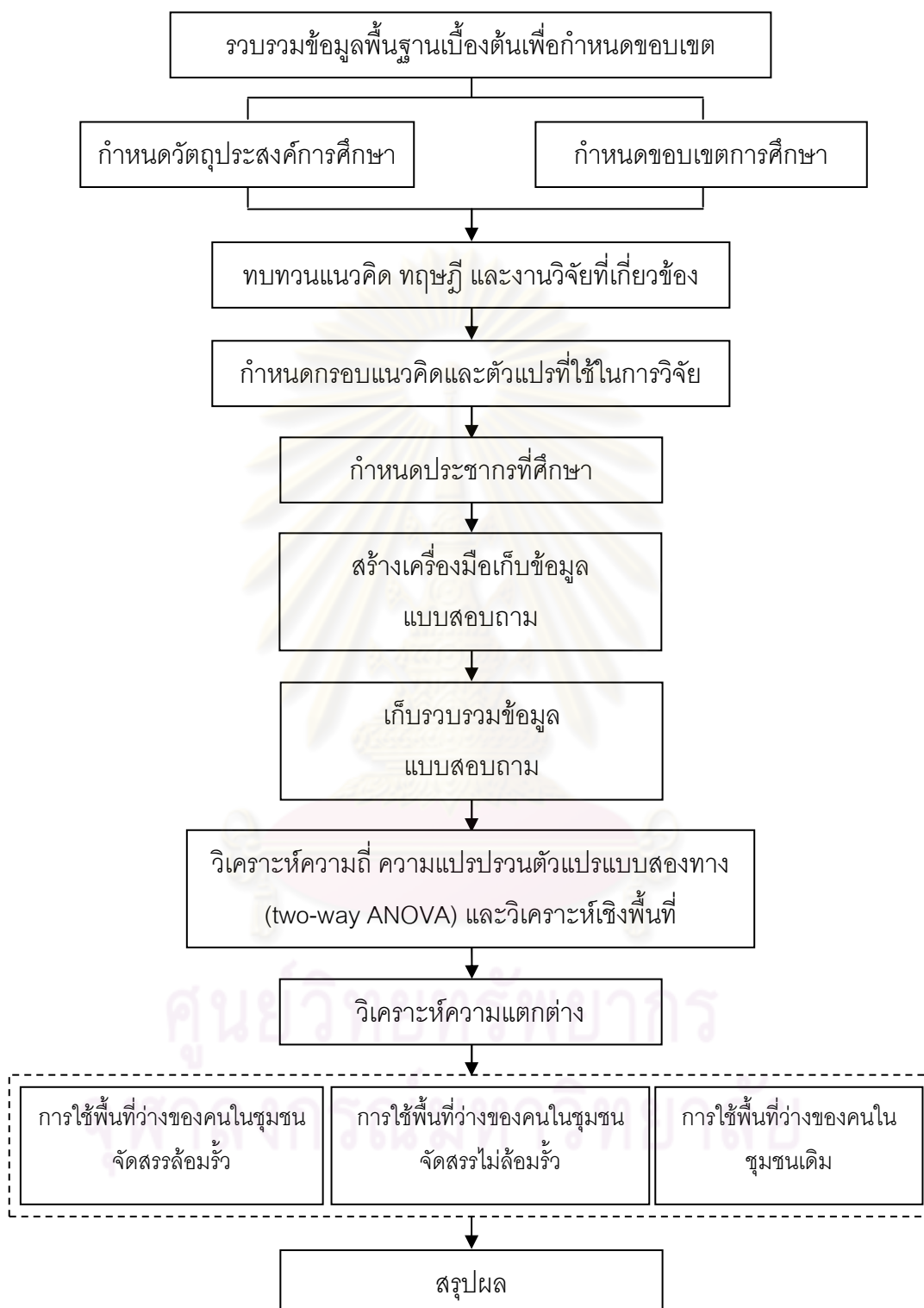
5) การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนคือ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) สถิติมีพารามิเตอร์ (parametric statistics) และการวิเคราะห์ด้านกฎหมาย โดยสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ แสดงผลเป็นเปอร์เซ็นต์ และการวิเคราะห์สถิติมีพารามิเตอร์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (two-way ANOVA) คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนที่มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวและอยู่ในมาตราการวัดระดับนามบัญญัติ (nominal scales) และตัวแปรตามอยู่ในมาตราการวัดระดับอันตรภาค (interval scales) ขึ้นไป เป็นวิธีวัดที่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยหลาย ๆ ค่าพร้อมกันได้และสามารถแยกความแปรปรวนออกเป็นส่วน ๆ ได้ การวิเคราะห์ด้านกฎหมายจากกรอบแนวคิดทฤษฎีประกอบผลการศึกษา

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว และการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ
2. ผลจากการวิเคราะห์สามารถนำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนในอนาคต

1.10 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

แผนภูมิที่ 1-1 ลำดับขั้นตอนในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ในประเด็นลำดับของวิวัฒนาการของชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่างสาธารณะ พฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ตลอดจนกฎหมายพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ว่างสาธารณะในการจัดสรรที่ดิน เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบแนวความคิดการวิจัย เรื่องความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนล้อมรั้วและไม่ล้อมรั้วจังหวัดนนทบุรี

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว

2.1.1 นิยามของชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว

ตามข้อสังเกตของ Sennet (1971 อ้างถึงใน ไชศรี, 2550) เกี่ยวกับการแสดงอัตลักษณ์และชีวิตคนในเมือง การล้อมรั้วพื้นที่ชุมชนหรือเกิดการสร้างกำแพงเพื่อแบ่งกันตนเองออกจากพื้นที่อื่น ๆ ของเมือง ถือเป็น “ชุมชนไร้สิ่งแปลกปลอม” หรือ “purified communities” การสร้างกำแพงปิดล้อมพื้นที่ชุมชนแบบบ้านจัดสรรสำหรับคนเฉพาะกลุ่มยังเป็นกลไกที่นำไปสู่การกีดขวางโครงข่ายทางสัญจรของเมืองในภาพรวม ซึ่งเป็นปัญหาในเชิงสัณฐานอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังประเด็นปัญหาด้านสังคมที่เกิดจาก “ความแตกต่าง” ของคนกลุ่มอื่น ๆ จากสถานภาพหรือฐานะทางสังคม จนไม่สามารถอยู่ร่วมกันในสภาพแวดล้อมเดียวกันได้

ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว คือ รูปแบบการอยู่อาศัยสมัยใหม่ที่มีการควบคุมการเข้าออกของคนเดินเท้า จักรยาน และรถยนต์ อย่างเคร่งครัด มีลักษณะเฉพาะของการปิดด้วย “กำแพง” และ “รั้ว” โดยปกติชุมชนล้อมรั้วจะประกอบด้วยถนนขนาดเล็กและรวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับชุมชนที่มีขนาดเล็กอาจจะมีแค่สวนสาธารณะหรือพื้นที่ใช้สอยธรรมดาเท่านั้น สำหรับชุมชนขนาดใหญ่ก็มีความเป็นไปได้ที่จะให้ผู้อยู่อาศัยเข้ามาพักผ่อนเพื่อทำกิจกรรมแบบวันต่อวันภายในชุมชน ชุมชนล้อมรั้วคือรูปแบบการพัฒนาทั่วไปที่เกิดขึ้นแตกต่างจากชุมชนทั่วไปอย่างตั้งใจ

การสร้างพื้นที่ปิดล้อมเกิดจากกลุ่มคนที่มีสถานภาพหรือฐานะแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อป้องกันตนเองจากการดูแลและเอาใจใส่เปรียบจากผู้ที่แตกต่างกันทางสังคมหรือการปกครอง การสร้างแนวร่วมจึงเป็นสิ่งที่พบได้เสมอในทุกสถานภาพของชุมชน โดยการปิดกั้นตนเองเกิดจากความจำเป็นมากกว่าความตั้งใจ โดยความตั้งใจที่จะสร้างอาณาเขตของการล้อมรั้ว เพราะมีความสามารถในการ “กำหนด” แนวเขตเพื่อ “จำกัด” ว่า ใครบ้างที่จะได้รับอนุญาตให้เข้าหรือออกจากพื้นที่นี้ได้

ลักษณะการปิดล้อมของชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว มี 4 ลักษณะคือ (ไชศรี, 2550)

1. รั้ว กำแพง หรือพื้นที่โล่งที่แยกตัวชัดเจนจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะกับการเดินเท้า แต่เหมาะสมกับการใช้รถ
2. ระบบรักษาความปลอดภัย ที่เหมาะสมกว่ารั้ว หรือกำแพงที่ไม่สามารถปิดกั้นอาณาเขตตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. บรรยากาศ ที่ตัดขาดจากสภาพแวดล้อมนอกรั้ว
4. ความอิสระ ชุมชนล้อมรั้วแยกตัวออกจากภายนอก เช่น การหันด้านหลังให้พื้นที่สาธารณะภายนอก ดังนั้นถนนสาธารณะต่าง ๆ ของเมืองจึงเป็นเส้นทาง “ผ่าน” ของชุมชน

ปรากฏการณ์ชุมชนจัดสรรล้อมรั้วในประเทศไทยเป็นรูปแบบการจัดสรรสมัยใหม่ที่พบอยู่ทั่วไปตามการเจริญเติบโตของเมือง

2.1.2 ที่มาและการเกิดหมู่บ้านจัดสรร

ช่วง 25 ปีหลังจากปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลมีนโยบายเร่งพัฒนาระบบอุตสาหกรรมและเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติ เพราะจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 มีการเร่งพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน คมนาคมขนส่ง และระบบสาธารณูปโภคในด้านต่าง ๆ ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ประชาชน การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมกลายเป็นผู้ขายแรงงาน ซึ่งในขณะนั้นอาชีพผู้ขายแรงงานมีปริมาณเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่ย้ายเข้าสู่เขตเมืองใหญ่โดยเฉพาะเมืองหลวงซึ่งมีการพัฒนาอย่างมาก การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในกรุงเทพฯ ก่อให้เกิดความหนาแน่นของประชากร ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังส่งผลให้รายได้ของประชาชนมีความแตกต่างกันมากขึ้นเรื่อย ๆ (มุสดีทิพัทธ์, 2525: 359)

ผลจากความหนาแน่นของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ก่อให้เกิดความต้องการในด้านที่อยู่อาศัยซึ่งมีไม่เพียงพอในขณะนั้น โดยต่อมารัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชน โดยมีทั้งการจัดสร้างที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยและการจัดสร้างโครงการบ้านจัดสรรขายให้แก่ผู้มีรายได้ปานกลางไปจนถึงรายได้สูง ในส่วนของหน่วยงานเอกชนที่เป็นหน่วยงานใหญ่ซึ่งมีพนักงานจำนวนมาก ได้มีการจัดสร้างที่อยู่อาศัยในรูปแบบสวัสดิการเพื่อสนับสนุนพนักงานโดยมีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งบ้านพักอาคาร อาคารพักอาศัย ตึกแถว เป็นต้น

ในการจัดสร้างโครงการบ้านจัดสรร โดยรัฐบาลและบริษัทเอกชนเพื่อขายให้แก่ประชาชนในระยะแรก ช่วงปี พ.ศ. 2510-2515 เป็นการมุ่งเน้น ไปที่กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีฐานะระดับปานกลางขึ้นไป โดยโครงการบ้านจัดสรรของรัฐบาลโครงการแรก ๆ ตั้งอยู่บริเวณชานเมือง ต่อมา

จึงมีโครงการจัดสรรที่มีขนาดเล็กลงมา ในปี พ.ศ.2513 โครงการบ้านจัดสรรที่จัดสร้างโดยบริษัทเอกชนเพื่อขายแก่ประชาชนเกิดขึ้นมากมายในพื้นที่เขตชานเมือง และในจังหวัดปริมณฑล ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่มากกว่า 100 หลังคาเรือน โดยกล่าวได้ว่าช่วงแรกของหมู่บ้านจัดสรรมุ่งเน้นถึงการเร่งสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว เน้นความประหยัด เรียบง่าย รวดเร็ว ทำให้การค้ำึงถึงเรื่องของคุณภาพชีวิต และการค้ำึงถึงคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยลดน้อยลงไปในช่วงแรก

2.1.3 พัฒนาการของชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว

พัฒนาการของหมู่บ้านจัดสรรสามารถแบ่งช่วงเวลาการศึกษาออกเป็น 4 ช่วงนับตั้งแต่ยุคเริ่มแรกที่มีบ้านจัดสรรคือ ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2510–2519, ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520–2529, ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2530–2539 และช่วงที่ 4 พ.ศ. 2540–ปัจจุบัน (พ.ศ. 2550)

แนวคิดและรูปแบบหมู่บ้านจัดสรร ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2510–2519 ในยุคเริ่มต้นหมู่บ้านจัดสรรสถาปนิกได้รับอิทธิพลจากการศึกษาประเทศฝั่งตะวันตกจึงได้นำแนวคิดและรูปแบบบ้านจัดสรรแบบตะวันตกมาใช้กับประเทศไทย ประกอบกับแนวคิดทั้งภาครัฐและเอกชนพยายามเร่งก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรเพื่อตอบสนองความต้องการด้านที่อยู่อาศัย รูปแบบบ้านมีลักษณะลักษณะเรียบง่าย และตัดทอนรายละเอียดการตกแต่งออก เพื่อเน้นการก่อสร้างที่รวดเร็วและสามารถสร้างซ้ำ ๆ กันในปริมาณที่มาก เน้นการประหยัดต้นทุนเพื่อให้มีราคาขายต่ำ

ภาพที่ 2-1 บ้านจัดสรรช่วง ปี พ.ศ.2510-2519

ที่มา: วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2536: 149-150

แนวคิดและรูปแบบหมู่บ้านจัดสรร ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520–2529 ในยุคนี้มีผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดตลาดแข่งขันของบ้านจัดสรรเพิ่มมากขึ้น การพัฒนารูปแบบบ้านและแนวคิดการออกแบบจึงมีมากขึ้น แต่ยังคงเป็นรูปแบบซ้ำ ๆ กัน (เหมือนยุคแรก) จากตลาดการแข่งขันบ้านจัดสรรที่เพิ่มขึ้นทำให้พัฒนาการด้านคุณภาพ วัสดุ และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นผู้บริโภคจึงมีทางเลือกมากขึ้น อิทธิพลการออกแบบบ้านจัดสรรเป็นช่วงเปลี่ยนถ่ายจากสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น (late-modern) สู่อภปัตยกรรมแนวโพสต์โมเดิร์น (post-modern) กล่าวคือรูปแบบบ้านเดิมไม่มีเอกลักษณ์ แต่ด้วยข้อจำกัดด้านการเงิน และการลงทุน ทำให้รูปแบบไม่ต่างไปจากเดิม

ภาพที่ 2-2 บ้านจัดสรรช่วง ปี พ.ศ.2520-2529

ที่มา: รายงานประจำปีธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2523: ไม่ปรากฏหน้า

แนวคิดและรูปแบบหมู่บ้านจัดสรร ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2530-2539 รูปแบบสถาปัตยกรรมแนวโพสต์โมเดิร์น ส่งผลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอย่างเห็นได้ชัด รูปแบบโครงการมีความหลากหลายอย่างมาก เพราะผู้ประกอบการและผู้บริโภคให้ความสำคัญมากขึ้น สถาปนิกเข้ามามีบทบาทในการพัฒนารูปแบบและธุรกิจจัดสรรเป็นอย่างมาก แนวคิดในการออกแบบจากสถาปนิกก็เป็นที่ยอมรับ และนำมาใช้มากขึ้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยในการเลือกซื้อ นอกเหนือจากทำเลที่ตั้ง ระดับราคา หรือสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ มีการพัฒนาด้านรูปแบบของพื้นที่ใช้สอยและการใช้ประโยชน์จากตัวบ้านอย่างเห็นได้ชัด ในปี พ.ศ. 2532 บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ รับช่วงโครงการบ้านพักประชาชน ต่อจากบริษัท ภัทรเคหะในเครือธนาคารกสิกรไทย เริ่มเอาแบบยุโรปเข้ามาใช้ในโครงการ และโครงการอื่น ๆ นำรูปแบบชาติอื่น ๆ เข้ามาอย่างแพร่หลาย โดยช่วงแรกระดับราคาบ้านมีการกำหนดค่อนข้างสูง จึงเริ่มมีการปรับให้เข้ากับรูปแบบใช้สอยและวิถีชีวิตของคนไทยมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงหันมาให้ความสำคัญกับรายละเอียดบ้านจัดสรร ก่อให้เกิดรูปแบบบ้านแบบต่างชาติ

แนวคิดและรูปแบบหมู่บ้านจัดสรร ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2540-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ต่อเนื่องจากช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 ความต้องการของผู้บริโภค จำนวนผู้ประกอบการที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อการขยายตัวธุรกิจบ้านจัดสรรอีกครั้ง ในช่วงต่อมายุคที่เศรษฐกิจซบเซาอย่างหนัก ปัจจัยทางการตลาดเข้ามามีบทบาทอย่างมากกว่าช่วงที่ผ่านมาจากการที่ผู้บริโภคเริ่มมีความรู้มากขึ้น ทั้งในธุรกิจบ้านจัดสรรและตัวผลิตภัณฑ์ ประกอบกับกลุ่มรายได้ปานกลางลงมาถึงรายได้ต่ำ หันไปสนใจในการซื้อที่พักอาศัยรูปแบบอื่นมากขึ้น ระดับราคาบ้านจัดสรรจึงมักอยู่ระดับปานกลางขึ้นมาเป็นส่วนใหญ่ ผู้ประกอบการโดยเฉพาะในรายใหญ่มีการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในโครงการบ้านจัดสรรแทบทุกส่วน ไม่ว่าจะ เป็นรูปแบบโครงการ ความประณีตในการก่อสร้าง วัสดุ

เทคโนโลยีรวมถึงการจัดพื้นที่ผังอาคาร รูปแบบการใช้สอย มีการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในโครงการและสภาพแวดล้อมรอบตัวบ้านมากขึ้น เริ่มมีการนำแนวคิดรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่ มาประยุกต์เข้ากับรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบอื่น เช่น รูปแบบร่วมสมัย (modern contemporary) รูปแบบตะวันออกสมัยใหม่ (modern oriental) รูปแบบสถาปัตยกรรมเขตร้อนย์สูตรสมัยใหม่ (modern tropical) ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวความคิดการออกแบบที่สะท้อนถึงรูปแบบบ้านที่มีการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของผู้ใช้งานและสภาพแวดล้อมมากขึ้น จะเห็นได้ว่า บ้านจัดสรรมีแนวโน้มในรูปแบบซึ่งจะเป็นการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมในตัวบ้าน สภาพแวดล้อมโครงการ รูปแบบการใช้สอยที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตอย่างมาก แนวคิดสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ้านกับธรรมชาติโดยรอบมีแนวโน้มที่ผู้บริโภคต้องการและได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ การพัฒนาด้านวัสดุและเทคโนโลยี

ภาพที่ 2-3 บ้านจัดสรรช่วง ปี พ.ศ.2540-2550
ที่มา: บริษัทโมบายเออร์โกด์ จำกัด, 2550: 75-211

2.1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเกิดชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว

ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเกิดชุมชนจัดสรรล้อมรั้วได้แบ่งตามพัฒนาการของชุมชนจัดสรรล้อมรั้วเช่นเดียวกัน ดังนี้

ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2510–2519 ตั้งแต่ พ.ศ.2510 เป็นช่วงที่ธุรกิจจัดสรรที่ดินชบเซา ตลาดการจัดสรรที่ดินแปรสภาพเป็นตลาดการเก็งกำไร ทั้งสถาบันการเงินไม่ได้ให้ความสนับสนุนกับผู้ประกอบการ ทำให้มีความเสี่ยงในการลงทุนมากขึ้น ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ต่อมาผู้ประกอบการบางรายหันมาลงทุนในธุรกิจบ้านจัดสรรซึ่งประสบความสำเร็จ ตั้งแต่นั้นมาจำนวนผู้ประกอบการก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ.2512 เกิดโครงการบ้านจัดสรรถึง 40 โครงการ ประกอบกับธนาคารพาณิชย์บางแห่งให้การสนับสนุนด้านการเงินและเงินกู้ระยะยาว จึงทำให้

ธุรกิจบ้านจัดสรรได้ขยายตัวอย่างมากในกรุงเทพฯ กล่าวได้ว่าเป็นยุคเฟื่องฟู ช่วงที่มีการขยายตัวสูงสุด ช่วง พ.ศ. 2512-2515 แต่ พ.ศ. 2516 ก็ประสบมรสุมด้านเศรษฐกิจและปัญหาราคาน้ำมันซึ่งก่อให้เกิดค่าราคาวัสดุและค่าแรงงานที่สูงขึ้น แต่กำลังซื้อของประชาชนกลับลดลง อีกทั้งธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้เริ่มให้สินเชื่อระยะสั้นเพื่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย และสินเชื่อระยะยาวเพื่อการซื้อบ้านในปี พ.ศ. 2515 ทำให้สามารถพยุงตัวอยู่ได้ท่ามกลางภาวะยุ่งยากทางเศรษฐกิจในขณะนั้น (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2536: 97-140)

ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520-2529 ธุรกิจบ้านจัดสรรเริ่มฟื้นตัวขึ้น โดยมีปัจจัย 3 ประการ คือ 1) รัฐบาลประกาศนโยบายการส่งเสริมการก่อสร้างที่อยู่อาศัย โดยให้การเคหะแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการเพื่อกระตุ้นให้เกิดความมั่นใจในการลงทุน 2) สถาบันการเงินต่าง ๆ ปล่อยสินเชื่อมากขึ้น โดยให้อัตราดอกเบี้ยที่ไม่สูงมากเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนในธุรกิจที่อยู่อาศัยสามารถหาแหล่งเงินได้สะดวกขึ้น และ 3) ธนาคารอาคารสงเคราะห์สนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ประกอบการบ้านจัดสรรมากขึ้น โดยการให้บริการสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการควบคู่ไปกับการให้สินเชื่อแก่ผู้ซื้อบ้าน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนทั่วไปหลังจากที่ธุรกิจบ้านจัดสรรที่เพิ่งเริ่มฟื้นตัวได้ไม่นาน ก็ถูกผลของวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันครั้งที่ 2 และผลของวิกฤตการณ์ทางการเงินทำให้ต้องซบเซาลงไปอีก ผู้ประกอบการจึงหันมาแบ่งโครงการออกเป็นขนาดย่อย ๆ ดำเนินการสร้าง และย้ายเป็นระยะ ๆ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่หันมาใช้กันก็คือ การสร้างบ้านตัวอย่างขึ้นในโครงการก่อนเพียงไม่กี่หลัง เมื่อมีผู้สั่งจอง และวางเงินมัดจำ หรือเงินล่วงหน้าแล้วจึงค่อยลงมือสร้างบ้าน ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้เป็นที่นิยมมาจนถึงปัจจุบัน

ภายหลังธุรกิจกลับมามีแนวโน้มที่ดีขึ้นอีกครั้งจากอัตราดอกเบี้ยที่ลดลง สถาบันการเงินมีสภาพคล่อง และให้สินเชื่อมากขึ้น บ้านจัดสรรมีปริมาณมากขึ้นโดยโครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็กตั้งแต่ พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ได้มีผู้ประกอบการบ้านจัดสรรหลายรายหันไปจัดโครงการระดับราคาต่ำเพราะว่า 1) ที่ดินผืนเล็ก ๆ ที่แทรกอยู่ทั่วไปในเขตระหว่างตัวเมืองชั้นในกับชานเมืองหาได้ไม่ยากในขณะที่การหาที่ดินผืนใหญ่ ๆ ที่อยู่ใกล้เมืองทำได้ยากกว่ามาก 2) ใช้ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่มีอยู่แล้วภายในพื้นที่ 3) ความสะดวกในด้านการเงิน สามารถเปิดเครดิตส่วนตัวโดยไม่ต้องขออนุมัติ และ 4) ประหยัดค่าการโฆษณา (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2536: 169-175)

ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2530-2539 จากภาวะเศรษฐกิจซบเซาในช่วง พ.ศ. 2528-2529 รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งพัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจและการจ้างงาน ทำให้มีการระดมทุนในประเทศเพื่อนำมาพัฒนาที่อยู่อาศัยมากขึ้น ในช่วง พ.ศ. 2534-2535 เศรษฐกิจชะลอตัวอันเป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซา และฟื้นตัวขึ้นตามลำดับในภายหลัง ในช่วง พ.ศ. 2535 สถาบันการเงินเริ่มมีสภาพคล่องเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการแข่งขัน

ในการให้บริการสินเชื่อ มีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยใน พ.ศ. 2536 นอกจากนี้รัฐบาลยังได้นำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ ซึ่งเป็นระบบใหม่ทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัว ส่งผลให้การขยายตัวของธุรกิจบ้านจัดสรรไม่เติบโตอย่างรวดเร็วเท่าที่ควร แต่ภายหลังจาก พ.ศ. 2537 ธุรกิจบ้านจัดสรรเริ่มมีการแข่งขัน มีอัตราสูงขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการและความพอใจของผู้บริโภค ถึงแม้ว่าจะมีการแข่งขันแต่ตลาดบ้านจัดสรรกลับมีความเสรีจากผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดเทคโนโลยีและแนวคิดการออกแบบใหม่ ๆ มากมายรวมทั้งแนวโน้มการลงทุนมีการขยายตัวออกสู่ภูมิภาคมากขึ้น (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2536: 249-260)

ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2540-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยประกาศให้ค่าเงินบาทลอยตัว ก่อให้เกิดเกิดยุคฟองสบู่แตก ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ซบเซาอย่างหนัก จนกระทั่ง พ.ศ. 2544-2545 เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ธุรกิจต่าง ๆ เริ่มดีขึ้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ธุรกิจบ้านจัดสรรมีการฟื้นตัวอย่างชัดเจน ขณะนั้นรัฐบาลได้มีมาตรการลดภาษีธุรกิจจากร้อยละ 3.3 เหลือร้อยละ 0.11 ลดค่าธรรมเนียมการโอน และค่าจดจำนองจากร้อยละ 2.0 เหลือร้อยละ 0.01 ซึ่งทำให้ธุรกิจบ้านจัดสรรมีอัตราการขยายตัวจากปี พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ. 2546 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 48.3 และ 109.4 ตามลำดับ หลังจากที่รัฐบาลได้ยกเลิกมาตรการนี้ใน พ.ศ. 2546 ธุรกิจบ้านจัดสรรก็เริ่มมีแนวโน้มชะลอตัวลง อย่างไรก็ตามยุคนี้เป็นยุคที่มีการปรับตัวและปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพตลาด มีการศึกษาความต้องการของตลาด เพื่อสร้างบ้านให้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อมากกว่าช่วงอื่น ๆ

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาอัตราการขยายตัวของชุมชนจัดสรรล้อมรั้วเพิ่มขึ้นเป็นผลจากการรองรับการขยายตัวด้านที่อยู่ของกรุงเทพมหานคร จากอัตราการขยายตัวของชุมชนจัดสรรล้อมรั้วที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนเดิมจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงศึกษาชุมชนจัดสรรล้อมรั้วที่มีอัตราการขยายตัวและส่งผลกระทบต่อชุมชนเดิมที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบ้านจัดสรร

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบ้านจัดสรรเป็นการกำหนดกรอบแนวคิดในการพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีความสอดคล้องหรือมีความแตกต่างของการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ โดยกรอบแนวคิดที่ใช้แบ่งข้อมูลเชิงคุณลักษณะของชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

2.2.1 รูปแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ

พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดกรอบแนวคิดพิจารณาประเภทของชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว โดยพื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนสามารถแบ่งได้ดังนี้

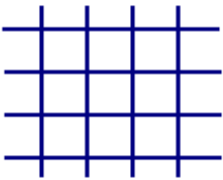
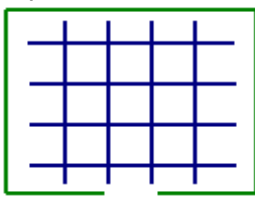
พื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543 หมวด 10 สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะตามที่จำเป็น ได้แยกตัวเองออกจากเนื้อเมืองใน 4 ลักษณะ 1) รั้วและกำแพง 2) การรักษาความปลอดภัย 3) บรรยากาศที่ตัดขาดจากสภาพแวดล้อม และ 4) ความเป็นอิสระ ตามลักษณะทางกายภาพของชุมชนจัดสรรล้อมรั้วที่ก่อให้เกิดการกั้นแบ่งพื้นที่เมืองออกเป็นกระเปาะเล็ก ๆ (ไซศรี, 2550) หรือเป็นพื้นที่ปลายตันที่ส่วนมากมีทางเข้าออกทางเดียวหรือสองทาง ที่สะดวกแก่การรักษาความปลอดภัยหรือคงสภาพความเป็นส่วนตัว โดยที่สาธารณะไม่สามารถผ่านหรือเข้าถึงไปยังชุมชนอื่นได้ พื้นที่ว่างสาธารณะก็จะถูกตัดขาดจากเนื้อเมืองและมีลักษณะการครอบครองพื้นที่แบบส่วนตัว (private space) ที่เฉพาะกลุ่มคนในชุมชนนั้น ๆ เช่นเดียวกัน

ขณะที่ สมณฑชัย โจรณะสมิต (2543) ศึกษา เปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจายของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ใน กทม. ได้กล่าวถึงทฤษฎีสะพานบ้าน (Perry, 1929) ว่า ถนนสายหลักจะเป็นตัวแบ่งขอบเขตของกลุ่มที่อยู่อาศัยโดยมีถนนสายหลักรอบ ๆ ย่านที่พักอาศัยแต่ไม่ใช่เส้นทางสัญจรที่ผ่านย่านที่พักอาศัย และถนนภายในย่านที่พักอาศัยจะเป็นลักษณะปลายตัน (cul-de-sacs) เพื่อช่วยลดปริมาณการจราจรให้เบาบางลง เพื่อเพิ่มความปลอดภัย เนื่องจากปริมาณยานพาหนะที่มีการเข้าออกจะมีเฉพาะที่อยู่ในกลุ่ม

ในขณะเดียวกันลักษณะทางกายภาพของชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วเป็นพื้นที่ที่ไม่มีการปิดล้อม และลักษณะทางกายภาพของชุมชนเดิมที่เส้นทางการสัญจรสานกับเส้นทางการสัญจรหลัก ดังนั้นเส้นทางการสัญจรหลักไม่ได้เป็นตัวแบ่งขอบเขตเหมือนกับชุมชนจัดสรรล้อมรั้วแต่ยังสามารถใช้เป็นเส้นทางสัญจรผ่านเข้าไปในชุมชนได้ พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนทั้ง 2 ประเภทนี้จะมีลักษณะการครอบครองพื้นที่แบบสาธารณะ (public space)

Kenneth Tanate (2004) ศึกษา ชุมชนจัดสรรล้อมรั้วในกรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์เชิงประชากรบนพื้นฐานการอยู่อาศัยและหน้าที่ทางสังคม พบว่าชุมชนแต่ละชุมชนมีเงื่อนไขด้านการอยู่อาศัย (living condition) และหน้าที่ทางสังคม (social function) ที่แตกต่างกันมาจากรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและลักษณะทางกายภาพของชุมชน

ตาราง 2-1 จำแนกลักษณะทางกายภาพของชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิม

รูปแบบชุมชน	ลักษณะการครอบครอง	การพัฒนา	ลักษณะทางกายภาพ
<p>ชุมชนเดิม</p> 	สาธารณะ	พัฒนาด้วยตนเอง จากรูปแบบการตั้งถิ่นฐานเดิม ใช้โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ	รูปแบบที่ดินไม่มีการจัดระเบียบ มีความแออัด มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกพอใช้
<p>ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว</p> 	สาธารณะ	พัฒนาจากการจัดสรรที่ดิน (ไม่มีการล้อมรั้ว) ใช้โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ	มีการจัดสรรที่ดิน มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกพอใช้
<p>ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว</p> 	ส่วนตัว	พัฒนาจากการจัดสรรที่ดิน(มีการล้อมรั้ว)หรือจากการจัดสรรที่ดิน(ไม่ล้อมรั้ว)แต่มีปราการทางธรรมชาติหรือสิ่งกีดขวางที่มนุษย์สร้างขึ้น มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของตัวเอง	มีการจัดสรรที่ดิน มีโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดี

ที่มา : Kenneth Tanate, 2540.

จากนิยามชีวิตสังคมบนถนนของ Jacob (1961) การเดินเท้าทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะของเมืองเกิดความคึกคัก สามารถสร้างกิจกรรมและยกระดับคุณภาพชีวิต โดยการใช้จ่ายประโยชน์พื้นที่จาก ถนน พาหนะ และสวนสาธารณะมีบทบาทต่อปฏิสัมพันธ์กันกับชุมชน ในการติดต่อ (contract) ที่เกิดขึ้นตามร้านค้าชุมชนริมถนนหรือพาหนะนั้น ความหลากหลายจะขึ้นอยู่กับระดับการติดต่อ แต่ “พื้นที่สาธารณะ” ภายในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วจึงไม่มีสภาวะ “ขึ้นและลง” ของปริมาณชีวิตสังคมบนถนน ไม่มีการพบปะกันโดยบังเอิญของคนแปลกหน้าของการเดินทาง

จากรูปแบบทางกายภาพของชุมชนจัดสรรล้อมรั้วสรุปได้ว่าพื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีลักษณะทางกายภาพที่ตัดขาดจากพื้นที่เมืองด้วย 4 ลักษณะข้างต้น แต่พื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิมอาจสรุปได้ว่ามีลักษณะทางกายภาพที่เหมือนกันทางลักษณะการครอบครองพื้นที่แบบสาธารณะ เพราะเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้มีการปิดล้อมเหมือนกันและไม่ได้ถูกตัดขาดจากพื้นที่เมือง

2.2.2 **ขนาดของหมู่บ้านจัดสรร** เป็นอีกหนึ่งปัจจัยหนึ่งในการกำหนดกรอบแนวคิดพิจารณาประเภทของชุมชนล้อมรั้ว โดยขนาดของหมู่บ้านจัดสรรสามารถแบ่งได้ดังนี้

พระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน (2543) ขนาดของโครงการที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและพาณิชยกรรมให้พิจารณาจากจำนวนที่ดินที่ทำการรังวัดแบ่งเป็นแปลงย่อยเพื่อจัดจำหน่ายและจำนวนเนื้อที่โดยแบ่งเป็น 3 คือ

1. ขนาดเล็ก จำนวนแปลงย่อยไม่เกิน 99 แปลงหรือเนื้อที่ต่ำกว่า 19 ไร่
2. ขนาดกลาง จำนวนแปลงย่อยตั้งแต่ 100-499 แปลงหรือเนื้อที่ 19-100 ไร่
3. ขนาดใหญ่ จำนวนแปลงย่อยตั้งแต่ 500 แปลงหรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่

จึงสรุปได้ว่าการจำแนกตัวแปรอิสระออกเป็นรูปแบบของชุมชน ประกอบไปด้วย ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิม การเปลี่ยนแปลงด้วยการล้อมรั้วหรือเป็นพื้นที่ปิดล้อมนั้น การเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะจะแตกต่างกันตามลักษณะทางกายภาพของชุมชน และคุณลักษณะของชุมชนอีกประการคือขนาดของชุมชนจะเป็นสิ่งที่กำหนดให้ขนาดของพื้นที่ว่างในชุมชนจัดสรรมีขนาดที่แตกต่างกันไป จึงได้นำเอาปัจจัยดังกล่าวบอกถึงความแตกต่างของตัวแปรตามที่เป็นการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่างสาธารณะ

2.3.1 นิยามของพื้นที่ว่างสาธารณะ

พื้นที่ว่างสาธารณะหมายถึงพื้นที่ว่างของเมือง ซึ่งเกิดจากการสร้างเมืองและวางผังเมือง โดย ผุสดี (2540) ศึกษาว่า พื้นที่ว่างนั้นสามารถอธิบายให้เห็นถึง 2 ระดับ คือ ระดับของงานสถาปัตยกรรม และระดับของเมือง โดยพื้นที่ว่างในงานสถาปัตยกรรม หมายถึงเนื้อที่ภายในที่ถูกปิดล้อมด้วยรูปแบบของแข็ง (solid form) หรือผนังของอาคาร และภายหลังมีการจัดสรรที่ว่างขึ้น ส่วนการศึกษาพื้นที่ว่างในระดับเมืองนั้นก็มีความหมายเช่นเดียวกับพื้นที่ว่างในงานสถาปัตยกรรม แต่ถูกปิดล้อมด้วยลักษณะของเมือง มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) พื้นที่เมือง เกิดจากการปิดล้อมของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ นับตั้งแต่ ถนน อาคาร และอื่น ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น 2) พื้นที่ว่าง ได้แก่ พื้นที่ว่างที่เกิดขึ้นในบรรยากาศซึ่งเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว และมีเนื้อเมือง (Urban mass) น้อยกว่าในเขตเมืองชั้นใน แต่บางครั้งก็มีพื้นที่ว่างที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยของชาวเมือง เช่น สนามกีฬา สวนสาธารณะ

ขณะที่ ปราณระฟ้า (2550) ศึกษาความหมายของ “พื้นที่ว่าง” ในระดับเมือง คือ สถานที่ภายนอกอาคารที่ผู้คนในเมืองมารวมกันอยู่ เพื่อพบปะกันทางสังคมวัฒนธรรม พื้นที่ว่างสาธารณะหรือลานโล่งว่างในเมือง เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนในเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากพื้นที่ว่างสาธารณะเป็นระบบโครงสร้างหลักของเมืองเป็นสถานที่ที่เปรียบเสมือนศูนย์กลางของการดำเนิน

ชีวิต เป็นจุดรวมชีวิตทั้งทางสังคม และทางการสัญจรหลัก ๆ ของเมือง พื้นที่ว่างสาธารณะในระดับเมือง มักถูกวางตำแหน่งให้มีความสัมพันธ์กับอาคารสาธารณะ เช่น โบสถ์ ศาลากลาง โรงละคร พิพิธภัณฑ์ หรือพระราชวัง ซึ่งพื้นที่ว่างตรงนี้ ทำให้อาคารสาธารณะต่าง ๆ มีระยะห่างจากอาคารอื่น ๆ โดยรอบมากขึ้น มีการเปิดมุมมองและการมองเห็นจากระยะไกล

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของพื้นที่ว่างสาธารณะไว้มากมาย ซึ่งสามารถแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะของพื้นที่

2.3.2 ประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะ

1) การแบ่งประเภทตามความสำคัญในระดับเมือง

พื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชน เป็นพื้นที่ที่มีการยึดใช้ภายในชุมชน โดยอาจแทรกตัวอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ หรือเกาะตัวตามโครงข่ายการสัญจรย่อยภายในชุมชน หรือเป็นพื้นที่ที่เว้นไว้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์เป็นสาธารณะสำหรับชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอตามช่วงวันและเวลาต่าง ๆ เช่น ทางเท้าริมถนนภายในชุมชน สวนสาธารณะ ตลาดนัด ลานอเนกประสงค์ เพื่อกิจกรรมทางสังคม เช่น การพูดคุยสังสรรค์ การทำพิธีกรรมทางศาสนา การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันภายในชุมชน ทั้งนี้ผู้คนที่ใช้พื้นที่มักรู้จักกันมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน แต่ก็อาจพบคนแปลกหน้าจากต่างถิ่นเข้ามาใช้พื้นที่ แต่มักเป็นจำนวนน้อยกว่าคนในชุมชนเอง (ธิตีมา, 2550)

พื้นที่ว่างสาธารณะระดับเมือง เป็นพื้นที่ที่มีการยึดใช้ในระดับเมือง เพื่อรองรับกิจกรรมสาธารณะของคนหลากหลายประเภทภายในเมืองร่วมกันอย่างสม่ำเสมอตามช่วงวันและเวลาต่าง ๆ เช่น ถนนคนเดิน ทางเท้าริมถนนสายหลัก สวนสาธารณะ ตลาด ที่มีการใช้งานเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ของคนหลากหลายประเภทในเมือง

2) การแบ่งประเภทตามลักษณะคุณสมบัติประโยชน์ใช้สอย

ปาจิริย์ ประเสริฐ (2546) ได้แบ่งพื้นที่ว่างสาธารณะออกตามลักษณะประโยชน์ใช้สอย ดังนี้

สวนสาธารณะ (public park) เป็นพื้นที่โล่งสีเขียวของเมือง ที่มีไว้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ภายในสวนสาธารณะมักมีการปลูกพืชพรรณต่าง ๆ หลากชนิด

ลานโล่งหรือจัตุรัส (plaza) เป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโล่ง ส่วนใหญ่มักก่อสร้างเป็นลานที่แข็งแรงทนทาน เหมาะสำหรับแต่ละกิจกรรม เช่น ตลาด สถานที่จัดแสดงดนตรี สถานที่ชุมนุมทาง

การเมือง พื้นที่ตรงกลางของจัตุรัสมักมีสัญลักษณ์สำคัญ ได้แก่ น้ำพุ บ่อน้ำ อนุสาวรีย์หรือรูปปั้น บริเวณโดยรอบมักมีการตกแต่งด้วยการปลูกพรรณไม้ต่าง ๆ

ถนน ทางเท้า (street walkway) เป็นพื้นที่ที่ได้จัดเตรียมและออกแบบไว้เพื่อการเดินเท้า โดยเฉพาะ โดยปลอดจากการสัญจรของยานพาหนะ

สนามกีฬา (sport ground) เป็นพื้นที่สาธารณะที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับและตอบสนองผู้เข้าใช้และผู้สนใจด้านการกีฬา มีทั้งที่เป็นสนามหญ้า ลานคอนกรีต ลานดิน มีที่นั่งสำหรับผู้ชม เช่น สนามฟุตบอล บาสเกตบอล เปตอง ฯลฯ

สนามเด็กเล่น (playground) เป็นพื้นที่สาธารณะพื้นฐานสำหรับเด็ก ใช้พื้นที่เล็กน้อย มีเครื่องเล่นต่าง ๆ ได้แก่ ม้าหมุน กระดานลื่น ชิงช้า เครื่องปั่นปาย บ่อทราย ก้อนน้ำดีม หรือเก้าอี้นั่งพักผ่อน เป็นต้น ตั้งอยู่ในชุมชนในระยะเดินเท้าหรือไม่เกิน 800 เมตร และเข้าถึงง่ายโดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ว่างระหว่างกลุ่มอาคาร

พื้นที่ไร้ประโยชน์ (non-utilized area) หมายถึง พื้นที่ที่ถูกกละเลยโดยไม่มีการใช้ประโยชน์ เช่น พื้นที่ทิ้งร้างริมทางรถไฟ ทางด่วน ทางยกระดับต่าง ๆ ด้านหลังหรือระหว่างอาคารขนาดใหญ่

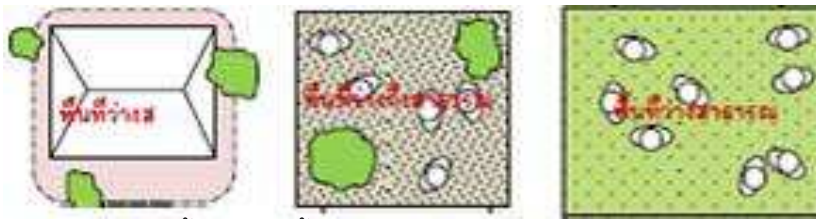
3) การแบ่งประเภทตามลักษณะการครอบครองพื้นที่

การครอบครองพื้นที่ว่างสาธารณะมีผลต่อการเข้าใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะ โดยปจวรีย์ ประเสริฐ (2546) ปราณระฟ้า พรหมประวัติ (2550) และกาญจน์ นทีวุฒิกุล (2550) แบ่งพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทนี้ได้ ดังนี้

3.1) พื้นที่ว่างส่วนตัว (private space) เป็นพื้นที่ว่างนอกบ้านหรืออาคารพักอาศัย แต่สาธารณะเข้าไปไม่ถึง เป็นเหมือนอาณาเขตเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น พื้นที่ว่างด้านหลัง บ้าน หรืออาคารพักอาศัยที่มีรั้วล้อมรอบ

3.2) สวนกึ่งสาธารณะ (semi-public space) เป็นสวนที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดหาและบำรุงรักษา เปิดให้ประชาชนใช้บริการ โดยจ่ายค่าตอบแทน แต่เป็นไปในลักษณะไม่แสวงหากำไร

3.3) สวนสาธารณะ (public space) เป็นสวนที่หน่วยงานของรัฐฯ ได้จัดหาให้กับประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ได้ใช้บริการ โดยไม่คิดมูลค่าตอบแทนใด ๆ ประชาชนสามารถเข้าไปใช้ได้ตลอดเวลาที่ทำการ

ภาพที่ 2-4 ประเภทของพื้นที่ว่าง (พื้นที่ว่างสวนตัว, สวนกิ่งสาธารณะ และ สวนสาธารณะ)

ที่มา: พรรณทิภา, 2552: 14

สวนสาธารณะที่จัดหาและดูแลโดยโครงการหมู่บ้านจัดสรร มีลักษณะเป็นสวนกิ่งสาธารณะ อมรรัตน์ ศึกษาพบว่าประชาชนที่ต้องการหนีความแออัดและสภาพแวดล้อมจากในเมืองไปอยู่แถบชานเมือง ซึ่งมีที่ดินราคาถูก มีสภาพแวดล้อมที่ดี โดยเห็นจากการวิจัยทัศนคติ และความพอใจต่อสภาพแวดล้อมของผู้พักอาศัยพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านจัดสรรส่วนใหญ่เคยอยู่ในเขตเมืองชั้นในกรุงเทพมหานครที่มีความหนาแน่นสูงมาก่อน ดังนั้นบ้านจัดสรรทั้งหลายจึงดึงดูดลูกค้าด้วยการแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการในโครงการ โดยมีการจำกัดผู้ใช้เฉพาะในหมู่บ้านจัดสรรเป็นส่วนใหญ่แล้วแต่โครงการ

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

2.4.1 นิยามการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

Moughtin (1999 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) กล่าวว่าในเมืองต้องการพื้นที่เพื่อจัดตั้งอาคารประชาคม สถานที่พบปะสังสรรค์ สถานที่สำหรับการเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ตามวาระสำคัญ พื้นที่สำหรับความบันเทิง เช่นโรงละคร โรงภาพยนตร์ คาเฟ่ พื้นที่และถนนสำหรับซื้อขายคนช้อปปิ้ง และตลาด Lennard and Lennard (1995 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) กล่าวว่าความหลากหลายเกิดขึ้นได้จากคนมองดูคน การพบปะกันในที่สาธารณะ การพูดคุยสนทนาเรื่องสำคัญและการดำเนินชีวิตสังคม กิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างสังคมบนพื้นที่ว่างสาธารณะ ผู้คนที่แตกต่างกันทำให้มีความหลากหลายของวัตถุประสงค์ในชีวิตของประชาชน และการแลกเปลี่ยนระหว่างเด็กกับคนสูงอายุ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าของการดำเนินชีวิตสาธารณะ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการใช้พื้นที่ว่าง ความหลากหลายประกอบด้วยหลัก 3 ประการคือ คน เวลา และกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) ความหลากหลายของคน

Jacobs (1961 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) เสนอให้เน้นประโยชน์ใช้สอยทางสังคม ในมุมมองการใช้ถนน บาทวิถี และสวนสาธารณะ ให้มีบทบาทสำคัญเป็นพื้นที่ปฏิสัมพันธ์กันของชุมชน ในการติดต่อที่เกิดขึ้นตามร้านค้าชุมชนหัวมุมถนน ความหลากหลายของคนจะขึ้นอยู่กับ

ระดับการติดต่อ Project for Public Space (1978) และ Marcus (1990 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) พบว่ายิ่งมีคนใช้พื้นที่ว่างสาธารณะมากเท่าไร อายุและเพศของผู้ใช้จำได้ผลแตกต่างกัน กล่าวคือถ้ามีคนใช้มาก ความหลากหลายของเพศ และความหลากหลายของวัยจะยิ่งมากขึ้น Carr (1993 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) พบว่าบางคนพอใจเพียงนั่งดูผู้คน แต่บางคนต้องการที่จะติดต่อกันมากกว่านั้น ไม่ว่าจะเป็เพื่อนหรือคนแปลกหน้า

ขณะที่ อมรรัตน์ (2526) และสุริย์พันธ์ (2545) แบ่งตามคุณลักษณะของคน ออกเป็น เพศ โครงสร้างอายุ ระดับรายได้ และระดับการศึกษา ดังนี้

เพศ จากการศึกษาของ อมรรัตน์ พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อาจเนื่องจากสวนสาธารณะมีน้อย อยู่ห่างไกลเดินทางไม่สะดวก หรือเป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัย ผู้ใช้ที่เป็นเพศหญิงจึงมีจำนวนน้อยกว่าเพศชาย

โครงสร้างอายุ จากการศึกษาของแผนการวางผังและแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแห่งเมืองบัลติมอร์ ที่บัลติมอร์ แมริแลนด์ (ไม่พบปี, อ้างถึงใน สุริย์พันธ์, 2545) พบว่า กลุ่มประชากรที่ออกมาใช้สวนสาธารณะจำนวนมากที่สุด คือ เด็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ เป็นจำนวนรองลงมาตามลำดับ นอกจากนี้ผลการศึกษาเพื่อจัดทำแผนและผังพัฒนาเขต : เขตคลองเตย โดยภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2536: 6-8, 6-32 อ้างถึงใน สุริย์พันธ์, 2545) พบว่า กลุ่มประชากรวัยเด็ก และวัยรุ่นจะออกมานันทนาการในบริเวณพื้นที่นอกบ้านมากกว่ากลุ่มประชากรวัยผู้ใหญ่ ที่นิยมนอนหลับ และดูโทรทัศน์อยู่กับบ้าน

อมรรัตน์ (2526) ศึกษาพบว่าประชากรวัยเด็ก วัยเยาวชน มีความต้องการสวนสาธารณะมาก เพราะเป็นวัยที่มีความต้องการทางด้านร่างกายมากที่สุด โดยจะต้องมีความปลอดภัย สามารถเข้าถึงได้ง่ายและพบกับความต้องการ เช่น เครื่องเล่นต่าง ๆ สนามกีฬา ได้ทันที และวัยสูงอายุเป็นวัยที่ขึ้นกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในเรื่องของคุณภาพชีวิต โดยเป็นวัยที่มีความต้องการทางด้านร่างกายกลับมาอีกครั้ง ส่วนวัยผู้ใหญ่เป็นประชากรที่มีความต้องการทางสังคมที่จะต้องทำงานหนักหารายได้เพื่อครอบครัว โดยความต้องการใช้พื้นที่สาธารณะมีจำนวนมากเพราะว่ามีจำนวนประชากรในวัยนี้ 2 ใน 3 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร แต่มีสัดส่วนความต้องการที่น้อยกว่า

ระดับการศึกษา จากการศึกษาของ สุริย์พันธ์ แก้วเพิ่ม (2545) ความแตกต่างทางการศึกษามีผลต่อประเภทความต้องการกิจกรรม

ระดับรายได้ จากการศึกษาของ พาเมลา ดิงเคิล พบว่า การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนคนผิวดำและชุมชนคนผิวขาวมีความแตกต่างกันโดยชุมชนคนผิวดำที่มีรายได้ต่ำ จะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากกว่าในชุมชนคนผิวขาวที่มีรายได้สูง และมีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นในบริเวณที่โล่งสาธารณะใกล้บ้านเป็นส่วนใหญ่ (Pamela Dinkel, 1972 อ้างถึงใน สุริย์พันธ์, 2545)

อมรรัตน์ (2526) ศึกษาพบว่าลักษณะรายได้ที่แตกต่างกัน ทำให้โอกาสในการพักผ่อนหย่อนใจมีความแตกต่างกันไป ผู้มีรายได้สูงมีกำลังเงินเพียงพอที่จะเลือกตามความพอใจ ไม่ว่าจะ เป็นประเภทกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ของการพักผ่อนหย่อนใจ หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจประเภทสวนสนุก สวนสัตว์ ซึ่งต้องเสียค่าผ่านประตู ค่าใช้จ่ายในการเข้าสถานที่พักผ่อนหย่อนใจดังกล่าวข้างต้นเป็นอุปสรรคสำหรับผู้มีรายได้น้อย หรือค่าเดินทางไปสวนสาธารณะก็เกินกำลังทรัพย์

จากความคิดเห็นของ Whyte (1980), Gehl (2001) ในการศึกษาของ กาญจน์ (2550) พื้นที่ว่างสาธารณะของเมืองจะต้องมีการใช้งานร่วมกันของผู้คนที่หลากหลายในพื้นที่ ใน การศึกษานี้ได้ทำการสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะด้านความหลากหลายของคน โดยพิจารณาจาก หน่วยวิเคราะห์การวิจัยคือคนที่อาศัยในชุมชนทั้ง 3 ประเภทเป็นคุณลักษณะของคนว่าเป็นคน กลุ่มใดใช้ ว่างใด และมีสถานะเป็นอย่างไร การแบ่งชั้นของวัยมาจากการจำแนกของประชากร ทั่วไปในสังคม และผู้วิจัยได้เสนอเพิ่มเติมจากการสำรวจเบื้องต้น พบว่าบุคคลที่มาด้วยกับผู้ ใช้พื้นที่ว่างแสดงถึงความหลากหลายของคน ดังนั้นจึงพิจารณาค้นด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้

- เพศ แบ่งเพศ ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง
- ช่วงอายุ แบ่งช่วงอายุ ได้แก่ วัยเด็ก 1-11 ปี, วัยรุ่น 12-25 ปี, วัยผู้ใหญ่ 26-60 และวัย สูงอายุ มากกว่า 61 ปี
- ระดับการศึกษา แบ่งระดับการศึกษาได้แก่ ต่ำกว่ามัธยม, มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
- ระดับรายได้ แบ่งระดับรายได้ ได้แก่ ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-10,000 บาท, 10,001-20,000 บาท, 20,001-30,000 บาท และมากกว่า 30,001 บาท
- บุคคลที่มาด้วย ได้แก่ ครอบครัว, เพื่อน และมาคนเดียว

2) ความหลากหลายของเวลา

Grangam (1985 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) อภิปรายว่ากิจกรรม พิจารณาจากความถี่ของการประกอบกิจกรรมของผู้คนในชุมชน ทั้งในรายวันและฤดูกาล Golledge and Stimson (1997 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) รูปแบบของกิจกรรมของคนในชุมชนมีหลายระดับเวลา ทั้งระดับ วัน สัปดาห์ ฤดูกาล และช่วงชีวิต กิจกรรมที่เกิดขึ้นทำให้เกิดบทบาทโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่นั้น Jacob (1961 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) ได้กล่าวว่า การปรากฏตัวของคนในชุมชนใน เวลาต่าง ๆ กัน ตามมุมถนนตลอดทั้งวัน และทุก ๆ วันในตลอดสัปดาห์ มีความหลากหลายของ เวลา

ขณะที่ อมรรัตน์ (2526) พบว่า พื้นที่ว่างสาธารณะที่จัดกระจายตามเมือง อยู่ห่างกันมากจนต้องทำให้ต้องเดินทางระยะไกล มีผลต่อความถี่ในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ และขนาดของพื้นที่ว่างสาธารณะจะส่งผลต่อช่วงเวลาที่เข้าใช้

กาญจน์ (2550) สรุปภาพรวมของความหลากหลายเวลาคือมีการใช้งานมากในตอนเย็น ค่าและกลางคืน ส่วนกลางวันจะใช้น้อยกว่า และมีการใช้งานในวันสุดสัปดาห์มากที่สุด ระยะเวลาสั้นพอ ๆ กันคือใช้ทั้งระยะเวลาสั้น ๆ และระยะเวลานาน

ระบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ นักคิดต่าง ๆ ได้อภิปรายว่าความหลากหลายของเวลานั้นขึ้นอยู่กับชนิดของกิจกรรม แบ่งเป็นช่วงเวลาของการทำกิจกรรม และเวลาที่ทำกิจกรรม ดังนั้น การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้คุณลักษณะของเวลาในการเข้าใช้พื้นที่ ดังนี้

- ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ ได้แก่ 7.00-9.00 น., 11.30-13.30 น. และ 17.00-19.00 น.
- ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ ได้แก่ น้อยกว่า 1 ชั่วโมง, 1 ชั่วโมง, 1-2 ชั่วโมง และมากกว่า 2 ชั่วโมง
- ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ ได้แก่ ทุกวัน, 2-6 ครั้ง/สัปดาห์, 1 ครั้ง/สัปดาห์, 1-3 ครั้ง/เดือน และน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน

3) ความหลากหลายของกิจกรรม

Chapin (1972 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) อภิปรายว่า ระบบกิจกรรมที่ปรากฏขึ้นและเกิดการเข้าใช้พื้นที่เป็นพฤติกรรมของบุคคล ครอบครัว และสถาบันซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมเชิงที่ตั้ง (Location behavior) คือ กิจกรรมเชิงธุรกิจ (Firm activities) เป็นกิจกรรมที่เกิดผลผลิตได้แก่ กิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการ กิจกรรมเชิงสถาบัน (Institute activities) เป็นกิจกรรมทางสังคมที่เกิดจากการรวมกลุ่มของผู้คนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และกิจกรรมบุคคลและครอบครัว (Individual and household activities) เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการอยู่อาศัย ได้แก่ กิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน กิจกรรมการพบปะสังสรรค์ และการนันทนาการ เป็นต้น

แนวคิดการใช้ชีวิตระหว่างอาคาร “ Life Between Building” ซึ่ง Gehl (1998 อ้างถึงใน กาญจน์, 2550) ได้อภิปรายว่าพื้นที่ที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลายระดับ ทั้งระดับบุคคล ไปจนถึงการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมล้วนมีความสำคัญ เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ว่างซึ่งมีหน้าที่ใช้สอยหลักหรือหน้าที่ใช้สอยชั่วคราว พื้นที่เหล่านี้จะเป็นสถานที่ที่คนเข้ามาใช้พื้นที่ที่มีปฏิสัมพันธ์กับทั้งคนที่ใช้พื้นที่และคนที่ผ่านไปมาทำให้เกิดการสื่อสาร การเผยแพร่ข่าวสารสถานที่นัดพบและค้าขายสินค้าเป็นต้น และ Gehl (1998) เชื่อว่าการออกแบบสภาพแวดล้อมที่ดีจะสามารถสร้างโอกาสของการติดต่อ ได้เสนอกิจกรรมของมนุษย์ที่ใช้ชีวิตภายนอกอาคารหลาย

ระดับ ได้แก่ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน (necessary activities) กิจกรรมทางเลือก (optional activities) และกิจกรรมทางสังคม (social activities)

กาญจน์ (2550) สรุปภาพรวมของกิจกรรมตามตรรกะของพื้นที่ว่างสาธารณะคือ รับประทานอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด รองลงมาคือช้อปปิ้ง นันทนาการกีฬา และกิจกรรมทางสังคม ส่วนมากจะนั่งหรือยืนคุยกัน รองลงมาคือจับกลุ่มคุย นั่งมองนั่งพักชั่วคราวและเข้าร่วมกิจกรรม

จากความหลากหลายของกิจกรรมได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทำให้คนใช้เวลาในพื้นที่ได้ยาวนานขึ้นและยังเป็นโอกาสของการเกิดกิจกรรมทางสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แบ่งคุณลักษณะของกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมประจำวัน ได้แก่ กิน ดื่ม, ซื้อสินค้าและบริการ, มาทำงาน, มาขึ้นรถประจำทาง, มาขายของ และมาธุระ
- กิจกรรมทางเลือก ได้แก่ นันทนาการ กีฬา, ท่องเที่ยว, นั่งคิด และเดินเตร็ดเตร่
- กิจกรรมทางสังคม ได้แก่ คุยกับคนรู้จัก, คุยกับคนแปลกหน้า, ดูคน และเข้าร่วมกิจกรรม

2.4.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

Whyte (1980 อ้างถึงในสุริย์จันทร์, 2545) ได้กล่าวว่าพื้นที่ว่างสาธารณะตามที่พบเห็นทั่วไปแต่ละแห่งมีคนนิยมใช้มากน้อยแตกต่างกัน แม้กระทั่งพื้นที่ว่างของพลาซ่าที่อยู่ตรงกันข้ามกันก็ยังคงพบว่าแห่งหนึ่งมีคนนิยมใช้มาก ในขณะที่อีกแห่งหนึ่งคนนิยมใช้น้อย เนื่องจากพื้นที่ทั้งสองมีความแตกต่างกันในรายละเอียด

1) **ที่ตั้งของพื้นที่นันทนาการ** ที่อยู่รอบชุมชนจะต้องมีความเหมาะสมและมีระยะทางในการเข้าถึง จากการศึกษาของแบงส์และมาห์เลอร์ (Bangs and Mahler, 1970 อ้างถึงใน สุริย์จันทร์, 2545) กล่าวว่า การใช้พื้นที่โล่งของผู้พักอาศัยในเรือนแถวในบัลติมอร์ แมรีแลนด์ พบว่า คนส่วนมากจะไม่ใช้พื้นที่โล่งในชุมชน ถ้าอยู่ห่างจากที่พักอาศัย เกิน 120 เมตร และมีผู้ใช้จำนวนลดลง เมื่อระยะห่างดังกล่าวเพิ่มขึ้น (สุริย์จันทร์, 2545)

2) **ขนาดของพื้นที่นันทนาการ** จะต้องมีความเหมาะสมกับกิจกรรมของแต่ละชุมชน ไม่มีขนาดเล็กและแคบจนเกินไป จากการศึกษามาตรฐานที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร สำหรับการเคหะแห่งชาติ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2531 ในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ สวนสาธารณะที่มีขนาดเล็กและแคบ จะมีผู้ใช้สอยจำนวนน้อย เพราะรู้สึกอึดอัดเมื่อเข้าไปใช้สอยพื้นที่ หากผู้ร่วมใช้สวนสาธารณะเป็นกลุ่มที่เข้า

กันไม่ได้ แต่อาจไม่รู้สึกอึดอัด หากผู้ใช้สวนสาธารณะเป็นกลุ่มที่เข้ากันได้ (Freedman, 1975 อ้างถึงใน สุริยัณห์, 2545)

3) การเข้าถึงพื้นที่ จะต้องมึลักษณะที่เข้าถึงได้ง่าย มีความสะดวกและเข้าถึงได้หลายเส้นทาง จากการศึกษาของแบงส์และมาร์เลอร์ พบว่า สวนสาธารณะที่มีผู้นิยมเข้าไปใช้เป็นจำนวนมาก คือ สวนสาธารณะที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก และสวนสาธารณะที่อยู่ห่างจากที่พักอาศัยมาก ยังมีผู้เข้าไปใช้ ถ้าสามารถเข้าถึงได้ด้วยการเดินที่ดี และไม่อยู่ในที่ลับตาคน

4) รูปแบบเส้นทางการสัญจร จะต้องมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่เลือกอำนวยให้ชุมชนออกมาใช้ เช่น เป็นถนน ซอย ปลายตัน ที่มีลักษณะบังคับให้ผู้อยู่อาศัยต้องใช้ทางเข้าออกร่วมกันเพียงทางเดียวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเป็นการเพิ่มโอกาสที่ทำให้ผู้อยู่อาศัยที่อยู่ใกล้ชิดกัน ได้มีโอกาสที่จะพบเห็นกันมากขึ้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้อยู่อาศัยและเป็นจุดเริ่มต้นการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงการใช้พื้นที่ในการพบปะของคนในชุมชน (Sanoff and Dickerson, 1971 อ้างถึงใน สุริยัณห์, 2545)

จากปัจจัยในการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดออกเป็น 2 กรณี คือ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเข้าใช้พื้นที่ว่างในเชิงกายภาพ เพื่อวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของพื้นที่ว่าง และ 2) ศึกษาจากหน่วยวิเคราะห์ซึ่งเป็นคนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทโดยผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยออกเป็นดังนี้

- ประเภทของพื้นที่ว่าง ได้แก่ ลานโล่ง พื้นที่ว่าง, ตลาด ตลาดนัด, สนามเด็กเล่น ลานกีฬา และสวนสาธารณะ
- การเข้าถึงพื้นที่ว่าง ได้แก่ 1-5 นาที, 6-10 นาที, 11-15 นาที, 15-20 นาที, 20-30 นาที และมากกว่า 30 นาที
- รูปแบบการสัญจร ได้แก่ เดิน, จักรยาน, จักรยานยนตร์, รถยนต์ และรถโดยสารประจำทาง

การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ต้องมีการผสมผสานกันของคน กิจกรรม เวลาอย่างหลากหลาย ไม่ใช่เป็นการทำกิจกรรมเพียงประเภทเดียวโดยคนกลุ่มเดียวเท่านั้น (Gehl, 1987) พื้นที่ว่างสาธารณะจึงจะเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถแสดงถึงกิจกรรมแห่งชีวิตของตนออกไปได้อย่างเต็มทีระหว่างกัน เช่น การเดิน การเล่นกีฬา การร่วมสนทนากัน กิจกรรมเหล่านี้ทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงการดำรงอยู่ร่วมกันมองเห็นคุณค่าและอัตลักษณ์ของกันและกัน รวมถึงมองปัญหาของตนและผู้อื่น อันจะนำพาไปสู่การพัฒนาปรับปรุงชุมชน ให้สอดคล้องกับ

ความต้องการโดยรวมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ผู้วิจัยจึงเลือกปัจจัยคุณลักษณะของคน เวลา กิจกรรม และปัจจัยส่งผลให้เกิดการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะมาใช้ในการศึกษา

2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมและการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

การศึกษาพฤติกรรมและการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่านซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างเกิดประโยชน์

อมรรัตน์ กฤตยานวัช (2526) ได้ศึกษาเพื่อวางแผนทางจัดหาสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครในแง่ของการผังเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวางแผนทางจัดหาสวนสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะที่นอกเหนือจากการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ 1) การซื้อขายสินค้า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นทั้งในสวนสาธารณะขนาดใหญ่และขนาดเล็ก 2) ใช้สวนสาธารณะเป็นที่ประกอบเตรียมสินค้า โดยมากเป็นสินค้าประเภทอาหารซึ่งส่วนใหญ่อยู่ใกล้กับแหล่งการค้า และกล่าวอีกว่าผู้ใช้สวนสาธารณะเป็นเพียงประชาชนบางกลุ่มที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงและองค์ประกอบของสวนสาธารณะไม่สัมพันธ์กับหน้าที่ ประโยชน์ใช้สอย

กาญจน์ นทีวุฒิมิกุล (2550) ศึกษาตรรกะของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างอเนกประโยชน์ในเมืองเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาเหตุผลการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างอเนกประโยชน์ในเมืองเชียงใหม่โดยพิจารณาองค์ประกอบความหลากหลายของคน ความหลากหลายของเวลา ความหลากหลายของกิจกรรม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ประการ คือ คุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่ โครงสร้างเชิงสัณฐานของเมืองและผู้ที่มีความสัมพันธ์กัน ทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะมีการใช้อย่างอเนกประโยชน์แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างอเนกประโยชน์แตกต่างกัน 3 ระดับ กล่าวคือ ระดับแรกคือปัจจัยพื้นฐานได้แก่ปัจจัยคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่ด้านกายภาพ ระดับสองคือปัจจัยสนับสนุนได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะเฉพาะพื้นที่ด้านสังคมและเศรษฐกิจรอบพื้นที่ ระดับสุดท้ายที่มีอิทธิพลสูงสุดคือปัจจัยดึงดูดได้แก่ คุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่ด้านสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ และปัจจัยโครงสร้างเชิงสัณฐานของเมืองด้านโครงข่าย ย่าน ที่ตั้งของกิจกรรมเศรษฐกิจ และที่ตั้งของกิจกรรมสังคมวัฒนธรรม ข้อค้นพบสำคัญของการวิจัยนี้คือ พื้นที่ว่างสาธารณะจะเกิดการใช้อย่างอเนกประโยชน์ขึ้นได้ จะต้องมียปัจจัยหลายประการรวมกัน ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยดึงดูด

จากงานวิจัยของอมรรัตน์ และกาญจน์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นการศึกษานี้มาใช้ คือ คุณลักษณะของคน เวลา กิจกรรม มาพิจารณาถึงพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนทั้งสามประเภท

2.6 กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ว่างสาธารณะในการจัดสรรที่ดิน

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวง จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2548 ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคั้งนี้ คือ

1) พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 เรื่องขนาดของหมู่บ้านจัดสรร ขนาดของหมู่บ้านจัดสรรเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหนึ่งในการกำหนดกรอบแนวคิดพิจารณาประเภทของชุมชนล้อมรั้ว โดยขนาดของหมู่บ้านจัดสรรสามารถแบ่งได้ดังนี้

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน (2543) ขนาดของโครงการที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและพาณิชยกรรมให้พิจารณาจากจำนวนที่ดินที่ทำการรังวัดแบ่งเป็นแปลงย่อยเพื่อจัดจำหน่ายและจำนวนเนื้อที่โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- ขนาดเล็ก จำนวนแปลงย่อยไม่เกิน 99 แปลงหรือเนื้อที่ต่ำกว่า 19 ไร่
- ขนาดกลาง จำนวนแปลงย่อยตั้งแต่ 100-499 แปลงหรือเนื้อที่ 19-100 ไร่
- ขนาดใหญ่ จำนวนแปลงย่อยตั้งแต่ 500 แปลงหรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่

2) หมวด 10 สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะตามที่จำเป็น ข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543 หมวด 10 สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะตามที่จำเป็น ผู้จัดสรรที่ดินต้องจัดและปรับปรุงพื้นที่ เพื่อใช้เป็นสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ ดังนี้

ผู้จัดสรรต้องกันพื้นที่ และจัดทำสนามกีฬาหรือสวนสาธารณะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 1 แห่ง โดยคำนวณจากร้อยละ 5 ของพื้นที่จัดจำหน่าย การกันพื้นที่และจัดทำสนามกีฬา และสวนสาธารณะ จะต้องอยู่บริเวณพื้นที่อันเป็นจุดศูนย์กลางของที่ดินจัดสรร ทั้งจะต้องมีขนาดและรูปแบบที่เหมาะสม สะดวกแก่การใช้สอย และไม่อนุญาตให้แบ่งแยกออกเป็น แปลง ย่อย หลายแห่ง เว้นแต่เป็นการกันพื้นที่แต่ละแห่งไว้เกินกว่า 3 ไร่

กรณีเป็นการจัดสรรที่ดินขนาดใหญ่จำนวนที่ดินแปลงย่อยตั้งแต่ 500 แปลงขึ้นไป หรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่ ผู้จัดสรรจะต้องกันพื้นที่ไว้เป็นที่ตั้งโรงเรียนอนุบาล จำนวน 1 แห่ง เนื้อที่ไม่น้อยกว่า 200 ตารางวา และต้องจัดให้มีพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้นทุก ๆ 500 แปลง หรือทุก ๆ 100 ไร่ ในกรณีที่ไม่สามารถจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชนได้ ให้ใช้พื้นที่ดังกล่าวจัดทำบริการสาธารณะประจำหมู่บ้านจัดสรรแทน ผู้จัดสรรที่ดินจะต้องจัดการให้พื้นที่บริเวณโครงการจัดสรรที่ดินปราศจากขยะมูลฝอย โดยแสดงรายละเอียดการดำเนินการจัดเก็บและทำลายขยะ เสนอคณะกรรมการควบคุมการจัดสรรที่ดิน พิจารณาตามความเหมาะสม

3) **ผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวง จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2548** มีนโยบายและมาตรการ เพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงข่ายบริการสาธารณะ โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ว่างสาธารณะ คือ พัฒนาการบริการทางสังคม การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน

ผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรี กล่าวถึงพื้นที่ว่างสาธารณะ โดยเป็นที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เฉพาะที่เป็นของรัฐ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 13,740 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.36 ของพื้นที่ผังเมืองรวม ได้แก่ พื้นที่สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ มีเนื้อที่ประมาณ 104 ไร่ อยู่ในบริเวณตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด และพระราชอุทยานเฉลิมพระเกียรติฯ ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองมีพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ นอกจากนี้ยังกำหนดให้บริเวณริมแม่น้ำ ลำคลอง สายสำคัญ เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางบัวทอง คลองพระพิมล คลองอ้อมนนท์ เป็นต้น ทั้งสองฝั่งแม่น้ำ/คลอง ข้างละ 15.00 เมตร กำหนดเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในขณะที่อัตราส่วนพื้นที่ว่างต่อพื้นที่อาคารรวม (OSR) แสดงในผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวงกรุงเทพมหานครเท่านั้น

4) **เกณฑ์และมาตรฐานการวางและจัดทำผังเมืองรวม ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2544** หมวดอนุรักษ์และพักผ่อนหย่อนใจ ประเภทที่โล่งและนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวอ่อน)

ประเภทและลำดับชั้นของสวนสาธารณะ

การจัดลำดับชั้นของสวนสาธารณะจะช่วยให้ทราบถึงหน้าที่และระดับของการให้บริการแก่ชุมชนได้ดียิ่งขึ้น สวนแต่ละระดับมีหน้าที่และการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างไป ขึ้นอยู่กับขนาด, รูปแบบการพัฒนา, สิ่งอำนวยความสะดวก, ที่ตั้ง และขอบเขตการให้บริการ โดยมีการจัดลำดับตามหลักสากลอยู่ 6 ระดับได้แก่

4.1) ที่เด็กเล่น (tot-lots) เป็นสวนสาธารณะพื้นฐานที่ควรจัดให้มีทุกชุมชน ในย่านที่มีความหนาแน่นสูง สวนระดับนี้ใช้พื้นที่ประมาณ 200 ตารางเมตร ระยะทางเดิน 300-500 เมตร (walking distance) ให้บริการแก่ประชาชน 200-300 คน

4.2) สวนในระดับละแวกบ้าน (neighborhood park) สวนประเภทนี้ใช้พื้นที่ 12.5 ไร่ ระยะทางเดิน 400-800 เมตร (เวลาในการเดิน 5-10 นาที) ให้บริการประชาชนประมาณ 800-1,000 คน

4.3) สวนสาธารณะระดับชุมชน (community park) สวนระดับนี้ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 12.5 ไร่ขึ้นไป ขอบเขตการให้บริการ 1-2.4 กิโลเมตร หรือโดยรถขนส่งไม่เกิน 30 นาที ให้บริการประชาชน โดยรอบ 1,500 ครอบครัว

4.4) สวนระดับเขตหรือย่าน (district park) สวนระดับนี้ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 50 ไร่ขึ้นไป ระยะทางการให้บริการ 3-6 กิโลเมตร (เวลาในการเดินทางไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง) ให้บริการแก่ประชาชนจำนวนมาก รัศมีการให้บริการมากกว่า 1 ชุมชนหรืออาจเป็นพื้นที่ระหว่างหลายชุมชน

4.5) สวนระดับเมือง (city park) เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่มีพื้นที่ตั้งแต่ 100 ไร่ขึ้นไป ให้บริการประชาชนหลาย ๆ ย่านมาใช้ร่วมกัน การเข้าถึงโดยยานพาหนะในเวลาประมาณ ½ - 1 ½ ชั่วโมง

4.6) สวนระดับภาค (regional park) เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่สุด มีพื้นที่หลายพันไร่ เป็นสวนที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ สวนสัตว์เปิด สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น สวนระดับนี้ ให้บริการประชาชนในพื้นที่เมือง และพื้นที่เขตอิทธิพลใกล้เคียง ควรมีรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตรจากตัวเมือง

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ในการศึกษารูปแบบชุมชนพบว่าชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะต่างจากชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิม ดังหัวข้อ 2.2.1 โดยศึกษารูปแบบชุมชน 3 ประเภท และคุณลักษณะของขนาดที่บ่งบอกถึงความแตกต่างของพื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อศึกษาความแตกต่างของตัวแปรตามที่เป็นการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

การวิเคราะห์ด้านผู้ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ทำการศึกษาเชื่อมโยงกับปัจจัยการเข้าใช้พื้นที่ว่างที่แปรผันตามคุณลักษณะของคน เวลา กิจกรรมและปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะดังหัวข้อ 2.4 แต่ลักษณะทางกายภาพของชุมชนจัดสรรล้อมรั้วที่มีพื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชนแตกต่างกันออกไปนั้น จากนิยามชีวิตสังคมบนถนนของ Jacob (1961) การใช้ประโยชน์พื้นที่ภายในชุมชนไม่มีสถานะ “ขึ้นและลง” ของปริมาณชีวิตสังคมบนถนนนั้น เปรียบเสมือนผลการศึกษาที่แตกต่างกันไม่ใช่ปัจจัยที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ปัจจัยดังกล่าวกับชุมชนอีกทั้ง 2 ประเภท

การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนแปรผันตามคุณลักษณะของคน (เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้) เวลา (ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ใน

การเข้าใช้พื้นที่) และกิจกรรม (กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมทางเลือก และกิจกรรมทางสังคม) ของคนที่เข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

ด้านการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ ทำการศึกษาเหตุผลที่ทำให้การเข้าใช้พื้นที่ว่างของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีความแตกต่างกัน โดยใช้ปัจจัย 2.4.2 ในการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ และสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

แผนภูมิ 2-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา ความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วและไม่ล้อมรั้วในจังหวัดนนทบุรี ในบทนี้เป็นการอธิบายระเบียบวิธีวิจัยตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดปัญหาวิจัย การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา ข้อมูลตัวแปร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การกำหนดปัญหาวิจัย

งานวิจัยศึกษาความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วเปรียบเทียบกับชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิม เนื่องจากรูปแบบบ้านจัดสรรสมัยใหม่ในประเทศไทยส่วนใหญ่มีวิวัฒนาการกลายเป็นชุมชนล้อมรั้ว พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นสถานที่เปรียบเสมือนศูนย์กลางการดำเนินชีวิต เป็นจุดรวมชีวิตทั้งทางสังคม หรือปฏิสัมพันธ์ของชุมชน แต่คนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ส่วนตัว ที่แตกแยกจากชุมชนอื่น ๆ ดังนั้นคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วจะมีการใช้พื้นที่ว่างแตกต่างจากคนในชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิมหรือไม่

3.2 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เลือกศึกษาพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เนื่องจากในรอบ 10 ปี (พ.ศ.2538-2548) จังหวัดนนทบุรีมีอัตราการเพิ่มของประชากรเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศไทย มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.9 เป็นรองเพียงจังหวัดปทุมธานีและภูเก็ต ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 55.6 และ 40.7 ค่อนข้างเป็นที่ชัดเจนว่าอัตราการเพิ่มของประชากรจังหวัดนนทบุรี เป็นเพราะการขยายตัวของกรุงเทพมหานครออกสู่จังหวัดปริมณฑล ส่งผลให้เกิดที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะหมู่บ้านจัดสรรขึ้นเป็นจำนวนมาก และจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย คือชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนเดิมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกัน จึงเป็นประโยชน์สำหรับการเปรียบเทียบตัวแปร และการเก็บข้อมูล

3.3 ตัวแปรในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยเพื่อกำหนดตัวแปรที่สำคัญในการศึกษาและวิเคราะห์ความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนระหว่างชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิม ดังนี้

3.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบของชุมชน และขนาดของชุมชน

- รูปแบบของชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนเดิม ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว
- ขนาดของชุมชน ประกอบด้วย ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะของคน เวลา กิจกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

- คุณลักษณะของคน ประกอบด้วย เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และบุคคลที่มาด้วย
- คุณลักษณะของเวลา ประกอบด้วย ช่วงเวลาที่เข้าพื้นที่ ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่
- คุณลักษณะของกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมทางเลือก และกิจกรรมทางสังคม
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง ประกอบด้วย รูปแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ การเข้าถึงพื้นที่ว่างสาธารณะ และรูปแบบการเดินทาง

3.4 กลุ่มตัวอย่างประชากร

การวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิที่สุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีความแตกต่างกันจากรูปแบบชุมชนทั้ง 3 ประเภท (ชุมชนเดิม ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว) โดยกลุ่มตัวอย่างจากหน่วยวิเคราะห์ที่เป็นคนในพื้นที่ศึกษาคิดจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม (sample size) มากกว่าหรือเท่ากับ 30 กลุ่มตัวอย่างต่อ 1 รูปแบบชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 90 คนในการวิจัยครั้งนี้

การเลือกตัวอย่างชุมชนในการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ ได้คัดเลือกจากพื้นที่ที่มีรูปแบบชุมชนทั้ง 3 ประเภทกระจายตัวอยู่ในชุมชนไม่แตกต่างกันคือ อำเภอเมืองนนทบุรี ได้แก่

- หมู่บ้าน ดิ เอ็มเมอรัล พาร์ค
- หมู่บ้านพลัส ซิตี้พาร์ค

- หมู่บ้านชอยรุ่งเรือง 4
- หมู่บ้านอัญชลี
- ชุมชนชอย 48 ถนนเวรดี (ไม่มีชื่อชุมชน)

และอำเภอปากเกร็ด ได้แก่

- หมู่บ้านสายลม
- หมู่บ้านริเวอร์โฮม
- หมู่บ้านเกร็ดเพชร
- หมู่บ้านรุ่งเรืองนิเวศน์
- หมู่บ้านเกือกกล

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งตามลักษณะการเก็บข้อมูล 2 วิธี คือการลงสำรวจภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และการเก็บแบบสอบถาม

- วิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ควบคู่ไปกับการเก็บแบบสอบถาม โดยตั้งคำถามจากแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์เชิงพื้นที่
- การเก็บแบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง อาศัยโครงสร้างคำถามโดยกำหนดจากปัจจัยซึ่งได้จากการเชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่กรณีศึกษา โดยแบบสอบถามการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนภายในและภายนอกชุมชนทั้งสามประเภท แบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบชุมชนและขนาดของชุมชน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของคน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของเวลา กิจกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของเวลา กิจกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกชุมชน

การสำรวจผ่านแบบสอบถามอาศัยโครงสร้างคำถาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบของชุมชน และขนาดของชุมชน

1) รูปแบบของชุมชน

- ชุมชนเดิม
- ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว
- ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว

2) ขนาดของชุมชน

- ขนาดเล็ก (จำนวนแปลงไม่เกิน 99 แปลงหรือเนื้อที่ต่ำกว่า 19 ไร่)
- ขนาดกลาง (จำนวนแปลงตั้งแต่ 100-499 แปลงหรือเนื้อที่ 19-100 ไร่)
- ขนาดใหญ่ (จำนวนแปลงตั้งแต่ 500 แปลงหรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่)

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะของคน เวลา กิจกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

1) คุณลักษณะของคน

- เพศ ได้แก่ ชาย และหญิง
- ช่วงอายุ ได้แก่ วัยเด็ก, วัยรุ่น, วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุ
- ระดับการศึกษา ได้แก่ ต่ำกว่ามัธยม, มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา, ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
- ระดับรายได้ ได้แก่ ต่ำกว่า 6,000 บาท, 6,001-10,000 บาท, 10,001-20,000 บาท, 20,001-30,000 บาท และมากกว่า 30,001 บาท
- บุคคลที่มาด้วย ได้แก่ ครอบครัว, เพื่อน และมาคนเดียว

2) คุณลักษณะของเวลา

- ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ ได้แก่ 7.00-9.00 น., 11.30-13.30 น. และ 17.00-19.00 น.
- ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ ได้แก่ น้อยกว่า 1 ชั่วโมง, 1 ชั่วโมง, 1-2 ชั่วโมง และมากกว่า 2 ชั่วโมง
- ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ ได้แก่ ทุกวัน, 2-6 ครั้ง/สัปดาห์, 1 ครั้ง/สัปดาห์, 1-3 ครั้ง/เดือน และน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน

3) คุณลักษณะของกิจกรรม

- กิจกรรมประจำวัน ได้แก่ กิน ดื่ม, ซื้อสินค้าและบริการ, มาทำงาน, มาขึ้นรถประจำทาง, มาขายของ และมาธุระ

- กิจกรรมทางเลือก ได้แก่ นันทนาการ กีฬา, ท่องเที่ยว, นั้งคิด และเดินเตร็ดเตร่
- กิจกรรมทางสังคม ได้แก่ คุยกับคนรู้จัก, คุยกับคนแปลกหน้า, ดูคน และเข้าร่วมกิจกรรม

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

- ประเภทของพื้นที่ว่าง ได้แก่ ลานโล่ง พื้นที่ว่าง, ตลาด ตลาดนัด, สนามเด็กเล่น ลานกีฬา และสวนสาธารณะ
- การเข้าถึงพื้นที่ว่าง ได้แก่ 1-5 นาที, 6-10 นาที, 11-15 นาที, 15-20 นาที, 20-30 นาที และมากกว่า 30 นาที
- รูปแบบการสัญจร ได้แก่ เดิน, จักรยาน, จักรยานยนต์, รถยนต์ และรถโดยสารประจำทาง

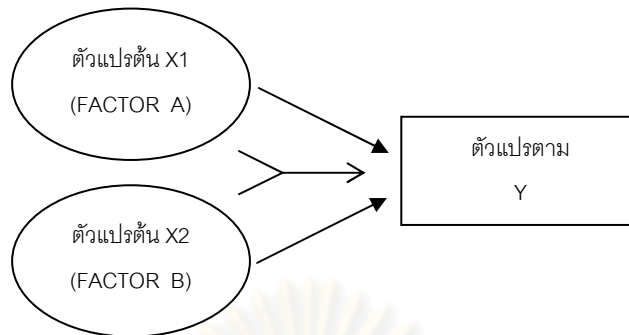
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยช่วงระยะเวลาระหว่างเดือนมิถุนายน–กรกฎาคม พ.ศ.2553 งานวิจัยนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง 90 คน เพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วและชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยกำหนดจำนวนตัวอย่างแบบสอบถามโดยเก็บจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมที่มากกว่าหรือเท่ากับ 30 กลุ่มตัวอย่างของแต่ละรูปแบบชุมชน ลักษณะการเก็บข้อมูลทั้งการสำรวจภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามควบคู่กันไป เพราะว่าวิธีการสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลสถานการณ์จริงหรือข้อมูลที่ไม่เกิดจากการทบทวนวรรณกรรม และข้อมูลเชิงพื้นที่ ส่วนวิธีการสำรวจโดยแบบสอบถามการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนภายในและภายนอกชุมชนทั้งสามประเภท (ดูในแบบสอบถาม ในภาคผนวก ก)

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนคือ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) สถิติมีพารามิเตอร์ (parametric statistics) และการวิเคราะห์ด้านกฎหมาย โดยสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ แสดงผลเป็นเปอร์เซ็นต์ และการวิเคราะห์สถิติมีพารามิเตอร์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (two-way ANOVA) คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนที่มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวและอยู่ในมาตราการวัดระดับนามบัญญัติ (nominal scales) และตัวแปรตามอยู่ในมาตราการวัดระดับอันตรภาค (interval scales) ขึ้นไป เป็นวิธีวัดที่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยหลาย ๆ ค่าพร้อมกันได้และสามารถแยกความแปรปรวนออกเป็นส่วน ๆ ได้ การวิเคราะห์ด้านกฎหมายจากกรอบแนวคิดทฤษฎีประกอบผลการศึกษา

3.7.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับแผนการทดลองแบบบล็อกสุ่ม (Randomized block design : RBD) และแผนการทดลองแบบแฟคทอเรียล (Factorial design) ในงานวิจัยที่ออกแบบงานวิจัยลักษณะการวางแผนการทดลอง (Experimental Design) ได้อีกด้วย

รูปแบบของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

		Factor B				รวม	ค่าเฉลี่ย
		1	2	c		
Factor A	1	X_{111} X_{112} ... X_{11n}	X_{121} X_{122} ... X_{12n}		X_{1c1} X_{1c2} ... X_{1cn}	$T_{1.}$	$\bar{X}_{1.}$
	2	X_{211} X_{212} ... X_{21n}	X_{221} X_{222} ... X_{22n}		X_{2c1} X_{2c2} ... X_{2cn}	$T_{2.}$	$\bar{X}_{2.}$
	..			X_{ij1} X_{ij2} ... X_{ijn}		$T_{i.}$	$\bar{X}_{i.}$
	..						
	r	X_{r11} X_{r12} ... X_{r1n}			X_{rc1} X_{rc2} ... X_{rcn}	$T_{r.}$	$\bar{X}_{r.}$
รวม		$T_{.1}$	$T_{.2}$	$T_{.j}$	$T_{.c}$	T	
เฉลี่ย		$\bar{X}_{.1}$	$\bar{X}_{.2}$	$\bar{X}_{.j}$	$\bar{X}_{.c}$		\bar{X}

X_{ijk}	คือ ค่าของข้อมูลตัวที่ k ที่ระดับ i ของ Factor A และที่ระดับ j ของ Factor B
$T_{.i}$	คือ ผลรวมของข้อมูลที่ระดับ i ของ Factor A (องค์ประกอบ A)
$T_{.j}$	คือ ผลรวมของข้อมูลที่ระดับ j ของ Factor B (องค์ประกอบ B)
T	คือ ผลรวมทั้งหมด
$\bar{X}_{.i}$	คือ ค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ระดับ i ของ Factor A (องค์ประกอบ A)
$\bar{X}_{.j}$	คือ ค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ระดับ j ของ Factor B (องค์ประกอบ B)
\bar{X}	คือ ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้งหมด

ตารางการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง

แหล่งความแปรผัน	df	SS	MS	F
Factor A	r-1	SS_A	$MS_A = SS_A / r - 1$	MS_A / MS_E
Factor B	c-1	SS_B	$MS_B = SS_B / c - 1$	MS_B / MS_E
AB	$(r-1)(c-1)$	SS_{AB}	$MS_{AB} = SS_{AB} / (r-1)(c-1)$	MS_{AB} / MS_E
Error	$rc(n-1)$	SS_E	$MS_E = SS_E / rc(n-1)$	
รวม	$rcn-1$	SS_t		

การคำนวณ SS_A , SS_B , SS_{AB} , SS_E และ SS_t

$$SS_t = \sum_i \sum_j \sum_k X_{ijk}^2 - \frac{T^2}{rcn}$$

$$SS_A = \sum_i \frac{T_{.i}^2}{cn} - \frac{T^2}{rcn}$$

$$SS_B = \sum_j \frac{T_{.j}^2}{rn} - \frac{T^2}{rcn}$$

$$SS_{AB} = \sum_i \sum_j \frac{T_{ij}^2}{n} - \frac{T^2}{rcn} - SS_A - SS_B$$

$$SS_E = SS_t - SS_A - SS_B - SS_{AB}$$

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางในข้างต้นจะพบว่าจำนวนตัวอย่างในแต่ละ cell (ที่ระดับ i ของ Factor A และที่ระดับ j ของ Factor B) มีจำนวนเท่ากัน ในกรณีที่มีจำนวนไม่เท่ากัน การคำนวณค่า SS จะเหมือนเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงการคำนวณหา df ดังนี้

Error df จะเป็น $N - rc$

Total df จะเป็น $N - 1$ เมื่อ N คือจำนวนตัวอย่างทั้งหมด

สมมติฐาน

มีการทดสอบสมมติฐานเพื่อทดสอบสำหรับ

- I. องค์ประกอบ A (Factor A)
- II. องค์ประกอบ B (Factor B) และ
- III. อิทธิพลร่วมระหว่างองค์ประกอบ A และ B (Interaction AB) ดังนี้

สำหรับองค์ประกอบ A

- H_0 : อิทธิพลขององค์ประกอบ A ที่ระดับต่างๆ ไม่มีความแตกต่างกัน
 H_1 : มีอิทธิพลขององค์ประกอบ A อย่างน้อย 2 ระดับที่มีความแตกต่างกัน

สำหรับองค์ประกอบ B

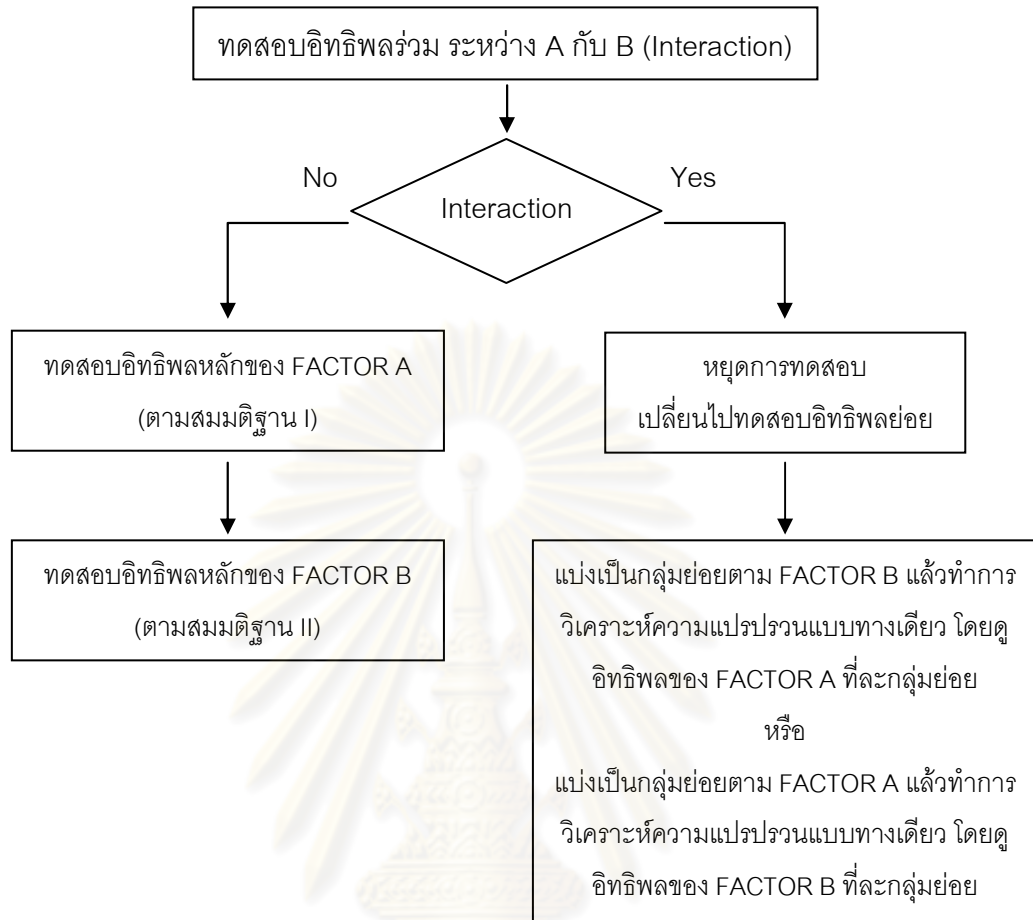
- H_0 : อิทธิพลขององค์ประกอบ B ที่ระดับต่างๆ ไม่มีความแตกต่างกัน
 H_1 : มีอิทธิพลขององค์ประกอบ B อย่างน้อย 2 ระดับที่มีความแตกต่างกัน

สำหรับอิทธิพลร่วม ระหว่างองค์ประกอบ A กับ B

- H_0 : ไม่มีอิทธิพลร่วม ระหว่างองค์ประกอบ A กับ B
 H_1 : มีอิทธิพลร่วม ระหว่างองค์ประกอบ A กับ B

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนกรณีที่มีองค์ประกอบ A กับ B จะทดสอบอิทธิพลร่วมก่อนว่ามีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ หากองค์ประกอบทั้งสองไม่มีอิทธิพลร่วม แสดงว่าองค์ประกอบทั้งสองเป็นอิสระจากกัน จะทำการทดสอบอิทธิพลหลัก (Main effect) ต่อไป แต่หากองค์ประกอบทั้งสองมีอิทธิพลร่วม ก็จะทำให้ความสำคัญในการศึกษาอิทธิพลหลักลดน้อยลงไป แต่ผู้วิจัยจะสนใจทดสอบอิทธิพลย่อยต่อไป และในการรายงานผลควรแสดงกราฟแสดงอิทธิพลร่วม ไปด้วย จะช่วยให้สรุปเห็นชัดเจนยิ่งขึ้น

ลำดับการทดสอบสมมติฐานในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง

สถิติที่ใช้ทดสอบ

สำหรับองค์ประกอบ A

$$F = \frac{MS_A}{MS_E} \quad ; \text{df} = r-1, rc(n-1)$$

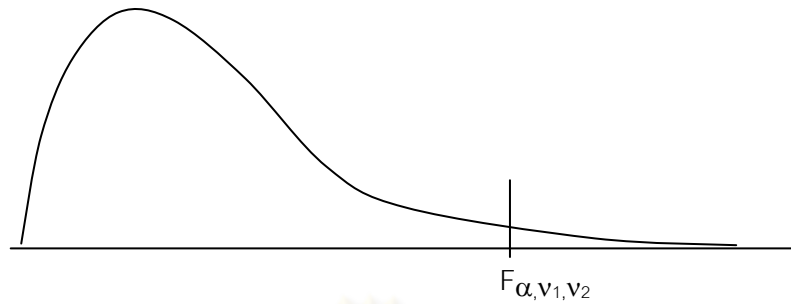
สำหรับองค์ประกอบ B

$$F = \frac{MS_B}{MS_E} \quad ; \text{df} = c-1, rc(n-1)$$

สำหรับอิทธิพลร่วม ระหว่างองค์ประกอบ A กับ B

$$F = \frac{MS_{AB}}{MS_E} \quad ; \text{df} = (r-1)(c-1), rc(n-1)$$

อาณาเขตวิกฤตและการสรุปผล

ในทุกการทดสอบสมมติฐาน จะปฏิเสธสมมติฐาน H_0 เมื่อค่า F ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับค่า F_{α, v_1, v_2} จากตารางเมื่อ V_1 และ V_2 คือ degree of freedom ในการทดสอบนั้น ๆ

ตัวอย่างการเปรียบเทียบพหุคูณ

จากตัวอย่างการวิเคราะห์ความแปรปรวนในตัวอย่างที่ 2 ซึ่งพบว่า F-test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่าปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1 นั่นคือมีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ที่แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบว่าคู่ใดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบพหุคูณ ต่อไป ในที่นี้จะแสดงวิธีของ Scheffe'

The Scheffe' Test หรือ S-method

เป็นวิธีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นคู่ ๆ คล้ายกับวิธี LSD แต่โอกาสที่จะปฏิเสธสมมติฐานเป็นไปได้อย่างมากกว่าวิธี LSD

สถิติที่ใช้ทดสอบคือ F

$$F = \frac{\bar{X}_i - \bar{X}_j}{MS_w \left(\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right) (k-1)} ; df = k-1, N-k$$

เมื่อ \bar{X}_i, \bar{X}_j เป็นค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ i กับ j ที่ต้องการเปรียบเทียบ

MS_w เป็น ค่า MS_w จากตารางการวิเคราะห์ความแปรปรวน

n_i, n_j เป็นขนาดของตัวอย่างในกลุ่มที่ i, j

กรณีที่แต่ละกลุ่มมีขนาดเท่ากัน สามารถใช้ผลต่างของค่าเฉลี่ยคู่ที่ต้องการเปรียบเทียบนำไปเปรียบเทียบกับค่าที่คำนวณได้จากสูตร

$$S = \sqrt{\frac{2(k-1)(F_{\alpha, k-1, N-k})MS_w}{n}}$$

เมื่อ $F_{\alpha, k-1, N-k}$ เป็นค่า F ที่เปิดจากตาราง ที่ $df = k-1, N-k$ (2-tailed)

MS_w เป็น ค่า MS_w จากตารางการวิเคราะห์ความแปรปรวน

หากผลต่างของค่าเฉลี่ยมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับค่า S แสดงว่าค่าเฉลี่ยคู่นั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ α

การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว จังหวัดนนทบุรี ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์และแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างของชุมชนทั้งสามประเภท 95 กลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อดูค่าเฉลี่ยและการกระจายของข้อมูลในตัวแปรที่ศึกษา และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (two-way ANOVA) เพื่อหาความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

3.7.2 การวิเคราะห์ด้านกฎหมาย

การวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามและเชิงพื้นที่ ประกอบกับกฎหมายจากการกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

- พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 หมวด 10
- ผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวง จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2548
- เกณฑ์และมาตรฐานการวางและจัดทำผังเมืองรวม ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2544

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

พื้นที่ศึกษาและบ้านจัดสรรจังหวัดนนทบุรี

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของจังหวัดนนทบุรี แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนหลักคือ ส่วนแรกเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ศึกษา ครอบคลุมเนื้อหาด้านกายภาพและประชากร ส่วนสองเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของบ้านจัดสรรและชุมชนเดิมในจังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและพัฒนาการภาพรวมของพื้นที่ศึกษาและบ้านจัดสรร, ชุมชนเดิมในจังหวัดนนทบุรี

ข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ศึกษา

4.1 ด้านกายภาพ

4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่ประมาณ 637 ตารางกิโลเมตร เป็นหนึ่งในเขตจังหวัดปริมณฑล มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 74 ของประเทศ แต่มีประชากรหนาแน่นที่สุดเป็นอันดับที่ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร

4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาแบ่งพื้นที่ของจังหวัดเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีคูคลองทั้งตามธรรมชาติและที่ขุดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมากเชื่อมโยงติดต่อกัน สามารถใช้สัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ย่านชุมชนหนาแน่น โดยทั่วไปพื้นที่ส่วนที่ห่างจากแม่น้ำลำคลองเป็นส่วนและไร่นาซึ่งมักจะเกิดน้ำท่วมเสมอ แต่ในปัจจุบันพื้นที่ของจังหวัดในบางอำเภอซึ่งเคยเป็นสวนผลไม้ต่างๆ และมีเขตติดต่อกับกรุงเทพฯ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อพยพมาจากทุกภาคของประเทศ นอกจากนี้พื้นที่บางส่วนของบางอำเภอยังเป็นที่รองรับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง ซึ่งมีการจัดสรรที่ดินและก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นอย่างหนาแน่น โดยอาจกล่าวได้ว่าพื้นที่ฝั่งตะวันออกซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพฯ เป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพฯ ด้วย

4.1.3 ขอบเขตการปกครอง

ในปี พ.ศ.2552 จังหวัดนนทบุรีแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 6 อำเภอ 52 ตำบล 328 หมู่บ้าน อำเภอประกอบด้วย อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทอง อำเภอ บางใหญ่ อำเภอบางกรวย และอำเภอไทรน้อย ดังตารางที่ 4-1

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร 2 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง เทศบาลตำบล 6 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 34 แห่ง ดังตารางที่ 4-2 โดยขอบเขตการปกครองใช้สำหรับการสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ตารางที่ 4-1 การปกครองส่วนภูมิภาค

ลำดับ	ชื่ออำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร
1	เมืองนนทบุรี	77.02	356,153
2	บางกรวย	57.41	103,930
3	บางใหญ่	96.40	107,716
4	บางบัวทอง	116.44	234,496
5	ไทรน้อย	186.02	56,195
6	ปากเกร็ด	89.02	219,581

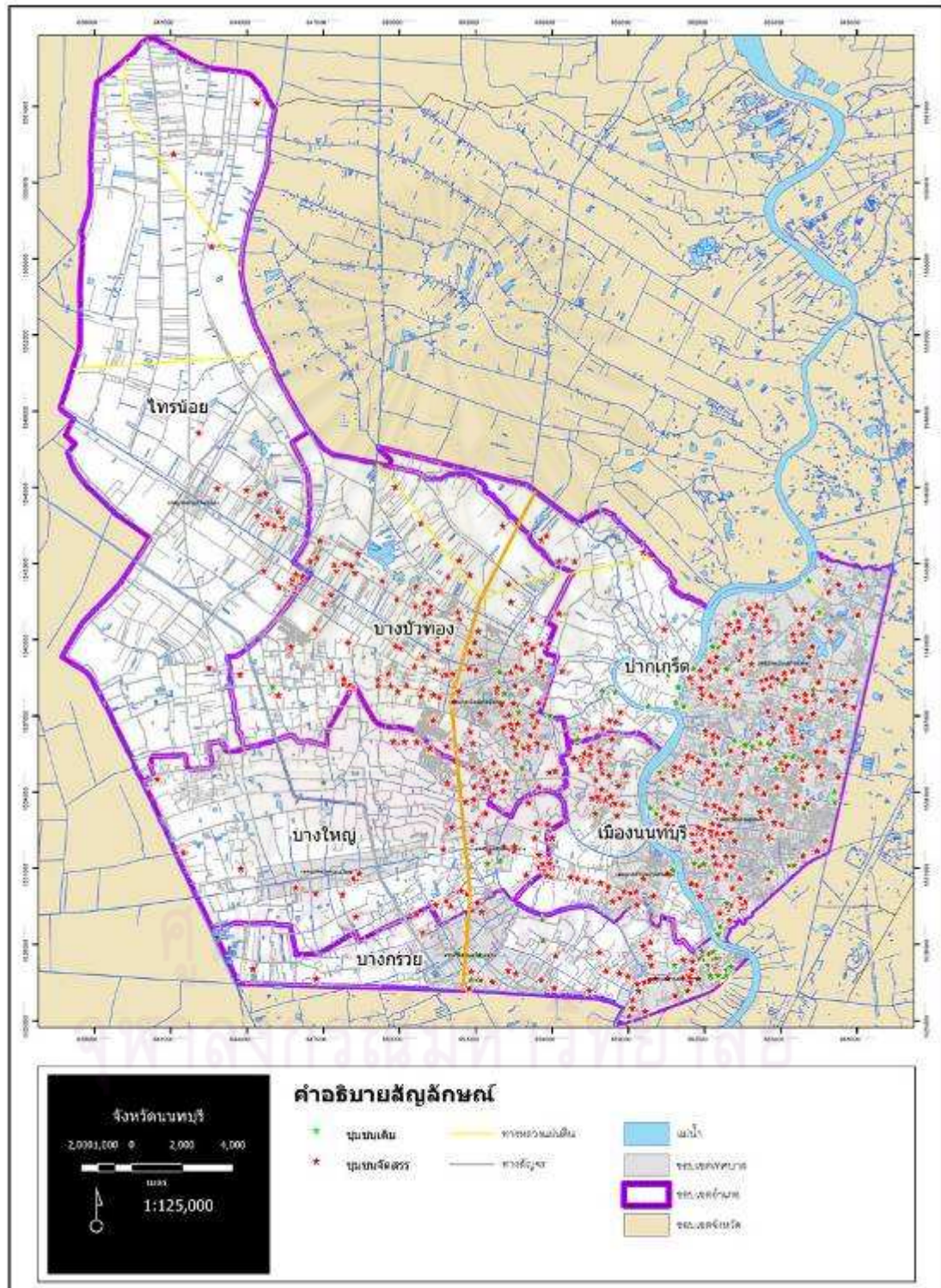
ที่มา: ข้อมูลอำเภอในจังหวัดนนทบุรี, 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552

ตารางที่ 4-2 การปกครองส่วนท้องถิ่น

ลำดับ	ชื่อเทศบาล	พื้นที่ (ตร.กม.)	อำเภอ	จำนวนประชากร
1	เทศบาลนครนนทบุรี	38.90	เมืองนนทบุรี	263,507
2	เทศบาลนครปากเกร็ด	36.04	ปากเกร็ด	176,742
3	เทศบาลเมืองบางบัวทอง	13.50	บางบัวทอง	46,428
4	เทศบาลเมืองบางกรวย	8.40	บางกรวย	41,742
5	เทศบาลเมืองบางศรีเมือง	6.36	เมืองนนทบุรี	29,416
6	เทศบาลตำบลปลายบาง	15.68	บางกรวย	28,867
7	เทศบาลตำบลบางม่วง	1.67	บางใหญ่	5,104
8	เทศบาลตำบลบางใหญ่	7.23	บางใหญ่	9,655
9	เทศบาลตำบลไทรน้อย	1.20	ไทรน้อย	1,862
10	เทศบาลตำบลไทรมา	8.14	เมืองนนทบุรี	19,021
11	เทศบาลตำบลศาลากลาง	14.78	บางกรวย	8,777

ที่มา: ข้อมูลเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี, 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552

แผนที่ 4-1 ที่ตั้งอาณาเขตขอบเขตการปกครองจังหวัดนนทบุรี

ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2549

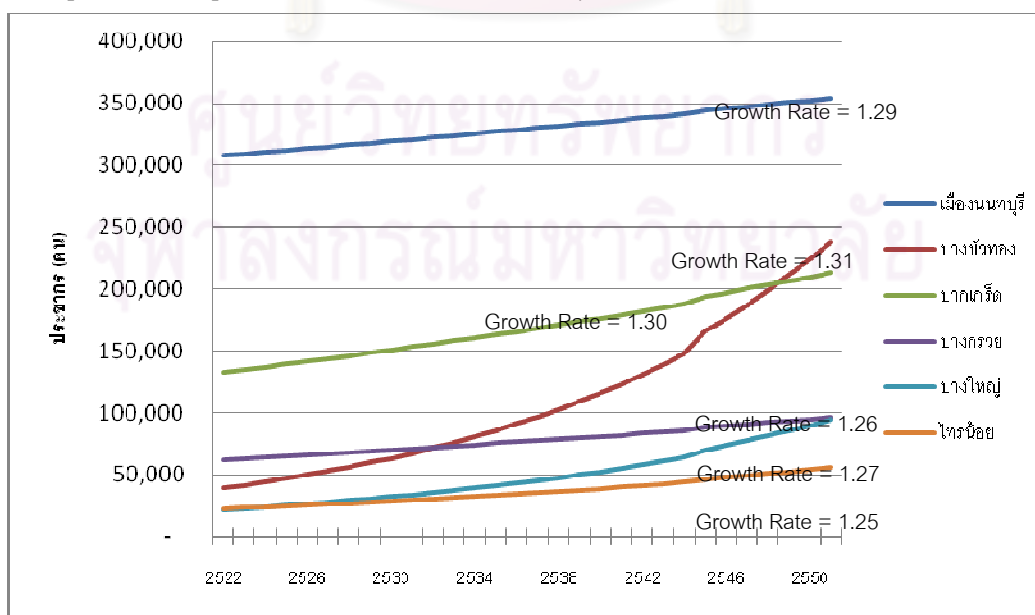
4.2 ประชากร

4.2.1 แนวโน้มการเพิ่มของประชากร

จำนวนประชากรเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่สำคัญต่อปริมาณขยะที่เกิดขึ้น เนื่องจากขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นจากของเหลือที่คนไม่ต้องการใช้แล้วนั่นเอง ดังนั้นจังหวัดนนทบุรีซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรเป็นอันดับ 2 ของประเทศนั้น

จากฐานข้อมูล ปี พ.ศ.2552 จังหวัดนนทบุรีมีจำนวนประชากร 1,078,071 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางบัวทอง และอำเภอปากเกร็ด อำเภอที่มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของประชากรสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอปากเกร็ดและอำเภอเมืองนนทบุรี มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยเท่ากับ 1.31, 1.30 และ 1.29 ตามลำดับ จังหวัดนนทบุรีมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรค่อนข้างสูง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเมืองอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากการขยายตัวของกรุงเทพฯ ประกอบกับความหนาแน่นและแออัดของกรุงเทพฯ จึงมีการย้ายที่ทำการของส่วนราชการระดับกระทรวงมาอยู่ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น ทำให้มีผู้เลือกเอาจังหวัดนนทบุรีเป็นที่พักอาศัยจำนวนมาก นอกจากนี้นนทบุรียังเป็นที่ตั้งของศูนย์แสดงสินค้าระดับชาติคือ อิมแพคเมืองทองธานี และมีความพร้อมด้านโครงข่ายบริการขั้นพื้นฐาน (Infrastructure) และมีโครงข่ายการคมนาคมครบวงจรที่สามารถเชื่อมโยงบริเวณทลและภูมิภาคทำให้นนทบุรีเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับการขยายตัวของกรุงเทพฯ

แผนภูมิ 4-1 แผนภูมิจำนวนประชากรจังหวัดนนทบุรี พ.ศ.2522-2550

ที่มา: กรมการปกครอง และจากการคำนวณ

4.2.2 ความหนาแน่นประชากร

การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างต่อเนื่องในจังหวัดนนทบุรีดังกล่าวส่งผลให้ปัจจุบันจังหวัดนนทบุรีมีความหนาแน่นเป็นอันดับสองของประเทศไทย เป็นรองเพียงกรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรีมีความหนาแน่นเฉลี่ย 1,732 คนต่อตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ดและอำเภอบางบัวทอง มีความหนาแน่น 4.956 2,396 และ 2,044 ต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ดังตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 ความหนาแน่นของประชากร

อำเภอ	ความหนาแน่น (คน / ตร.กม.)
เมืองนนทบุรี	4.956
ปากเกร็ด	2,396
บางบัวทอง	2,044
บางกรวย	1,677
บางใหญ่	976
ไทรน้อย	300

ข้อมูลเบื้องต้นบ้านจัดสรรและชุมชนเดิมจังหวัดนนทบุรี

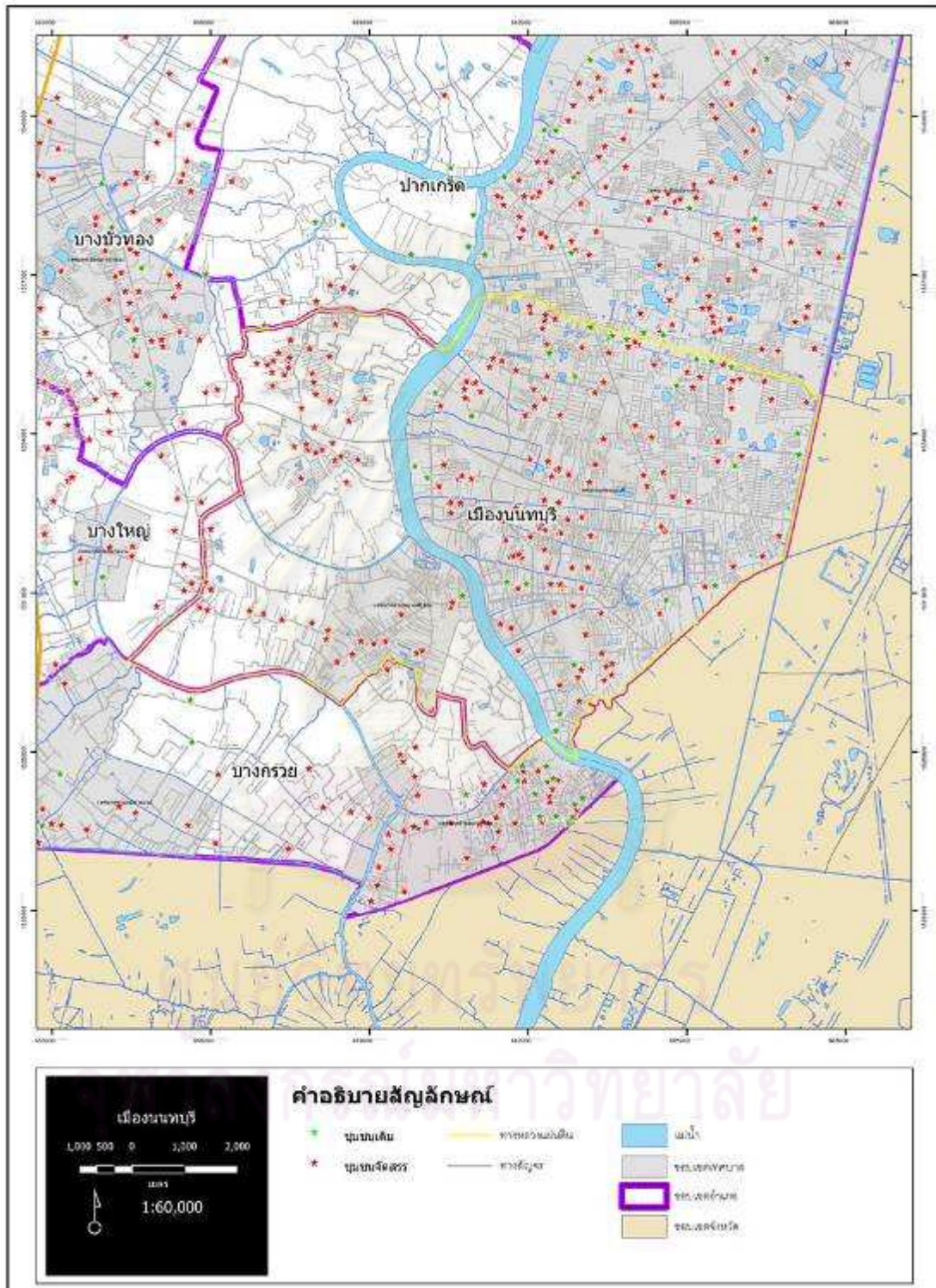
4.3 พื้นที่และการกระจายตัวของชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมจังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 4-4 แสดงจำนวนชุมชนจัดสรร, ชุมชนเดิมและชุมชนเดิมที่ได้รับผลกระทบด้านการเข้าถึงภายหลังการมีชุมชนจัดสรรปิดล้อม

อำเภอ	บ้านจัดสรร(ไม่ล้อมรั้ว)	บ้านจัดสรร(ล้อมรั้ว)	ชุมชนเดิม
เมืองนนทบุรี	114	54	26
บางกรวย	40	21	19
บางใหญ่	75	38	3
บางบัวทอง	140	104	6
ไทรน้อย	22	9	0
ปากเกร็ด	81	44	23
รวม	471	270	77

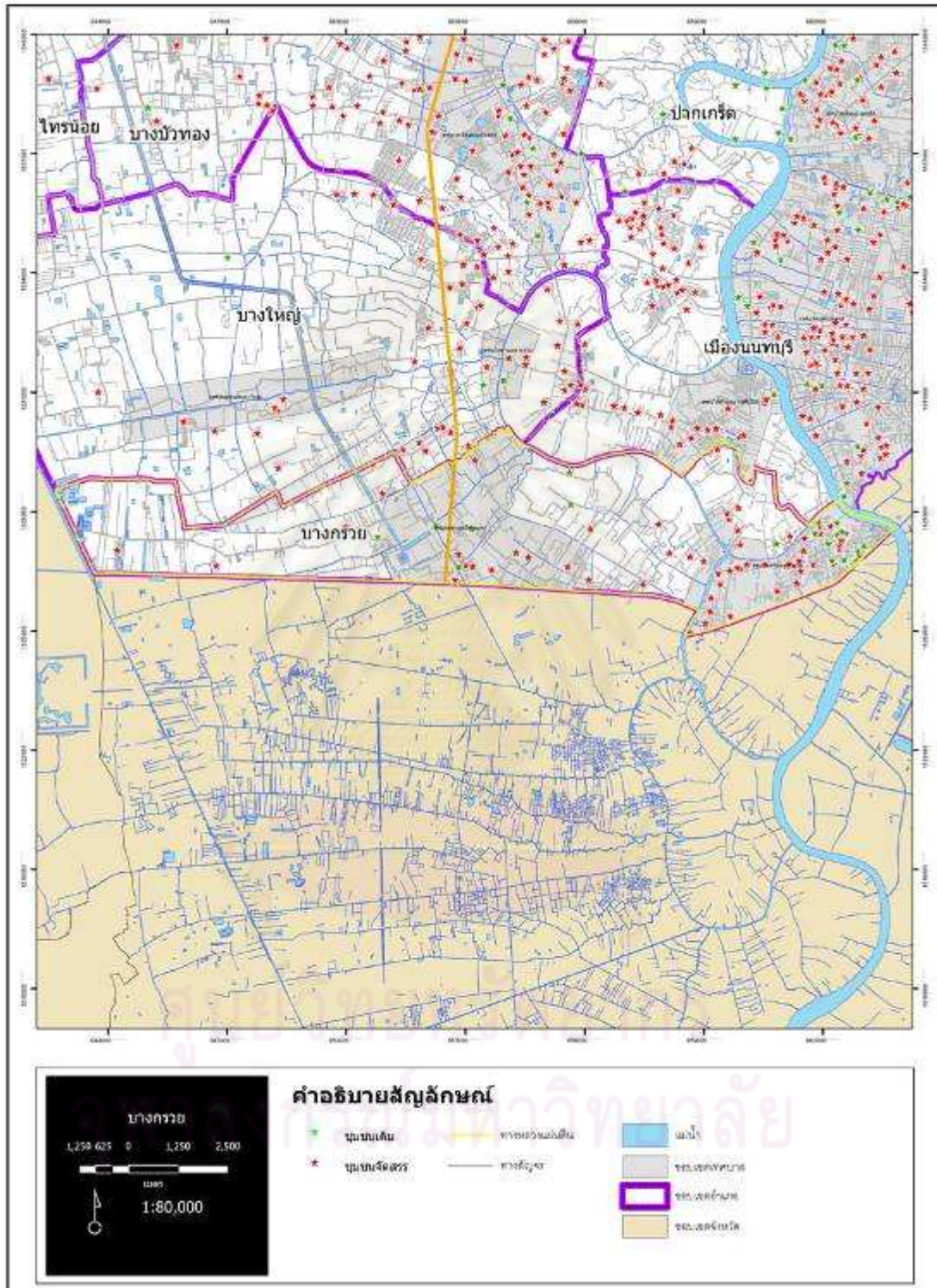
ที่มา : ข้อมูลบ้านจัดสรรทั้งหมดจากกรมที่ดิน, 2553

แผนที่ 4-2 การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอเมืองนนทบุรีจังหวัดนนทบุรี

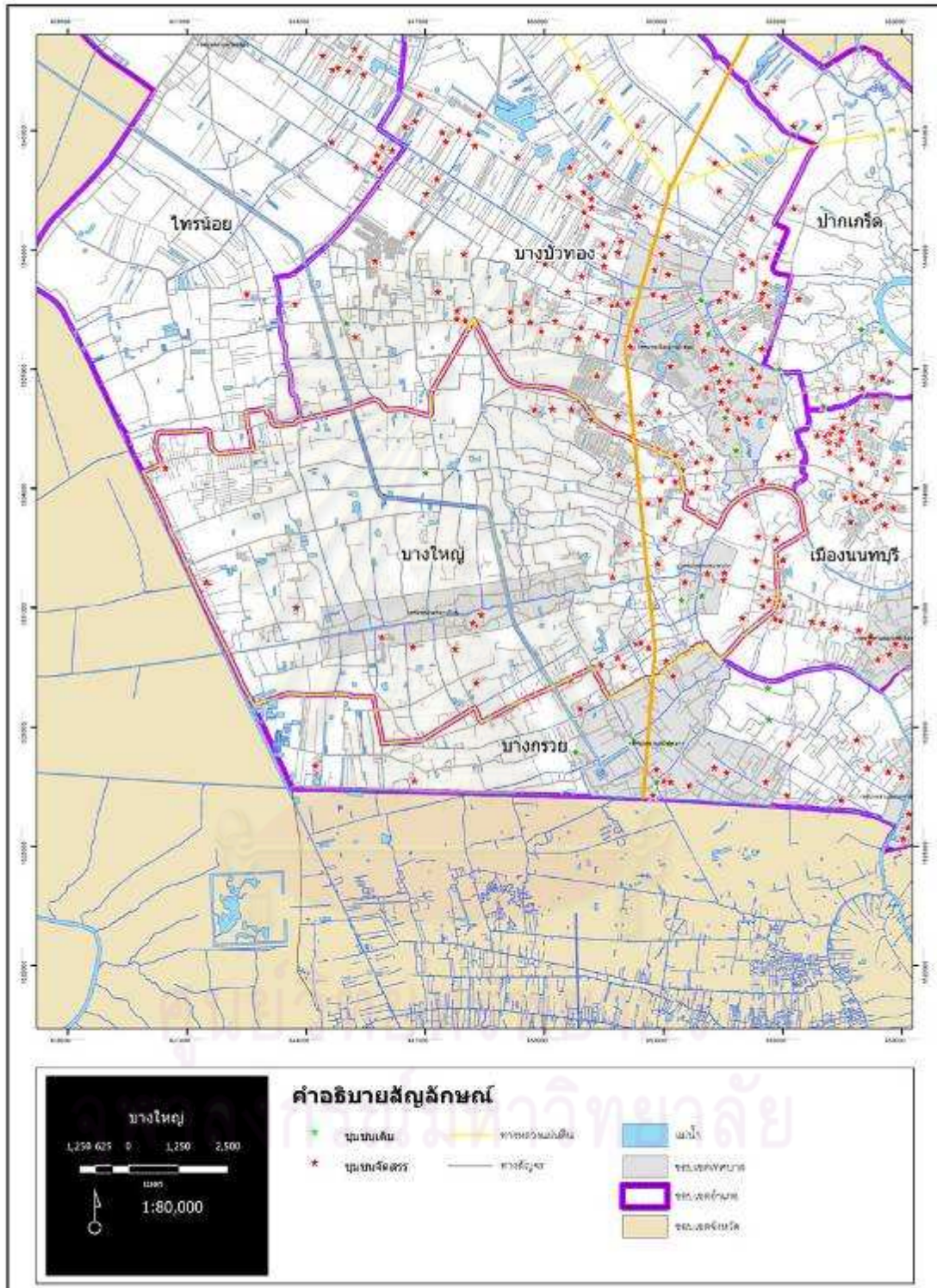
ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2549 และ ผู้วิจัย 2553

แผนที่ 4-3 การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี

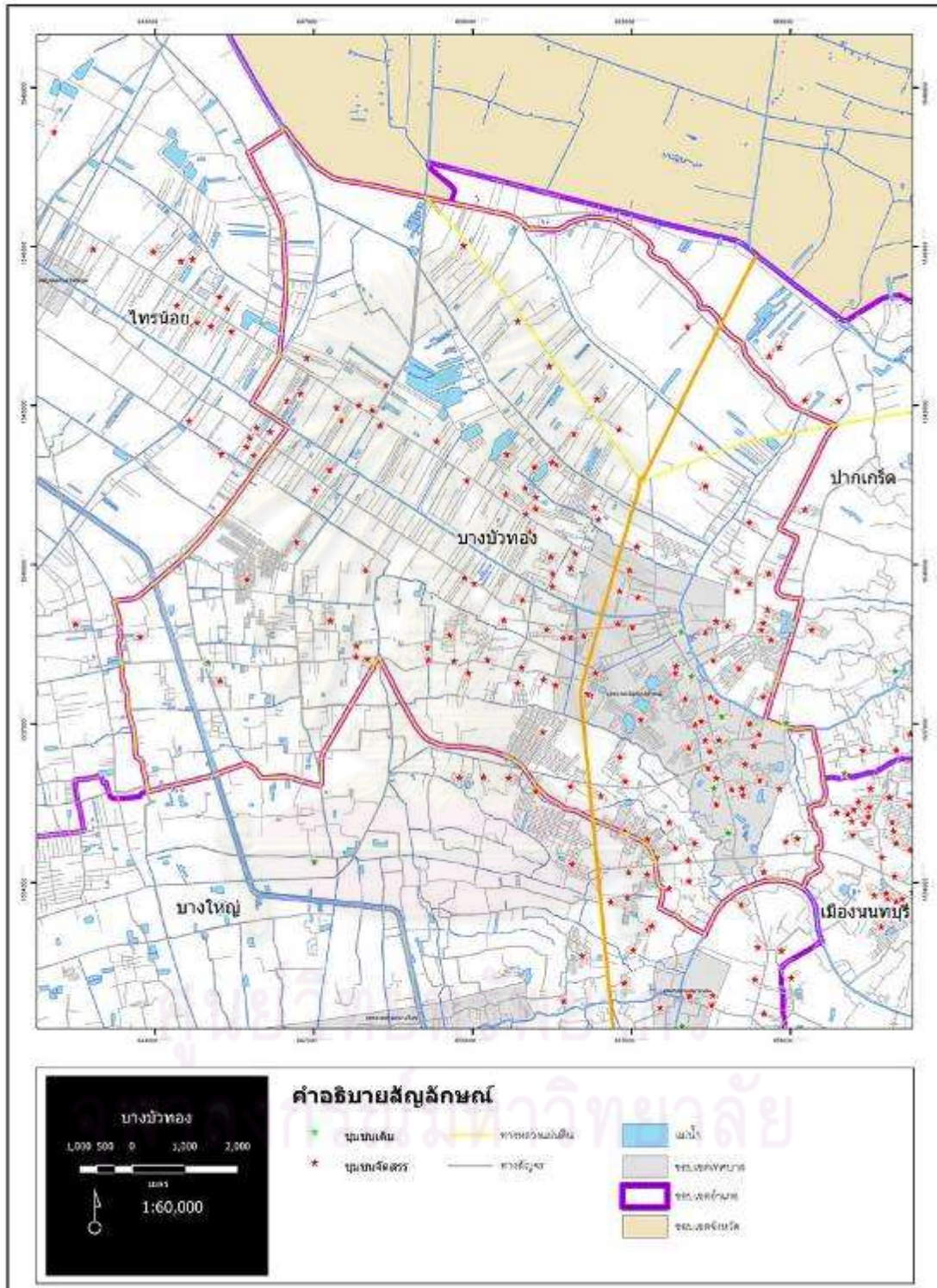
ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2549 และ ผู้วิจัย 2553

แผนที่ 4-4 การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอบางใหญ่จังหวัดนนทบุรี

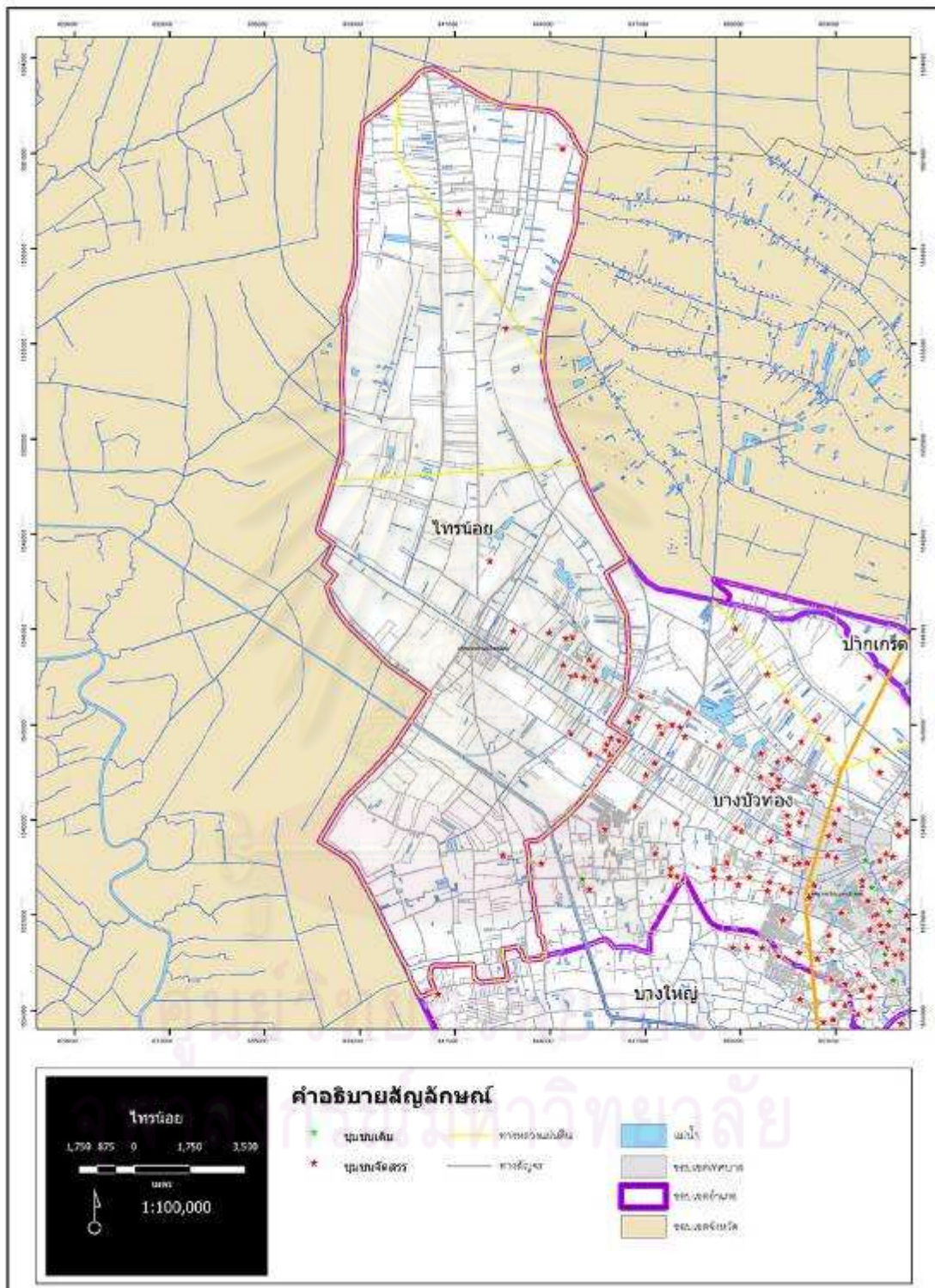
ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2549 และ ผู้วิจัย 2553

แผนที่ 4-5 การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี

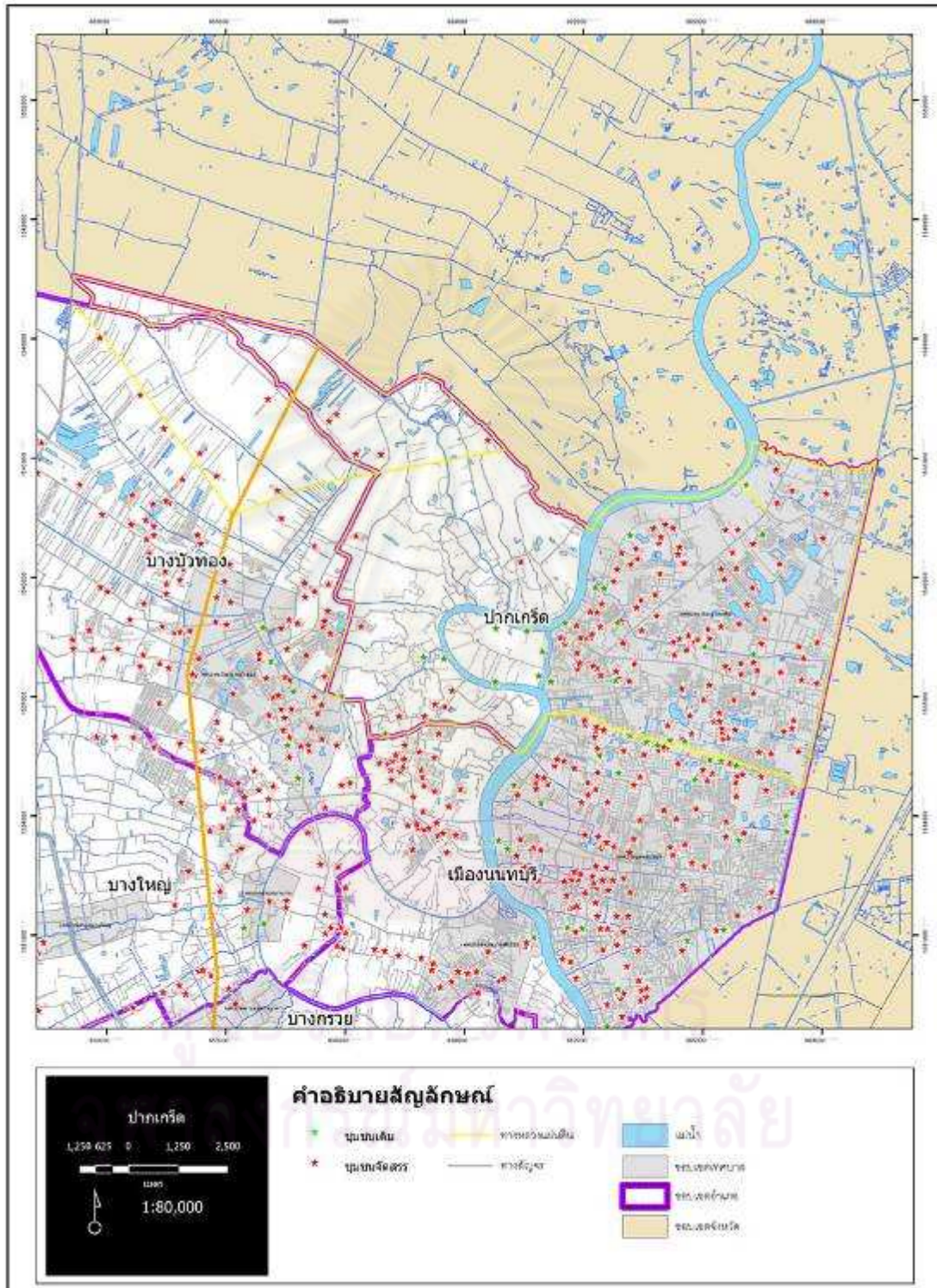
ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2549 และ ผู้วิจัย 2553

แผนที่ 4-6 การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอไทรน้อยจังหวัดนนทบุรี

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2549 และ ผู้วิจัย 2553

แผนที่ 4-7 การกระจายตัวชุมชนจัดสรรและชุมชนเดิมอำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2549 และ ผู้วิจัย 2553

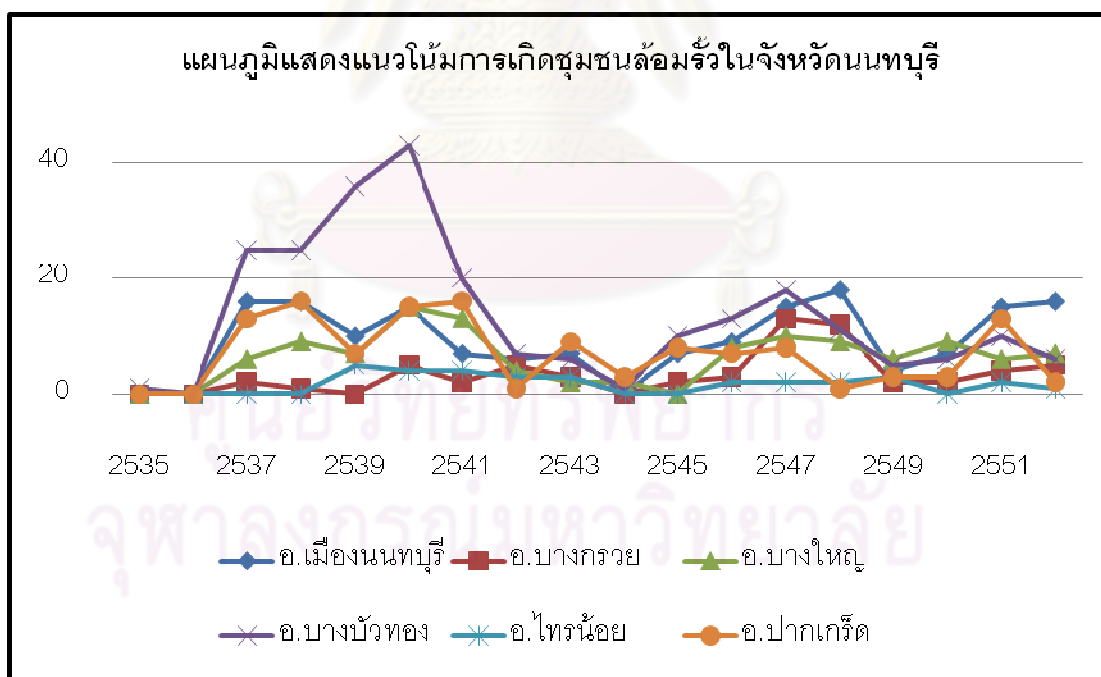
4.4 สถานการณ์ปัจจุบันและคุณลักษณะของบ้านจัดสรร

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535–2553 บ้านจัดสรรในจังหวัดนนทบุรีมีการขยายตัวมากเนื่องจากรองรับการขยายตัวของจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจำนวนบ้านจัดสรร 741 หมู่บ้าน (กรมที่ดิน) โดยตั้งอยู่ในพื้นที่ดังต่อไปนี้

- 1) อำเภอเมืองนนทบุรีมีจำนวนหมู่บ้านจัดสรร 168 หมู่บ้าน
- 2) อำเภอบางกรวยมีจำนวนหมู่บ้านจัดสรร 61 หมู่บ้าน
- 3) อำเภอบางใหญ่มีจำนวนหมู่บ้านจัดสรร 113 หมู่บ้าน
- 4) อำเภอบางบัวทองมีจำนวนหมู่บ้านจัดสรร 243 หมู่บ้าน
- 5) อำเภอไทรน้อยมีจำนวนหมู่บ้านจัดสรร 31 หมู่บ้าน
- 6) อำเภอปากเกร็ดมีจำนวนหมู่บ้านจัดสรร 125 หมู่บ้าน

อำเภอที่มีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ อำเภอบางบัวทอง, อำเภอเมืองนนทบุรีและอำเภอปากเกร็ดตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4-2 แนวโน้มการเกิดชุมชนลุ่มน้ำในจังหวัดนนทบุรี

ที่มา: กรมที่ดิน, 2553 และ ผู้วิจัย, 2553.

เมื่อพิจารณาด้านปีที่ก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรพบว่าปีที่มีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ปี พ.ศ. 2540, 2547, 2539 และปีที่มีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรน้อยที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ปี พ.ศ. 2536, 2535, 2544

จากแผนภูมิที่ 4-6 แนวโน้มการเกิดบ้านจัดสรรในอำเภอเมืองนนทบุรีมีจำนวน 16 แห่งในปี พ.ศ.2537 โดยมีแนวโน้มคงที่ถึงปี พ.ศ.2540 และมีแนวโน้มการเกิดบ้านจัดสรรลดลงจนถึงปี พ.ศ.2544จำนวนไม่เกิน 10 แห่งต่อปี ต่อมาในปี พ.ศ.2545 จนถึง พ.ศ.2548 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 7, 9, 15 และ 18 แห่งตามลำดับและมีแนวโน้มลดลงในอีก 2 ปีต่อมา พ.ศ. 2549 และ พ.ศ.2550 และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ. 2552 จำนวน 15 และ 16 แห่งตามลำดับ

อำเภอบางกรวยเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2537 มีแนวโน้มคงที่จนถึงปี พ.ศ.2544 ไม่เกินจำนวน 5 แห่งในแต่ละปีและมีจำนวนเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2545 ถึงปี พ.ศ.2548 จำนวน 2, 3, 13 และ 12 แห่งตามลำดับ และในปี พ.ศ.2549 จนถึงปี พ.ศ.2552 มีแนวโน้มการเกิดบ้านจัดสรรคงที่ไม่เกินจำนวน 5 แห่งต่อปี

อำเภอบางใหญ่เริ่มมีการเกิดบ้านจัดสรรในปี พ.ศ.2537 เช่นกัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ.2541 จำนวน 6, 9, 7, 15 และ 13 ตามลำดับ หลังจากนั้นก็มีแนวโน้มลดลงจนถึงปี พ.ศ.2545 และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2546 และมีแนวโน้มคงที่จนถึงปี พ.ศ.2552

อำเภอบางบัวทองมีจำนวน 1 แห่งในปี พ.ศ.2535 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจำนวนมากในปี พ.ศ.2537 จนถึงปี พ.ศ. 2541 จำนวน 25, 25, 36, 43 และ 20 ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มการเกิดบ้านจัดสรรเยอะที่สุดในจังหวัดนนทบุรี และในปี พ.ศ. 2542 ถึงปี พ.ศ.2544 ก็มีแนวโน้มที่ลดลงจำนวนมากเช่นเดียวกัน จำนวน 7, 6 และ 1 แห่งตามลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ.2545 ถึงปี พ.ศ.2548 ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นคงที่ไม่เกิน 20 แห่งต่อปี และลดลงคงที่จำนวนไม่เกิน 10 แห่งต่อปี ในช่วง พ.ศ. 2549-2552

อำเภอไทรน้อยเป็นอำเภอที่เกิดจำนวนบ้านจัดสรรน้อยที่สุดในจังหวัดนนทบุรี เริ่มมีจำนวนบ้านจัดสรรในปี พ.ศ.2539 จำนวน 5 แห่ง และมีแนวโน้มคงที่ต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ.2543 และในปี พ.ศ.2544 และ พ.ศ.2545 ไม่มีจำนวนบ้านจัดสรรเกิดขึ้น และตั้งแต่ปี พ.ศ.2546-2552 มีแนวโน้มคงที่ปีละประมาณ 3 แห่งต่อปี

แนวโน้มในอำเภอปากเกร็ดตั้งแต่ปี พ.ศ.2537-2541 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจำนวน 13, 16, 7, 15 และ 16 ตามลำดับ และปี พ.ศ.2542 ถึงปี พ.ศ.2552 มีจำนวนคงที่ต่อเนื่องประมาณ 3-8 แห่งต่อปี ยกเว้นปี พ.ศ.2551 ที่มีจำนวน 13 แห่ง

กล่าวโดยสรุปสามารถแบ่งช่วงเวลาการเปลี่ยนการเกิดบ้านจัดสรร 3 ช่วงคือ ช่วง1 พ.ศ. 2537– พ.ศ. 2537, ช่วง2 พ.ศ.2542–พ.ศ. 2549 และช่วง3 พ.ศ.2550–พ.ศ. 2552

ในจังหวัดนนทบุรีมีแนวโน้มการเกิดบ้านจัดสรรเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2537 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและคงที่ต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ.2541 ประมาณ 60–70 แห่งต่อปี โดยอำเภอที่มีจำนวนบ้านจัดสรรมากที่สุดคือ

- 1) อำเภอบางบัวทอง
- 2) อำเภอเมืองนนทบุรี
- 3) อำเภอปากเกร็ด

ในปี พ.ศ.2542-2544 เป็นช่วงที่มีแนวโน้มการเกิดบ้านจัดสรรลดลงทุกอำเภอและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกจนถึงปี พ.ศ.2549 โดยอำเภอที่มีจำนวนบ้านจัดสรรมากที่สุดคือ

- 1) อำเภอบางบัวทอง
- 2) อำเภอเมืองนนทบุรี
- 3) อำเภอบางกรวย

ต่อมาในช่วง พ.ศ.2550–2552 ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นและคงที่อีกครั้ง โดยโดยอำเภอที่มีจำนวนบ้านจัดสรรมากที่สุดคือ

- 1) อำเภอเมืองนนทบุรี
- 2) อำเภอบางบัวทอง
- 3) อำเภอปากเกร็ด

ส่วนอำเภอที่มีแนวโน้มการเกิดบ้านจัดสรรน้อยที่สุดคืออำเภอไทรน้อย

เมื่อพิจารณาด้านขนาดของหมู่บ้านจัดสรรพบว่าอำเภอที่มีหมู่บ้านขนาดเล็กมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี, อำเภอบางบัวทองและอำเภอปากเกร็ดตามลำดับ อำเภอที่มีหมู่บ้านขนาดกลางมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ อำเภอบางบัวทอง, อำเภอปากเกร็ดและอำเภอเมืองนนทบุรีตามลำดับ อำเภอที่มีหมู่บ้านขนาดใหญ่มากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ อำเภอบางบัวทอง, อำเภอเมืองนนทบุรีและอำเภอบางใหญ่ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านขอบเขตเทศบาลพบว่ามีอยู่ 5 อำเภอที่มีหมู่บ้านจัดสรรในเขตเทศบาล ได้แก่

- 1) อำเภอเมืองนนทบุรีมีหมู่บ้านจัดสรรในเขตเทศบาลจำนวน 143 หมู่บ้าน
- 2) อำเภอบางกรวยมีหมู่บ้านจัดสรรในเขตเทศบาลจำนวน 43 หมู่บ้าน

- 3) อำเภอบางใหญ่มีหมู่บ้านจัดสรรในเขตเทศบาลจำนวน 8 หมู่บ้าน
- 4) อำเภอบางบัวทองมีหมู่บ้านจัดสรรในเขตเทศบาลจำนวน 38 หมู่บ้าน
- 5) อำเภอเมืองนนทบุรีปากเกร็ดมีหมู่บ้านจัดสรรในเขตเทศบาลจำนวน 107 หมู่บ้าน
- 6) ส่วนอำเภอไทยน้อยไม่มีหมู่บ้านจัดสรรในเขตเทศบาล

โดยพบว่าอำเภอที่มีหมู่บ้านจัดสรรในเขตเทศบาลมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี, อำเภอปากเกร็ดและอำเภอบางกรวยตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 4-5 จำแนกบ้านจัดสรรตามขนาดและปีที่ก่อสร้างในพื้นที่ศึกษา

พ.ศ.	อ.เมืองนนทบุรี			อ.บางกรวย			อ.บางใหญ่			อ.บางบัวทอง			อ.ไทรน้อย			อ.ปากเกร็ด			รวม
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เล็ก	กลาง	ใหญ่	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
2535	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2536	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2537	8	6	2	0	2	0	2	2	2	12	10	3	0	0	0	7	6	0	62
2538	11	3	2	0	1	0	3	3	3	13	11	1	0	0	0	8	7	1	67
2539	5	4	1	0	0	0	4	0	3	9	20	7	2	3	0	3	1	3	65
2540	5	6	4	3	1	1	2	9	4	9	21	13	2	1	1	4	11	0	97
2541	2	2	3	2	0	0	5	6	2	5	6	9	1	3	0	0	16	0	62
2542	0	3	3	4	1	0	0	4	0	1	3	3	1	2	0	1	0	0	26
2543	1	3	3	2	0	1	0	2	0	0	5	1	0	2	1	2	6	1	30
2544	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	2	1	0	6
2545	6	1	0	1	1	0	0	0	0	3	6	1	0	0	0	4	4	0	27
2546	7	2	0	1	2	0	5	3	0	2	10	1	1	1	0	5	1	1	42
2547	11	3	1	7	6	0	7	3	0	6	12	0	1	1	0	4	4	0	66
2548	13	5	0	6	6	0	6	3	0	3	8	0	1	1	0	1	0	0	53
2549	3	1	0	1	1	0	0	4	2	4	1	0	3	0	0	1	2	0	23
2550	4	3	0	1	1	0	3	6	0	2	4	0	0	0	0	1	2	0	27
2551	9	6	0	2	1	1	2	4	0	6	3	1	1	1	0	8	5	0	50
2552	9	7	0	4	1	0	5	2	0	4	2	0	1	0	0	0	2	0	37
รวม	94	55	19	34	24	3	45	52	16	80	123	40	14	15	2	51	66	6	741

ที่มา: การจัดสรรที่ดิน, กรมที่ดิน, 2553 และผู้วิจัย, 2553

เมื่อพิจารณาจากความหนาแน่นของหมู่บ้านจัดสรร 3 อันดับแรก พบว่า อำเภอเมืองนนทบุรีมีความหนาแน่นมากที่สุด ตามมาด้วยอำเภอบางบัวทอง และอำเภอปากเกร็ดตามลำดับ ดังตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6 ความหนาแน่นของหมู่บ้านจัดสรรจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนบ้าน จัดสรร (แห่ง)	ความหนาแน่น (แห่ง/ตร.กม.)	ลำดับความ หนาแน่น
เมืองนนทบุรี	73.19	168	2.30	1
บางกรวย	55.28	61	1.10	5
บางใหญ่	99.74	113	1.13	4
บางบัวทอง	118.66	243	2.05	2
ไทรน้อย	191.59	31	0.16	6
ปากเกร็ด	94.79	125	1.32	3

4.5 สถานการณ์ปัจจุบันและคุณลักษณะของชุมชนเดิม

จังหวัดนนทบุรีมีชุมชนเดิมเหลือในปัจจุบันจำนวน 77 หมู่บ้าน (กรมโยธาธิการและผังเมือง) โดยตั้งอยู่ในพื้นที่ดังต่อไปนี้

- 1) อำเภอเมืองนนทบุรีมีจำนวนชุมชนเดิม 26 หมู่บ้าน
- 2) อำเภอบางกรวยมีจำนวนชุมชนเดิม 19 หมู่บ้าน
- 3) อำเภอบางใหญ่มีจำนวนชุมชนเดิม 3 หมู่บ้าน
- 4) อำเภอบางบัวทองมีจำนวนชุมชนเดิม 6 หมู่บ้าน
- 5) อำเภอปากเกร็ดมีจำนวนชุมชนเดิม 23 หมู่บ้าน
- 6) ส่วนอำเภอไทรน้อยไม่มีชุมชนเดิมเหลืออยู่

โดยพบว่าอำเภอที่ชุมชนเดิมเหลืออยู่มากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่อำเภอเมืองนนทบุรี, อำเภอปากเกร็ด และอำเภอบางกรวยตามลำดับ

เมื่อพิจารณาด้านขอบเขตเทศบาลพบว่า มีอยู่ 5 อำเภอที่มีชุมชนเดิมในเขตเทศบาลได้แก่

- 1) อำเภอเมืองนนทบุรีมีชุมชนเดิมเขตเทศบาลจำนวน 26 หมู่บ้าน
- 2) อำเภอบางกรวยมีชุมชนเดิมในเขตเทศบาลจำนวน 16 หมู่บ้าน
- 3) อำเภอบางใหญ่มีชุมชนเดิมในเขตเทศบาลจำนวน 2 หมู่บ้าน

- 4) อำเภอบางบัวทองมีชุมชนเดิมในเขตเทศบาลจำนวน 5 หมู่บ้าน
- 5) อำเภอเมืองนนทบุรีปากเกร็ดมีชุมชนเดิมในเขตเทศบาลจำนวน 13 หมู่บ้าน
- 6) อำเภอไทรน้อยไม่มีชุมชนเดิมในเขตเทศบาล

โดยพบว่าอำเภอที่มีชุมชนเดิมในเขตเทศบาลมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี, อำเภอบางกรวย และอำเภอปากเกร็ดตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากความหนาแน่นของชุมชนเดิม 3 อันดับแรก พบว่า อำเภอเมืองนนทบุรีมีความหนาแน่นมากที่สุด อำเภอบางกรวย และอำเภอปากเกร็ดตามลำดับ ดังตารางที่ 4-7

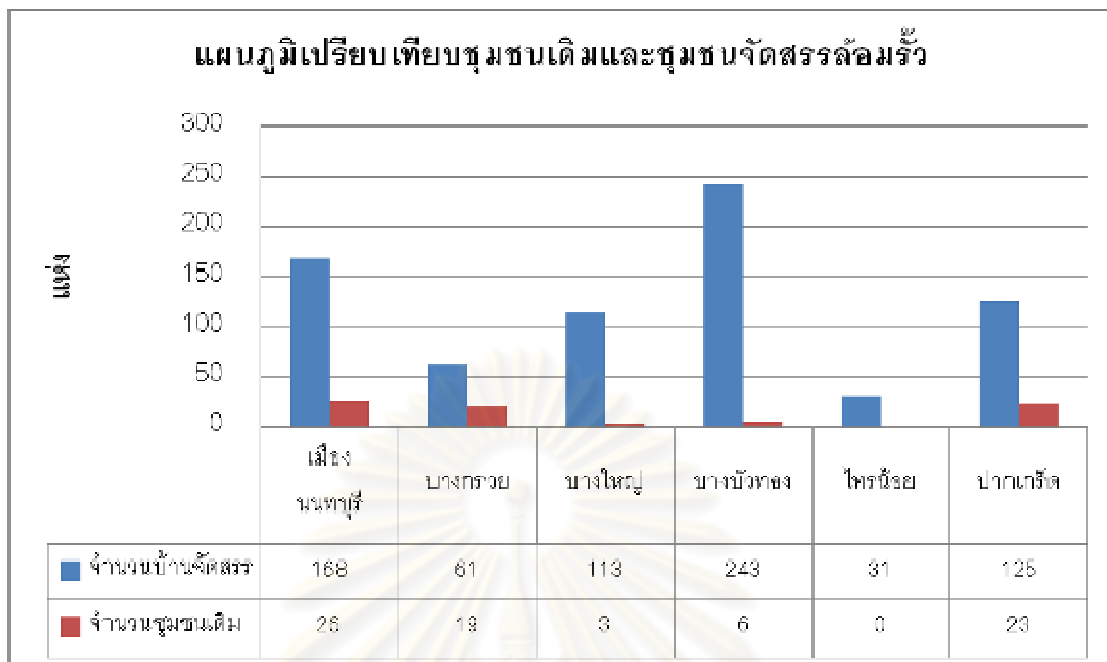
ตารางที่ 4-7 ความหนาแน่นของชุมชนเดิมจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนชุมชนเดิม (แห่ง)	ความหนาแน่น (แห่ง/ตร.กม.)	ลำดับความ หนาแน่น
เมืองนนทบุรี	73.19	26	0.36	1
บางกรวย	55.28	19	0.34	2
บางใหญ่	99.74	3	0.03	5
บางบัวทอง	118.66	6	0.05	4
ไทรน้อย	191.59	0	0.00	6
ปากเกร็ด	94.79	23	0.24	3

เมื่อพิจารณาจากจำนวนหมู่บ้านจัดสรรและชุมชนเดิมแล้วทำการเปรียบเทียบพบว่าอำเภอบางกรวยเป็นอำเภอที่มีสัดส่วนหมู่บ้านจัดสรรและชุมชนเดิมอยู่ในพื้นที่เดียวกันสูงที่สุดตามมาด้วย อำเภอปากเกร็ด และอำเภอเมืองนนทบุรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

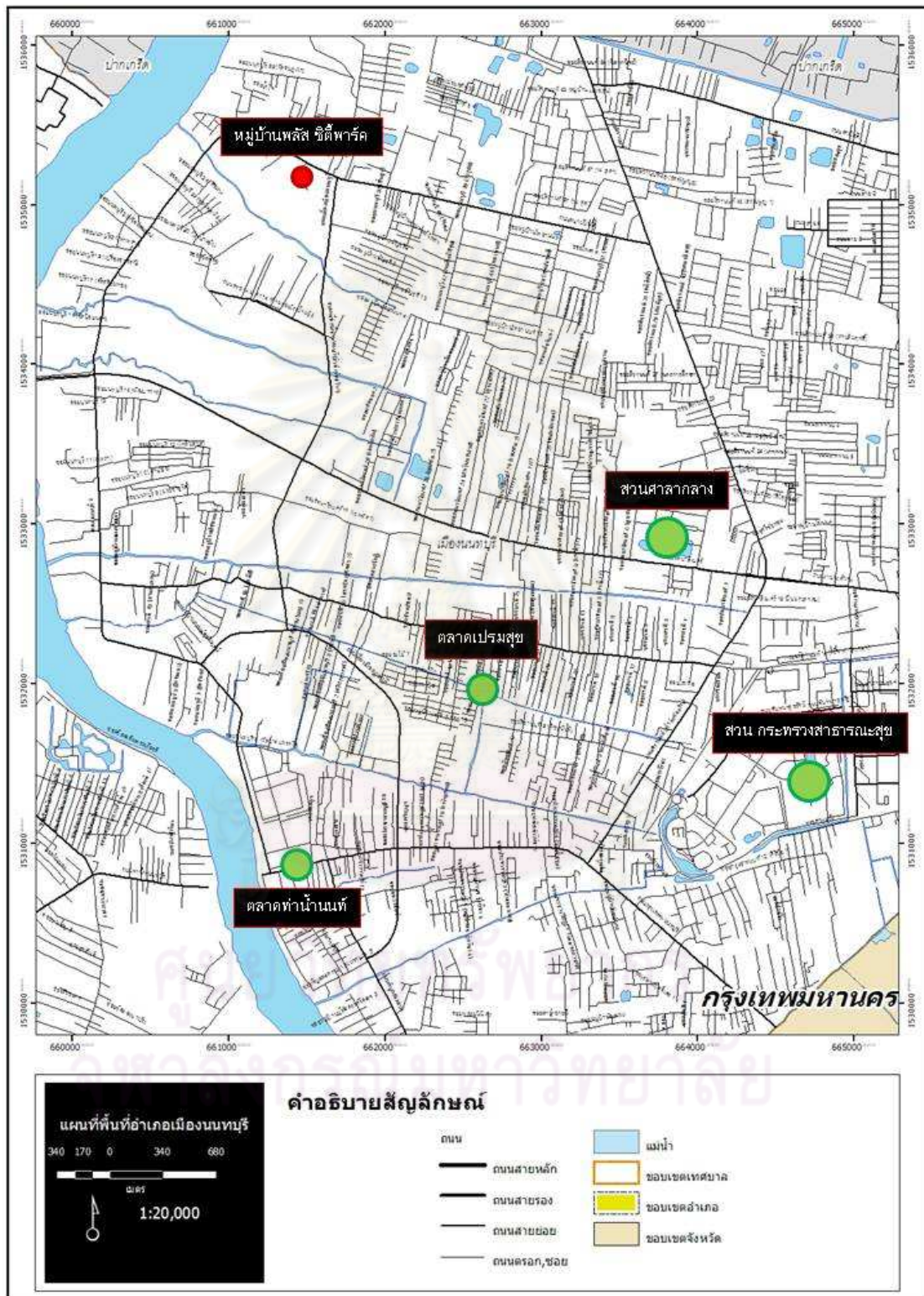
แผนภูมิที่ 4-3 เปรียบเทียบชุมชนเดิมและชุมชนจัดสรรลุ่มรั้ว

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

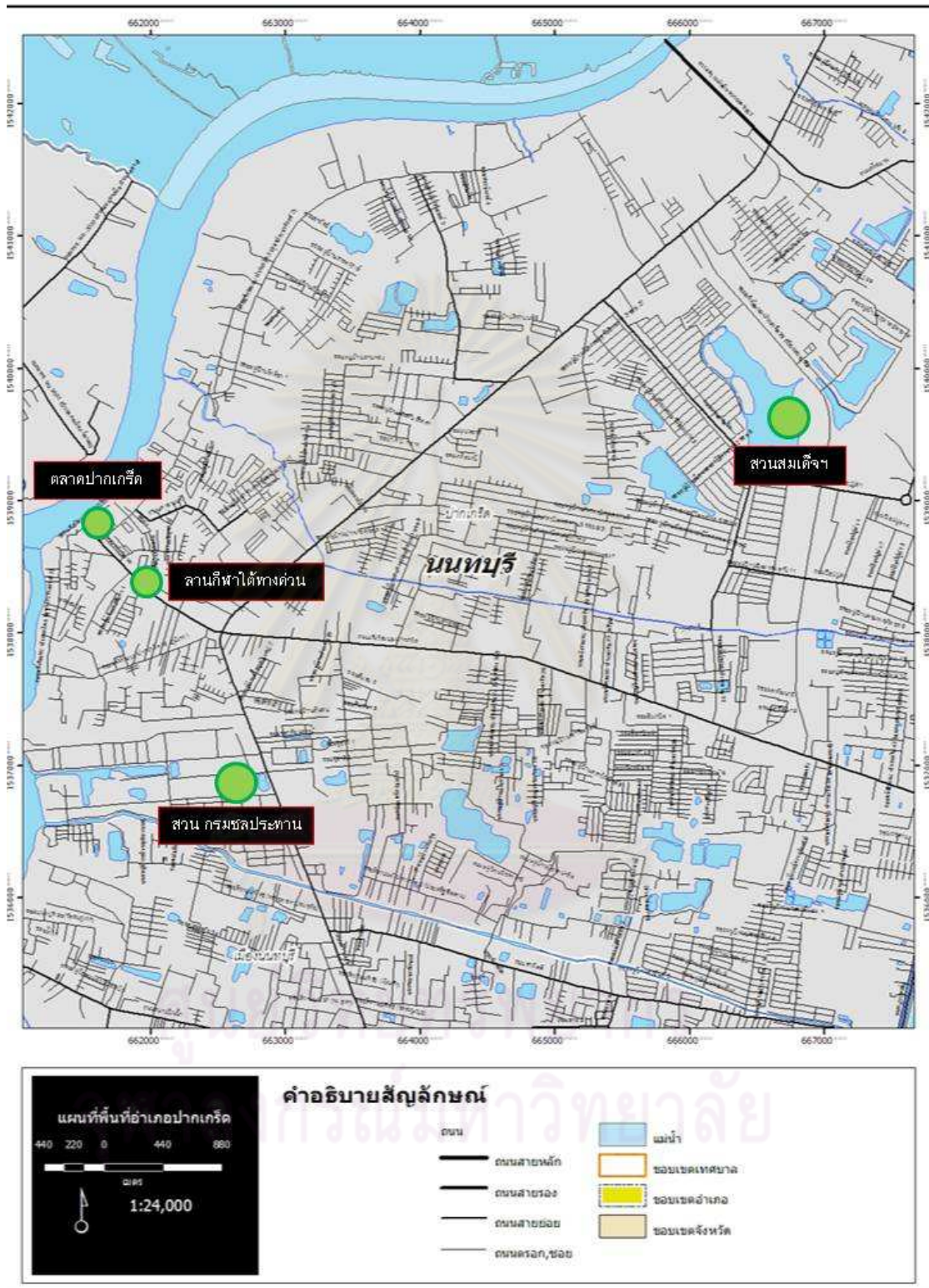
4.6 พื้นที่วางสาธารณะที่สำคัญ

4.6.1 อำเภอเมืองนนทบุรี

แผนที่ 4-8 แสดงที่ตั้งสวนสาธารณะภายในอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

4.6.2 อำเภอปากเกร็ด

แผนที่ 4-9 แสดงที่ตั้งสวนสาธารณะภายในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

4.7 สรุป

เมื่อพิจารณาจากที่ตั้งของหมู่บ้านจัดสรรและชุมชนเดิมพบว่าอำเภอที่อยู่ติดกับกรุงเทพมหานคร คืออำเภอบางกวย, อำเภอเมืองนนทบุรี, อำเภอปากเกร็ด มีการกระจุกตัวของหมู่บ้านจัดสรรและชุมชนเดิมหนาแน่นกว่าอำเภอที่ไม่อยู่ติดกรุงเทพมหานคร

เมื่อพิจารณาการกระจุกตัวของหมู่บ้านจัดสรรพบว่าอำเภอที่อยู่ติดกรุงเทพมหานครมีการกระจุกตัวของหมู่บ้านจัดสรรหนาแน่นกว่าอำเภอที่ไม่อยู่ติดกรุงเทพมหานคร สาเหตุเกิดจากระยะทางที่ไม่ไกลจากแหล่งงานและการรองรับการขยายตัวของความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงานในกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกันกับชุมชนเดิมมักกระจุกตัวอยู่ในบริเวณเดียวกัน ในส่วนของการวิเคราะห์จะเรียกบริเวณดังกล่าวว่าฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อวิเคราะห์ลงในรายละเอียดพบว่าชุมชนเดิมทางฝั่งตะวันออกแม่น้ำเจ้าพระยามักจะกระจุกตัวอยู่ตามคลองที่สามารถคมนาคมเข้าจังหวัดกรุงเทพมหานคร เช่น คลองบางพูด, คลองบางตลาด คลองทั้ง 2 สามารถเชื่อมต่อกับคลองบางเขน

ภายหลังการมีถนนตัดผ่านพื้นที่การสัญจรทางน้ำลดบทบาทลง ส่งผลให้จำนวนชุมชนเดิมในพื้นที่ลดลงตามลำดับ แต่ถูกแทนที่ด้วยหมู่บ้านจัดสรรซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่อยู่อาศัยรูปแบบใหม่ของคนในยุคปัจจุบัน พื้นที่ดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งถิ่นฐานสำคัญของคนในอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่นเดิม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

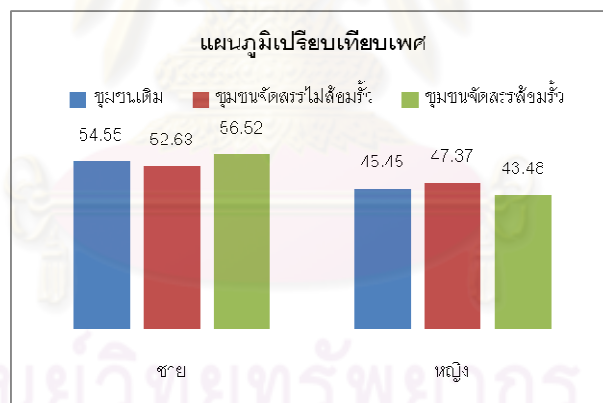
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารูปแบบของชุมชนและขนาดของชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนภายในและภายนอกชุมชน 3 ประเภท ได้แก่ ชุมชนเดิม ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว จากพื้นที่ศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ศึกษาความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนภายในและภายนอกชุมชน โดยสำรวจด้วยแบบสอบถามผู้ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในพื้นที่ศึกษา รวมทั้งสิ้น 95 กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์การศึกษาด้านต่าง ๆ และทดสอบสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ ค่าความถี่ การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทิศทาง (two-way ANOVA) และการวิเคราะห์เชิงพื้นที่

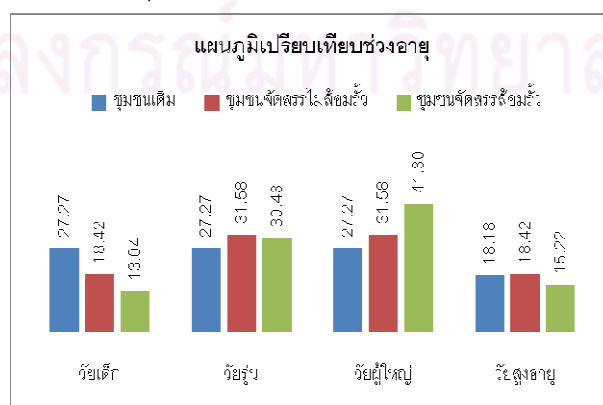
5.1 การพิสูจน์สมมติฐานคุณลักษณะของคน

ในการวิเคราะห์คุณลักษณะของคน ได้แยกลักษณะของคนออกเป็นหัวข้อดังนี้ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และบุคคลที่มาด้วย เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างกัน

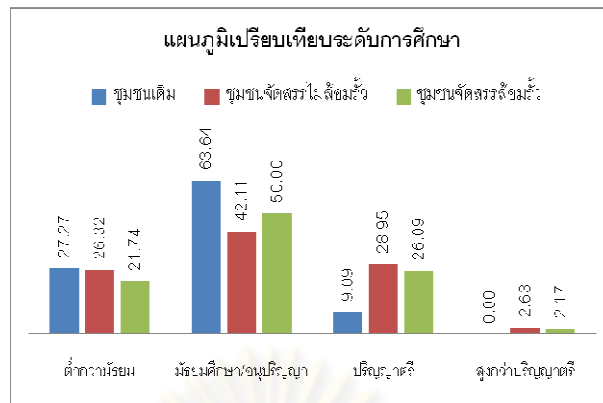
แผนภูมิที่ 5-1 เปรียบเทียบเพศ

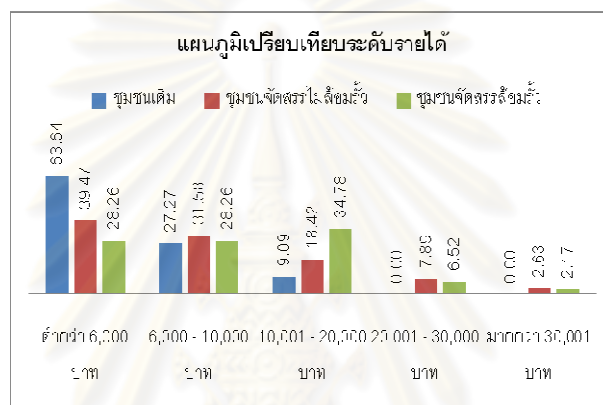
แผนภูมิที่ 5-2 เปรียบเทียบช่วงอายุ

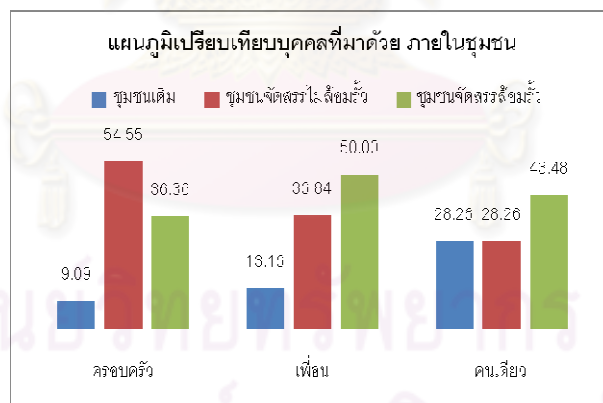
แผนภูมิที่ 5-3 เปรียบเทียบระดับการศึกษา

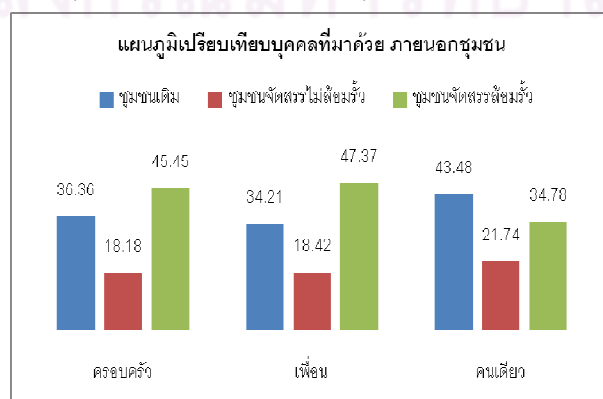
แผนภูมิที่ 5-4 เปรียบเทียบระดับรายได้

แผนภูมิที่ 5-5 เปรียบเทียบบุคคลที่มาด้วย (ภายในชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-6 เปรียบเทียบบุคคลที่มาด้วย (ภายนอกชุมชน)

จากแผนภูมิดังกล่าว ชุมชนทั้ง 3 ประเภทมีเพศชายและหญิงที่ใช้พื้นที่ว่างไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ มีวัยเด็กและวัยสูงอายุเป็นจำนวนน้อย แต่ระดับของการศึกษาและระดับของรายได้ของผู้ใช้พื้นที่ว่างในชุมชนเดิมจะแตกต่างจาก 2 ชุมชนคือ ระดับการศึกษาอยู่ในช่วง ต่ำกว่าระดับมัธยมและระดับมัธยม มีระดับรายได้ที่ 6,000–10,000 บาท ส่วนบุคคลที่มาสวนสาธารณะด้วยกันมักเป็นเพื่อนหรือไปคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ทั้ง 3 ชุมชน

ตารางที่ 5-1 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของคน

ตัวแปรตาม	ค่านัยสำคัญ		
	รูปแบบชุมชน	ขนาดชุมชน	รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน
เพศ	0.907	0.695	0.807
ช่วงอายุ	0.877	0.681	0.943
ระดับการศึกษา	0.473	0.841	0.311
ระดับรายได้	0.113	0.251	0.684
บุคคลที่มาด้วย (ภายในชุมชน)	0.514	0.563	0.736
บุคคลที่มาด้วย (ภายนอกชุมชน)	0.499	0.190	0.511

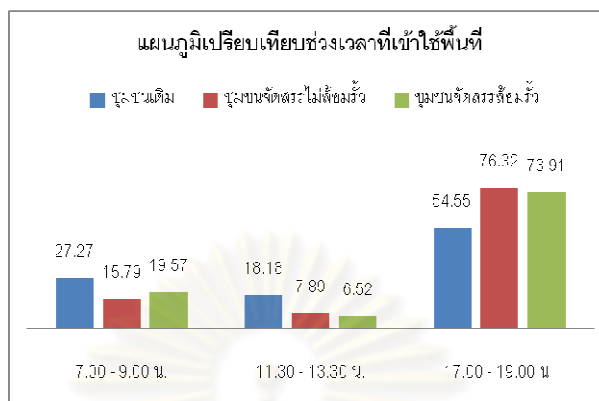
จากตารางที่ 5-1 รูปแบบชุมชน ขนาดชุมชน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและขนาดของชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของคน ได้แก่เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ บุคคลที่มาด้วยภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

5.2 การพิสูจน์สมมติฐานคุณลักษณะของเวลา

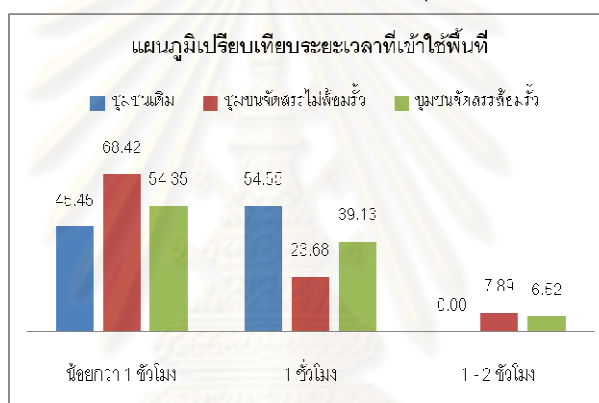
การวิเคราะห์คุณลักษณะของเวลา ได้แยกลักษณะของเวลาออกเป็นหัวข้อดังนี้ ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ โดยศึกษาการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงหรือความแตกต่าง

การเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน

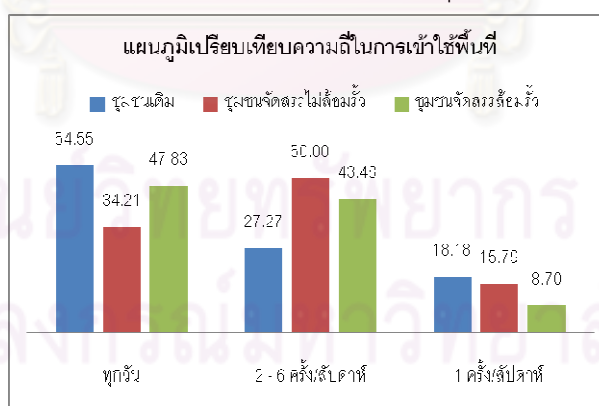
แผนภูมิที่ 5-7 เปรียบเทียบช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ (ภายในชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-8 เปรียบเทียบระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ (ภายในชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-9 เปรียบเทียบความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ (ภายในชุมชน)

จากแผนภูมิที่ 5-7 ถึง 5-9 คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทเข้าใช้พื้นที่ว่างในชุมชนในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ระยะเวลาที่ใช้ไม่แตกต่างกันประมาณไม่เกิน 1 ชั่วโมง และ 1 ชั่วโมง และใช้พื้นที่ว่างทุกวัน หรือ 2-6 ครั้งต่อสัปดาห์

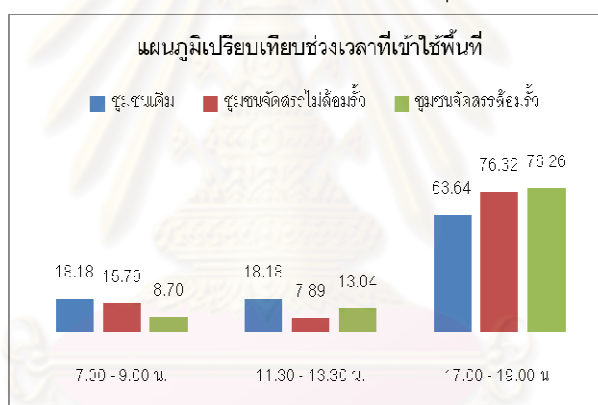
ตารางที่ 5-2 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของเวลา (ภายในชุมชน)

ตัวแปรตาม	ค่าเฉลี่ยสำคัญ		
	รูปแบบชุมชน	ขนาดชุมชน	รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน
ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่	0.567	0.99	0.921
ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่	0.965	0.573	0.38
ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่	0.443	0.924	0.766

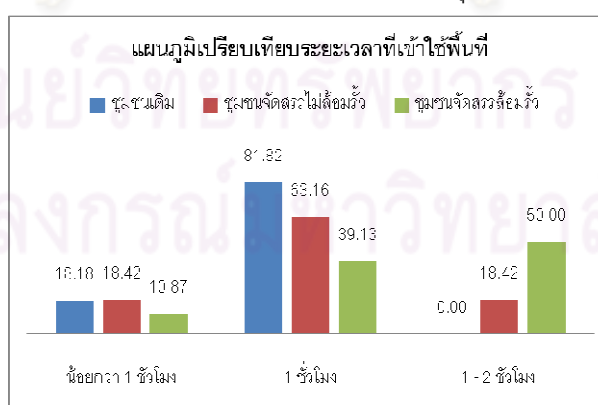
รูปแบบชุมชน ขนาดชุมชน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและขนาดของชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ ภายในชุมชน (ตารางที่ 5-2)

การเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกชุมชน

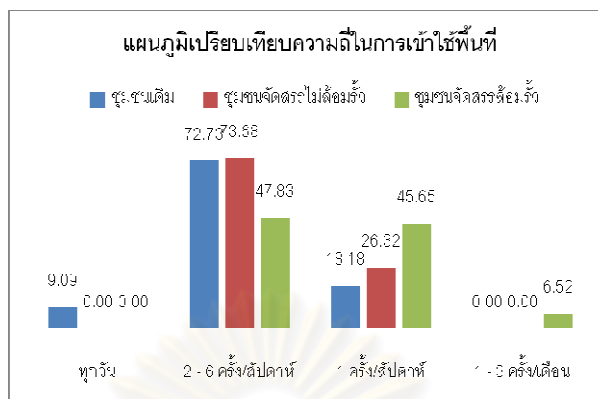
แผนภูมิที่ 5-10 เปรียบเทียบช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ (ภายนอกชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-11 เปรียบเทียบระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ (ภายนอกชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-12 เปรียบเทียบความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ (ภายนอกชุมชน)

จากแผนภูมิที่ 5-10 ถึง 5-12 คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทใช้พื้นที่ว่างภายนอกชุมชนในช่วงเวลา 17.00–19.00 น. แต่คนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วใช้พื้นที่ว่างภายนอกชุมชนระยะประมาณ 1-2 ชั่วโมง 1 ครั้ง/สัปดาห์ แตกต่างจากทั้ง 2 ชุมชน

ตารางที่ 5-3 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของเวลา(ภายนอกชุมชน)

ตัวแปรตาม	ค่านัยสำคัญ		
	รูปแบบชุมชน	ขนาดชุมชน	รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน
ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่	0.503	0.859	0.768
ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่	*0.004	0.785	0.386
ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่	*0.01	0.508	0.428

รูปแบบของชุมชนมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ มีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.004 และ 0.01 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ารูปแบบชุมชนที่ต่างกัน ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชนของผู้ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะก็มีความแตกต่างด้วย (ตารางที่ 5-3)

จากผลการวิเคราะห์ รูปแบบชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ จึงนำผลการเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบของชุมชนมาพิจารณา

ตารางที่ 5-4 การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ (ภายนอกชุมชน)

รูปแบบชุมชน	รูปแบบชุมชน	ค่านัยสำคัญ
ชุมชนเดิม	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	0.704
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0.03
ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	0.704
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0.022
ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	*0.03
	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	*0.022

จากตารางที่ 5-4 ผลปรากฏว่าชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนเดิม และชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว โดยมีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.03 และ 0.022 ตามลำดับ มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ว่างภายนอกชุมชนของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีความแตกต่างจากชุมชนเดิมและชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว

ตารางที่ 5-5 การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ (ภายนอกชุมชน)

รูปแบบชุมชน	รูปแบบชุมชน	ค่านัยสำคัญ
ชุมชนเดิม	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	0.656
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0.03
ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	0.656
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0.03
ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	*0.03
	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	*0.03

ตารางที่ 5-5 ผลปรากฏว่าชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนเดิม และชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว โดยมีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.03 และ 0.03 ตามลำดับ มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ว่างภายนอกชุมชนของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีความแตกต่างจากชุมชนเดิมและชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของเวลา ได้แก่ ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ รูปแบบชุมชนมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ของคนที่ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกชุมชน โดยคนในชุมชนจัดสรร

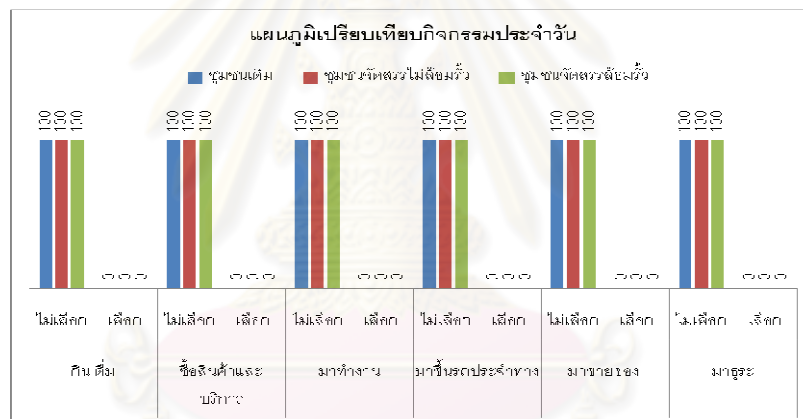
ล้อมรั้วใช้พื้นที่ว่างภายนอกชุมชนมีความถี่ที่น้อยกว่า ทำให้จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาที่มากกว่าต่างจากทั้ง 2 ชุมชน

5.3 การพิสูจน์สมมติฐานคุณลักษณะของกิจกรรม

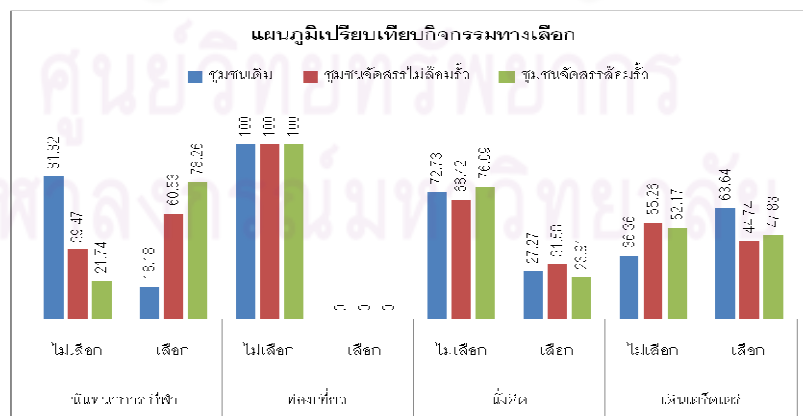
ในการวิเคราะห์คุณลักษณะของกิจกรรม ได้แยกลักษณะของกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) กิจกรรมประจำวัน ประกอบด้วย กิน ดื่ม ซื้อสินค้าและบริการ มาทำงาน มาขึ้นรถประจำทาง มาขายของ และมาธุระ 2) กิจกรรมทางเลือก ประกอบด้วย นันทนาการ กีฬา ท่องเที่ยว นั่งคิด และเดินเตร็ดเตร่ และ 3) กิจกรรมทางสังคม ประกอบด้วย คู่กับคนรู้จัก คู่กับคนแปลกหน้า ดูคน เข้าร่วมกิจกรรม โดยศึกษาการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงหรือความแตกต่าง

การเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน

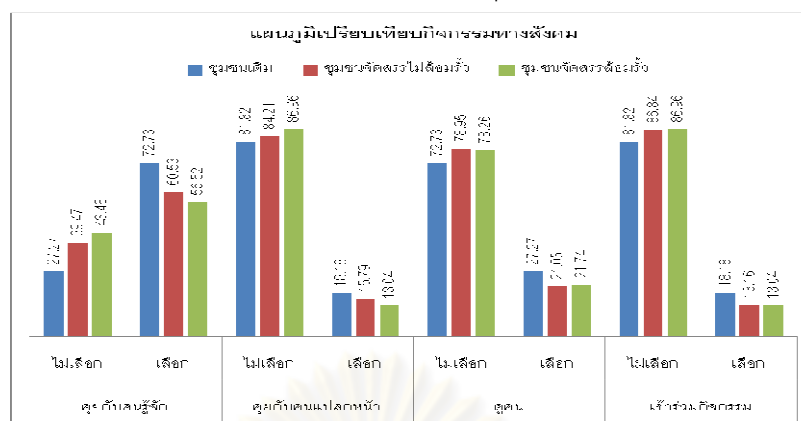
แผนภูมิที่ 5-13 เปรียบเทียบกิจกรรมประจำวัน (ภายในชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-14 เปรียบเทียบกิจกรรมทางเลือก (ภายในชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-15 เปรียบเทียบกิจกรรมทางสังคม (ภายในชุมชน)

จากแผนภูมิที่ 5-13 ถึง 5-15 คนในชุมชนเดิมใช้พื้นที่ว่างในการนันทนาการ กีฬา น้อยกว่า ทั้ง 2 ชุมชน คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทใช้พื้นที่ว่างกับกิจกรรมทางเลือกและกิจกรรมทางสังคมไม่แตกต่างกัน และไม่ใช้พื้นที่ว่างกับกิจกรรมประจำวัน

ตารางที่ 5-6 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของกิจกรรม (ภายในชุมชน)

ตัวแปรตาม	ค่านัยสำคัญ			
	รูปแบบชุมชน	ขนาดชุมชน	รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	
กิจกรรมประจำวัน	กิน ดื่ม	-	-	-
	ซื้อสินค้าและบริการ	-	-	-
	มาทำงาน	-	-	-
	มาขึ้นรถประจำทาง	-	-	-
	มาขายของ	-	-	-
	มาธุระ	-	-	-
กิจกรรมทางเลือก	นันทนาการ กีฬา	*0.002	0.749	0.946
	ท่องเที่ยว	-	-	-
	นั่งคิด	0.613	0.671	0.577
	เดินเตร็ดเตร่	0.615	0.542	0.974
กิจกรรมทางสังคม	คุยกับคนรู้จัก	0.785	0.516	0.81
	คุยกับคนแปลกหน้า	0.885	0.875	0.904
	คุณ	0.898	0.838	0.992
	เข้าร่วมกิจกรรม	0.747	0.476	0.941

คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทไม่ใช้พื้นที่ว่างกับกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ กิน ดื่ม ซื่อสินค้าและบริการ มาทำงาน มาขึ้นรถประจำทาง มาขายของ และมาธุระ กิจกรรมที่เหลือได้แก่ มาท่องเที่ยว

รูปแบบชุมชนมีความสัมพันธ์กันกับกิจกรรมนันทนาการ กีฬา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ารูปแบบของชุมชนที่แตกต่างกัน กิจกรรมนันทนาการ กีฬามีความแตกต่างกันด้วย (ตารางที่ 5-6)

จากผลการวิเคราะห์ รูปแบบชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติต่อกิจกรรมทางเลือกประเภทนันทนาการ กีฬา จึงนำผลการเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบของชุมชนมาพิจารณา

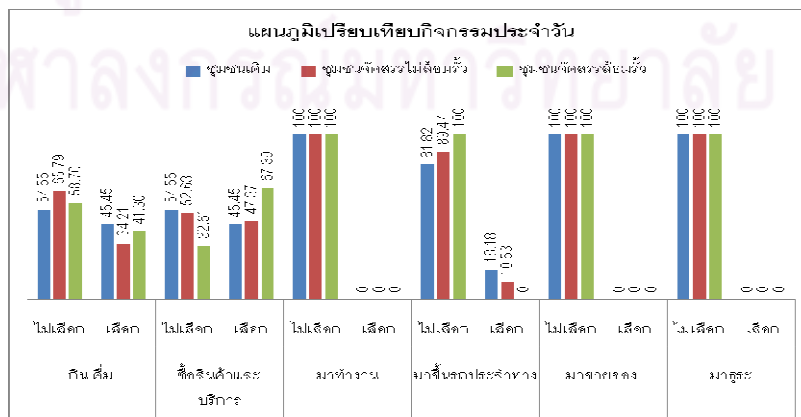
ตารางที่ 5-7 การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับกิจกรรมนันทนาการ กีฬา (ภายในชุมชน)

รูปแบบชุมชน	รูปแบบชุมชน	ค่านัยสำคัญ
ชุมชนเดิม	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	*0.031
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0.001
ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	*0.031
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	0.218
ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	*0.001
	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	0.218

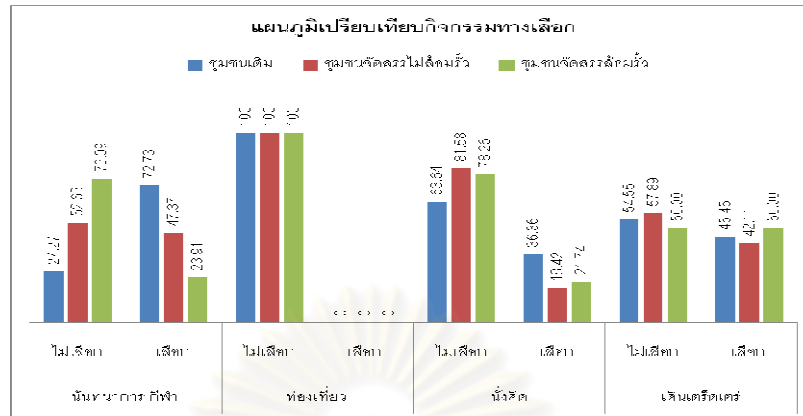
จากตารางที่ 5-7 ผลปรากฏว่าชุมชนเดิมกับชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว และชุมชนเดิมกับชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว โดยมีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.031 และ 0.001 ตามลำดับ มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ากิจกรรมนันทนาการ กีฬาของคนในชุมชนเดิมมีความแตกต่างจากอีกสองชุมชน

การเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกชุมชน

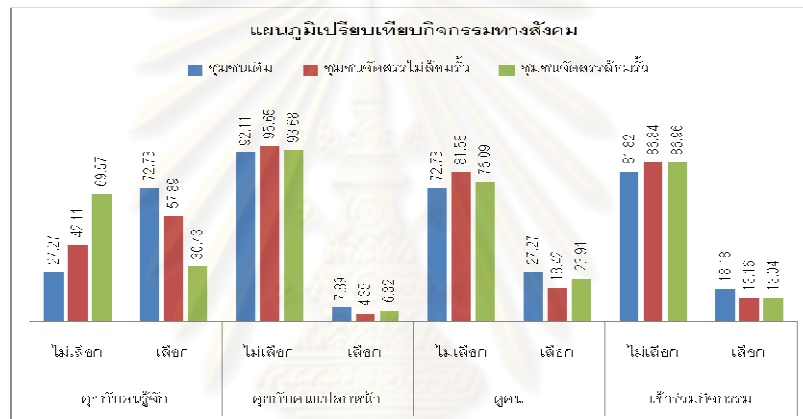
แผนภูมิที่ 5-16 เปรียบเทียบกิจกรรมประจำวัน (ภายนอกชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-17 เปรียบเทียบกิจกรรมทางเลือก (ภายนอกชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-18 เปรียบเทียบกิจกรรมทางสังคม (ภายนอกชุมชน)

จากแผนภูมิที่ 5-16 ถึง 5-18 คนในชุมชนจัดสรรสมัครใจใช้พื้นที่ว่างในการนันทนาการ กีฬา และคุยกับคนรู้จัก น้อยกว่าทั้ง 2 ชุมชน คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทใช้พื้นที่ว่างกับกิจกรรมทางเลือกและกิจกรรมทางสังคมส่วนแตกต่างกัน และไม่ใช้พื้นที่ว่างกับกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ มาทำงาน มาขายของ มารู้อะไร และกิจกรรมทางเลือกได้แก่ มาท่องเที่ยว

ตารางที่ 5-8 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับคุณลักษณะของกิจกรรม (ภายนอกชุมชน)

ตัวแปรตาม	ค่านัยสำคัญ			
	รูปแบบชุมชน	ขนาดชุมชน	รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	
กิจกรรมประจำวัน	กิน ดื่ม	0.509	0.737	0.311
	ซื้อสินค้าและบริการ	0.113	0.472	0.508
	มาทำงาน	-	-	-
	มาขึ้นรถประจำทาง	0.063	0.307	0.559
	มาขายของ	-	-	-
	มาธุระ	-	-	-
กิจกรรมทางเลือก	นันทนาการ กีฬา	*0.022	0.589	0.663
	ท่องเที่ยว	-	-	-
	นั่งคิด	0.364	0.929	0.719
	เดินเตร็ดเตร่	0.931	0.898	0.858
กิจกรรมทางสังคม	คุยกับคนรู้จัก	*0.029	0.463	0.71
	คุยกับคนแปลกหน้า	0.955	0.575	0.577
	ดูคน	0.747	0.98	0.964
	เข้าร่วมกิจกรรม	0.747	0.479	0.941

คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทไม่ใช้พื้นที่กับกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ มาทำงาน มาขายของ มาธุระ และกิจกรรมทางเลือก ได้แก่ มาท่องเที่ยว

รูปแบบชุมชนมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนันทนาการ กีฬา และคุยกับคนรู้จักที่ระดับนัยสำคัญ 0.002 และ 0.029 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ารูปแบบของชุมชนที่แตกต่างกัน กิจกรรมนันทนาการ กีฬาและคุยกับคนรู้จักมีความแตกต่างกันด้วย (ตารางที่ 5-8)

จากผลการวิเคราะห์ รูปแบบชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติต่อกิจกรรมทางเลือกประเภท นันทนาการ กีฬา และกิจกรรมทางสังคมประเภทคุยกับคนรู้จักจึงนำผลการเปรียบเทียบพหุคูณ รูปแบบของชุมชนมาพิจารณา

ตารางที่ 5-9 การเปรียบเทียบพหุคุณรูปแบบชุมชนกับกิจกรรมนันทนาการ กีฬา (ภายนอกชุมชน)

รูปแบบชุมชน	รูปแบบชุมชน	ค่านัยสำคัญ
ชุมชนเดิม	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	0.301
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0.012
ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	0.301
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	0.084
ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	*0.012
	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	0.084

จากตารางที่ 5-9 ผลปรากฏว่า ชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนเดิม โดยมีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.012 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ากิจกรรมนันทนาการ กีฬาของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีความแตกต่างจากชุมชนเดิม

ตารางที่ 5-10 การเปรียบเทียบพหุคุณรูปแบบชุมชนกับกิจกรรมคุยกับคนรู้จัก (ภายนอกชุมชน)

รูปแบบชุมชน	รูปแบบชุมชน	ค่านัยสำคัญ
ชุมชนเดิม	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	0.674
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0.04
ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	0.674
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0.041
ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	*0.04
	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	*0.041

จากตารางที่ 5-10 ผลปรากฏว่า ชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนเดิม และชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว โดยมีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.041 และ 0.04 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ากิจกรรมคุยกับคนรู้จักของคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีความแตกต่างจากชุมชนเดิมและชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว

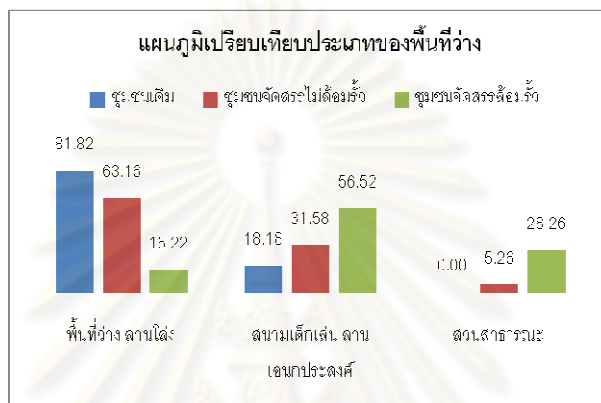
ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมทางเลือก และกิจกรรมทางสังคม รูปแบบชุมชนมีความสัมพันธ์กันกับ 3 ตัวแปร คือ 1) นันทนาการ กีฬา โดยคนในชุมชนเดิมมีพฤติกรรมแตกต่างจากชุมชนอื่น 2 ประเภท 2) นันทนาการ กีฬาภายนอกชุมชน โดยโดยคนในชุมชนเดิมมีการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะแตกต่างจากชุมชนอื่น 2 ประเภท และ 3) การคุยกับคนรู้จัก โดยคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีพฤติกรรมแตกต่างจากชุมชนอื่น 2 ประเภท

5.4 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

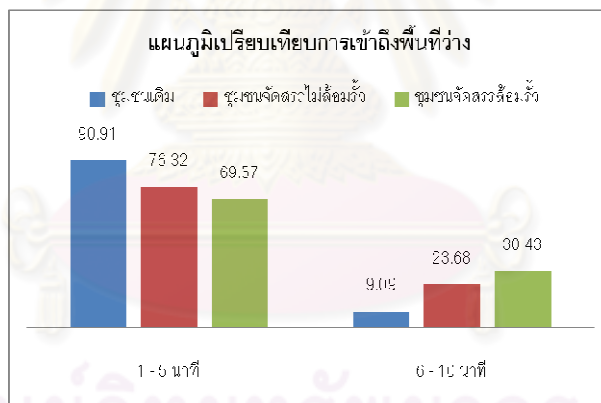
ในการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นที่ส่งผลต่อการเข้าใช้ที่ได้แยกลักษณะออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทของพื้นที่ว่าง การเข้าถึงพื้นที่ และรูปแบบการสัญจร โดยศึกษาพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงหรือความแตกต่าง

การเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน

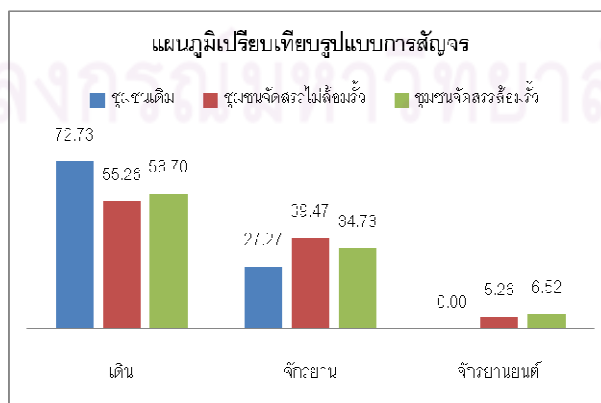
แผนภูมิที่ 5-19 เปรียบเทียบประเภทของพื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-20 เปรียบเทียบการเข้าถึงพื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-21 เปรียบเทียบรูปแบบการสัญจร (ภายในชุมชน)

จากแผนภูมิที่ 5-19 ถึง 5-21 ชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีพื้นที่ว่างในชุมชนส่วนใหญ่เป็นส่วนสาธารณะและสนามเด็กเล่นต่างจากชุมชนอื่น เพราะพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 กำหนดไว้ และคนในชุมชนทั้ง 3 ประเภท มีรูปแบบการสัญจรด้วยการเดินและใช้รถจักรยาน เข้าถึงพื้นที่ประมาณ 1-5 นาทีไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5-11 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน)

ตัวแปรตาม	ค่านัยสำคัญ		
	รูปแบบชุมชน	ขนาดชุมชน	รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน
ประเภทของพื้นที่ว่าง	*0	*0.023	0.942
การเข้าถึงพื้นที่	0.632	0.441	0.824
รูปแบบการสัญจร	0.5	0.923	0.374

จากตารางที่ 5-11 รูปแบบชุมชนและขนาดชุมชนมีความสัมพันธ์กับประเภทของพื้นที่ว่าง ที่ระดับ 0.00 และ 0.023 ตามลำดับซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05

จากผลการวิเคราะห์ รูปแบบชุมชนและขนาดชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประเภทที่ว่าง จึงนำผลการเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบของชุมชนมาพิจารณา

ตารางที่ 5-12 การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับประเภทพื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน)

รูปแบบชุมชน	รูปแบบชุมชน	ค่านัยสำคัญ
ชุมชนเดิม	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	0.44
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0
ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	0.44
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0
ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	*0
	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	*0

ผลปรากฏว่า ชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนเดิม และชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว โดยมีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.00 และ 0.00 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าประเภทที่ว่างภายในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีความแตกต่างจากชุมชนเดิมและชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว (ตารางที่ 5-12)

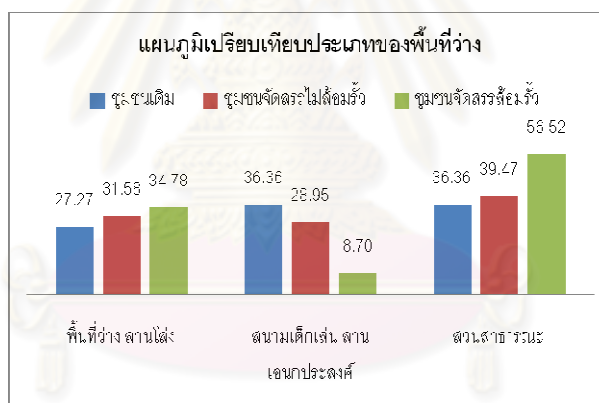
ตารางที่ 5-13 การเปรียบเทียบพหุคูณขนาดชุมชนกับประเภทพื้นที่ว่าง (ภายในชุมชน)

รูปแบบชุมชน	รูปแบบชุมชน	ค่านัยสำคัญ
ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	0.085
	ขนาดใหญ่	*0.001
ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	0.085
	ขนาดใหญ่	0.139
ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	*0.001
	ขนาดกลาง	0.139

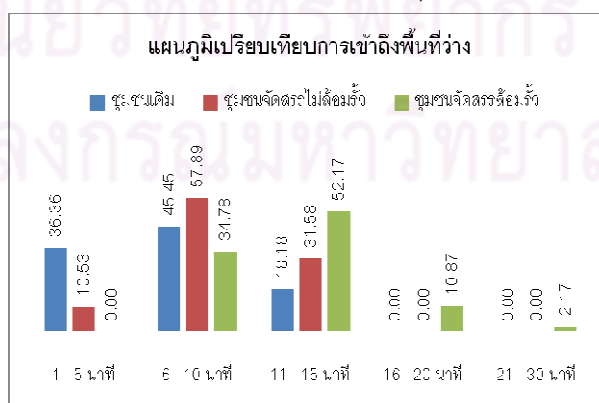
ผลปรากฏว่า ขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าชุมชนที่มีขนาดเล็กจะมีประเภทที่ว่างแตกต่างจากชุมชนที่มีขนาดใหญ่ (ตารางที่ 5-13)

การเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกชุมชน

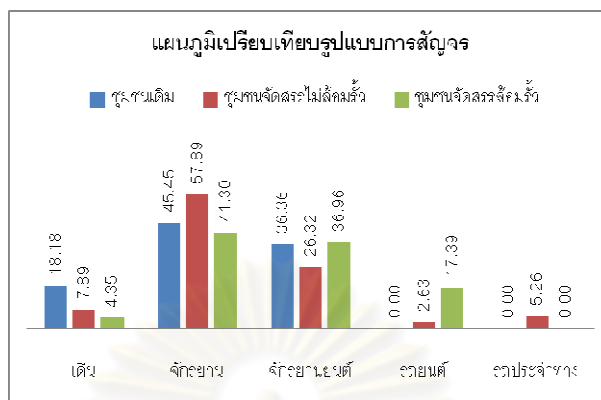
แผนภูมิที่ 5-22 เปรียบเทียบประเภทของพื้นที่ว่าง (ภายนอกชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-23 เปรียบเทียบการเข้าถึงพื้นที่ว่าง (ภายนอกชุมชน)

แผนภูมิที่ 5-24 เปรียบเทียบรูปแบบการสัญจร (ภายนอกชุมชน)

จากแผนภูมิ 5-22 ถึง 5-24 ชุมชนทั้ง 3 ประเภทใช้พื้นที่ว่างนอกชุมชนไม่ต่างกันคือ ตลาด สนามเด็กเล่น และสวนสาธารณะ แต่ลักษณะของการเข้าถึงและรูปแบบการสัญจรของคนในชุมชนล้อมรั้วจะเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์และรถยนต์ เวลาประมาณ 11-15 นาทีเป็นส่วนใหญ่ ตารางที่ 5-14 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่าง (ภายนอกชุมชน)

ตัวแปรตาม	ค่านัยสำคัญ		
	รูปแบบชุมชน	ขนาดชุมชน	รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน
ประเภทของที่ว่าง	0.831	0.726	0.44
การเข้าถึงพื้นที่	*0	0.231	0.772
รูปแบบการสัญจร	0.123	0.794	0.065

จากตารางที่ 5-14 รูปแบบชุมชนมีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงพื้นที่ภายนอกชุมชน ที่ระดับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์ รูปแบบชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเข้าถึงพื้นที่จึงนำผลการเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบของชุมชนมาพิจารณา

จากตารางที่ 5-15 ผลปรากฏว่า ชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนเดิม และชุมชนจัดสรรล้อมรั้วกับชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว โดยมีค่านัยสำคัญที่ระดับ 0.00 และ 0.001 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีการเข้าถึงพื้นที่ภายนอกชุมชนแตกต่างจากชุมชนเดิมและชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว

ตารางที่ 5-15 การเปรียบเทียบพหุคูณรูปแบบชุมชนกับการเข้าถึงพื้นที่ (ภายนอกชุมชน)

รูปแบบชุมชน	รูปแบบชุมชน	ค่านัยสำคัญ
ชุมชนเดิม	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	0.256
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0
ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	0.256
	ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	*0.001
ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว	ชุมชนเดิม	*0
	ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	*0.001

ผลการวิเคราะห์รูปแบบชุมชนมีความสัมพันธ์กันกับปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ 2 ตัวแปรคือ 1) ประเภทของพื้นที่ว่างภายในชุมชน โดยชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีความแตกต่างจากชุมชนอื่น 2 ประเภท 2) การเข้าถึงพื้นที่ภายนอกชุมชน โดยชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีความแตกต่างจากชุมชนอื่น 2 ประเภท และขนาดมีความสัมพันธ์กับประเภทของพื้นที่ว่างภายในชุมชน คือชุมชนที่มีขนาดเล็กมีประเภทของพื้นที่ว่างแตกต่างจากขนาดใหญ่

5.5 การวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

การวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนทั้ง 3 ประเภท ใช้ฐานข้อมูลจากกรมโยธาธิการและการผังเมือง การสำรวจการใช้พื้นที่ว่างจากการสัมภาษณ์โดยอาศัยโครงสร้างจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะจากที่ตั้งของพื้นที่นั้น ทิศทางการ ขนาดของพื้นที่นั้น ทิศทางการ การเข้าถึงพื้นที่ และรูปแบบการสัญจรดังนี้

อำเภอเมืองนนทบุรี

จากการสัมภาษณ์คนในอำเภอเมืองนนทบุรี พื้นที่ว่างสาธารณะที่นิยมใช้คือสวนสาธารณะในศาลากลางจังหวัดนนทบุรี กระทรวงสาธารณสุข ตลาดเปรมสุข และตลาดทำนายนท์

หมู่บ้าน ดี เอ็มเมอร์ล พาร์ค ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ขนาดกลาง มีสวนสาธารณะแบบกระจายขนาดเล็กจำนวน 3 แห่ง คนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะจะอยู่ในช่วงวัยเด็กและสูงอายุ ใช้พื้นที่ว่างในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ระยะเวลาประมาณ 1/2-1 ชั่วโมง ทุกวัน แต่พื้นที่ว่างภายในชุมชนเป็นลักษณะสวนขนาดเล็ก และเป็นลานโล่ง มีเครื่องเล่นจำนวนหนึ่ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าวัยรุ่นและผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เลือกที่จะเดินทางไปใช้ที่พื้นที่ว่างที่ศาลากลางจังหวัดระยะทางประมาณ 1.5 กิโลเมตร หรือไปใช้ที่กระทรวงสาธารณสุข ระยะทาง

ประมาณ 2.5 กิโลเมตร เพื่อใช้ในการนันทนาการ กีฬา เป็นหลัก โดยจะใช้ระยะเวลาในการเดินทางไม่เกิน 15 นาที และทำกิจกรรมภายในพื้นที่ว่างสาธารณะตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไป

หมู่บ้านพลัส ซิตีพาร์ค ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว ขนาดเล็ก มีสวนสาธารณะจำนวน 1 แห่ง ขนาดประมาณ 800 ตารางเมตร จากการสัมภาษณ์พบว่าวัยทำงานจะใช้พื้นที่ว่างส่วนกลางในการออกกำลังกายในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ประมาณ 1 ชั่วโมง 2-6 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างภายนอกจะออกไปซื้อสินค้าที่ตลาดนัด หรือตลาดทำนันทันท์ อย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และผู้ใช้พื้นที่ว่างบางท่านจะออกกำลังกายที่ฟิตเนสของบริษัทที่ตนทำอยู่

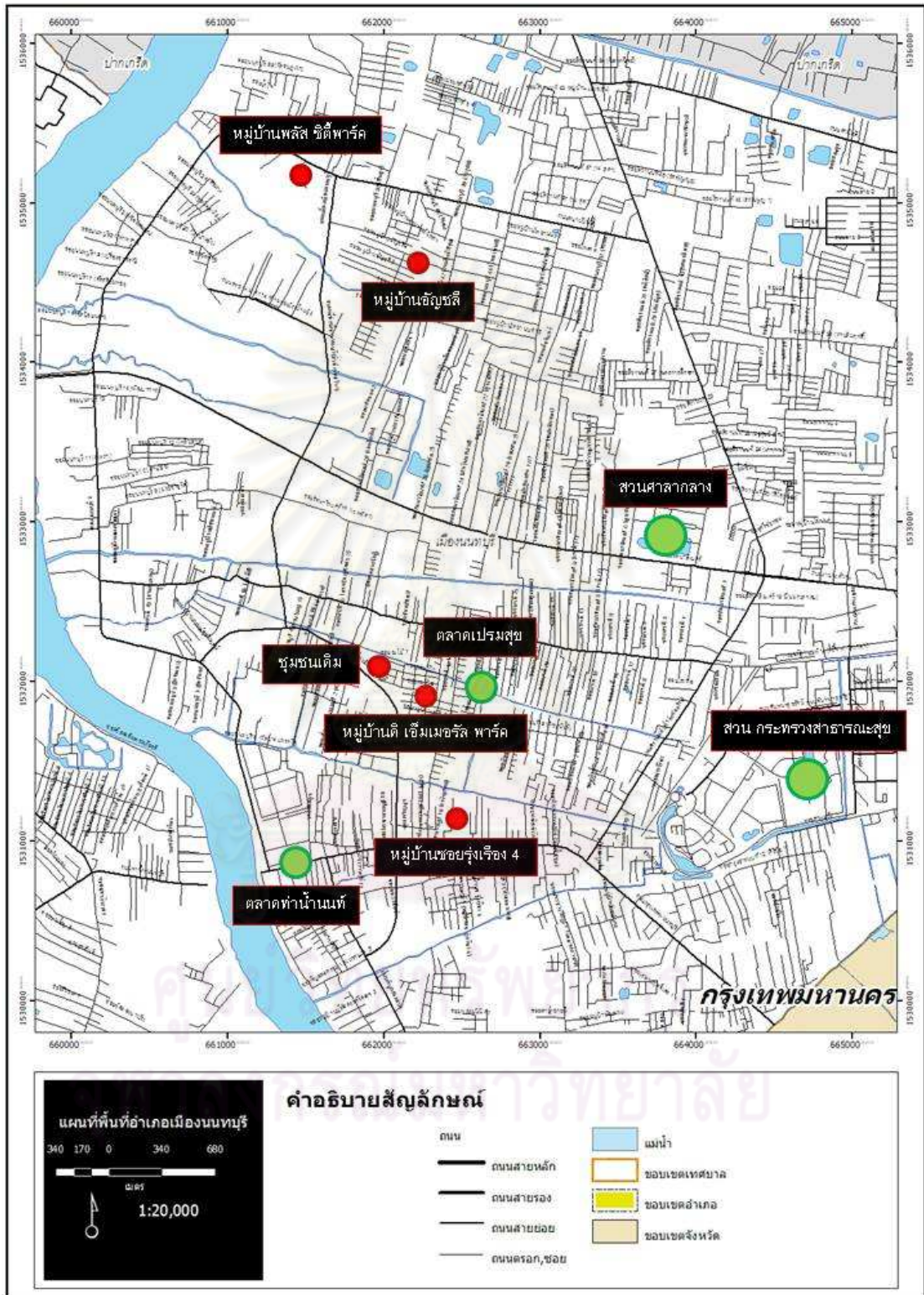
หมู่บ้านซอยรุ่งเรือง 4 ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว ขนาดใหญ่ ไม่มีสวนสาธารณะภายในชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้ถนนภายในหมู่บ้านเดินเล่น ออกกำลังกาย หรือออกมาพูดคุย สนทนากัน ในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ระยะเวลาประมาณ 1/2 ชั่วโมง 2-6 ครั้งต่อสัปดาห์ จากการสัมภาษณ์คนในชุมชนออกไปใช้พื้นที่ตลาดทำนันทันท์ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ในการซื้อสินค้า และคนบางกลุ่มออกไปใช้พื้นที่ว่างในกระทรวงสาธารณสุขระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร เพื่อออกกำลังกาย

หมู่บ้านอัญชลี ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว ขนาดกลาง มีสวนสาธารณะภายในชุมชน เนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ จำนวน 2 แห่ง ผู้ใช้พื้นที่ว่างเป็นเด็กและวัยรุ่น ใช้เพื่อออกกำลังกายในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ขณะที่วันผู้ใหญ่จะออกมาใช้เพื่อสนทนาพูดคุยกัน คนในชุมชนนี้ออกไปใช้พื้นที่ว่างภายนอกประเภทตลาดนัด เนื่องจากสวนสาธารณะอยู่ไกลชุมชน

ชุมชนซอย 48 ถนนเรวดี (ไม่มีชื่อชุมชน) ชุมชนเดิม ขนาดเล็ก คนในชุมชนออกไปใช้ตลาดเปรมสุข ใช้เวลาไม่เกิน 5 นาทีในการเดินเท้า เพื่อการซื้อสินค้าและการพูดคุยสนทนากัน

พื้นที่ว่างในกระทรวงสาธารณสุขมีขนาดพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ เมื่อเทียบกับเกณฑ์และมาตรฐานการวางและจัดทำผังเมืองรวมเป็นสวนระดับเมือง ที่ให้บริการประชาชนหลาย ๆ ย่าน ใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 1½ ชั่วโมง ครอบคลุมการให้บริการในอำเภอเมืองนนทบุรี ที่ตั้งของสวนสาธารณะอยู่ในขอบเขตเทศบาล จากการสอบถามผู้ใช้สวนสาธารณะพบว่า สวนแห่งนี้มีความเหมาะสมด้านกิจกรรมทั้ง การวิ่ง ออกกำลังกาย มีสนามกีฬาหลายประเภท มีผู้ใช้จำนวนมาก และส่วนใหญ่ใช้ในช่วงเวลาเย็น สามารถเข้าถึงได้ง่าย หลายเส้นทางเนื่องจากสวนมีขนาดใหญ่ และรูปแบบการสัญจรของผู้ใช้สวนสาธารณะจะใช้รถจักรยานยนต์ รถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารประจำทาง

อำเภอเมืองนนทบุรี

แผนที่ 5-1 แสดงการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ภายในอำเภอเมืองนนทบุรี

พื้นที่ว่างในศาลากลางจังหวัดนนทบุรีมีขนาดพื้นที่ประมาณ 50 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วเป็นสวนระดับเขตหรือย่าน ระยะทางให้บริการ 3-6 กิโลเมตร ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะมาจากชุมชนที่อยู่ในรัศมี ไม่เกิน 3 กิโลเมตร ส่วนพฤติกรรมการใช้ไม่แตกต่างจากพื้นที่ว่างในกระทรวงสาธารณสุข

ตลาดเปรมสุขและตลาดทำน่านนท์เป็นอีกทางเลือกของการเข้าไปใช้ซื้อสินค้า หรือพบปะสนทนา ของผู้ใช้พื้นที่ว่างเช่นเดียวกัน

อำเภอปากเกร็ด

จากการสัมภาษณ์คนในอำเภอปากเกร็ด พื้นที่ว่างสาธารณะที่นิยมใช้คือ ลานกีฬาใต้ทางด่วน สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์นนทบุรี กรมชลประทาน ตลาดปากเกร็ด

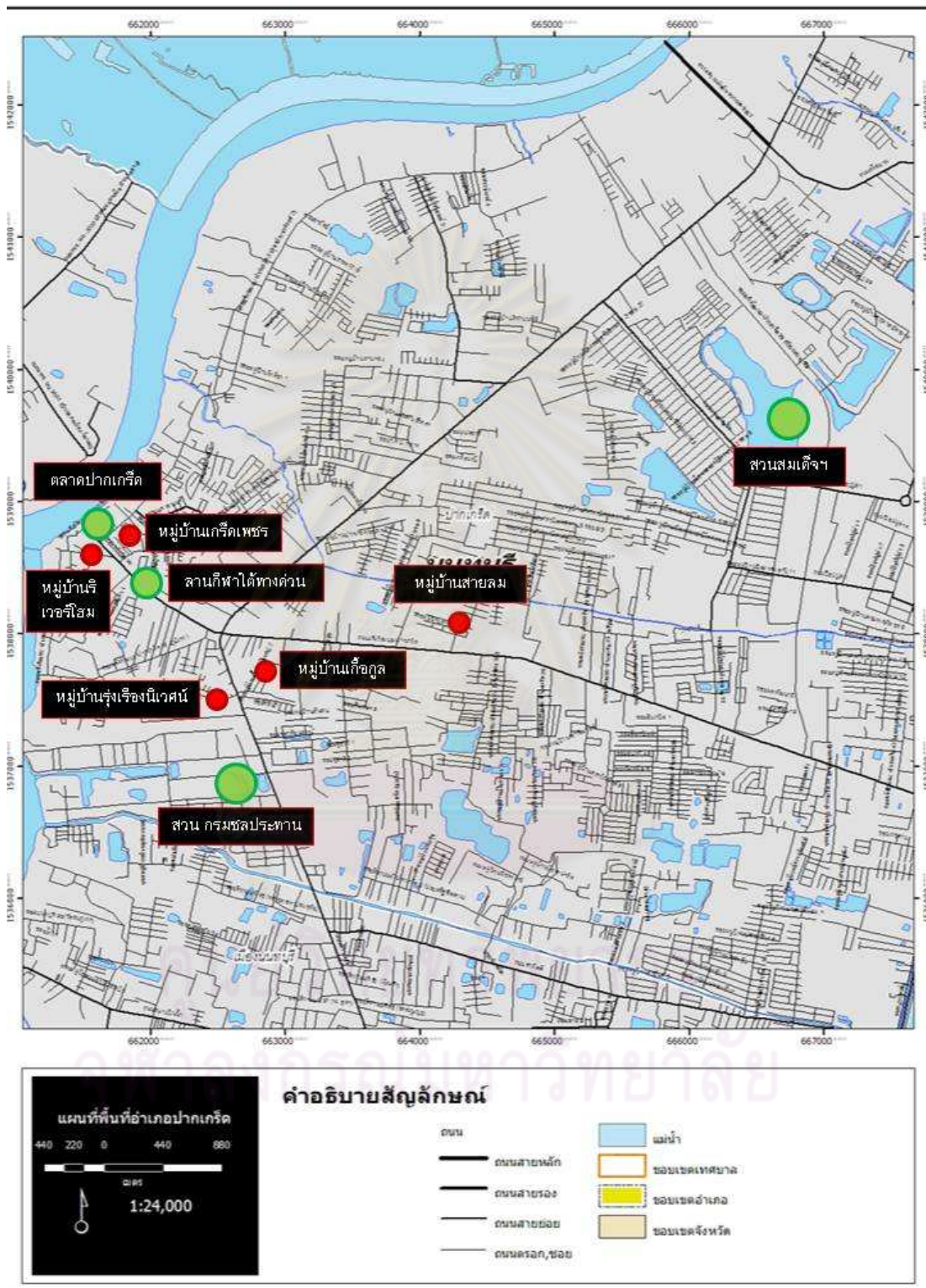
หมู่บ้านสายลม ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ขนาดกลาง มีสวนสาธารณะขนาดประมาณ 400 ตารางเมตร ผู้ใช้เป็นวัยผู้ใหญ่ ทำกิจกรรมประเภทเดินเตี๊ตเตร่ ออกกำลังกาย ระยะเวลาน้อยกว่า 1 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. และคนในชุมชนเลือกใช้พื้นที่ว่างภายนอกคือลานกีฬาใต้ทางด่วนบริเวณตลาดปากเกร็ด เดินทางด้วยรถประจำทาง ประมาณ 10-15 นาที เพื่อออกกำลังกายและพาลูกไปสนามเด็กเล่น หรือเดินทางไปสวนสมเด็จพระฯ ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร

หมู่บ้านริเวอร์โฮม ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ขนาดเล็ก มีสนามเด็กเล่นขนาด 200 ตารางเมตร ส่วนใหญ่เป็นวัยเด็ก ออกมาเล่นในช่วงเวลาเย็น ทุกวัน วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่จะออกไปใช้ลานกีฬาใต้ทางด่วน เพื่อออกกำลังกายในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ประมาณ 1 ชั่วโมง 2-6 ครั้งต่อสัปดาห์ หรือสวนในกรมชลประทานระยะทางประมาณ 2.5 กิโลเมตร

หมู่บ้านเกร็ดเพชร ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว ขนาดเล็ก ไม่มีพื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้พื้นที่หน้าบ้านในการเดินเล่น พูดคุยสนทนากัน นอกนั้นจะไปใช้ตลาดปากเกร็ดเพื่อซื้อสินค้าและบริการ

หมู่บ้านรุ่งเรืองนิเวศน์ ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว ขนาดเล็ก ไม่มีพื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่ไปใช้สวนสาธารณะกรมชลประทานเพื่อออกกำลังกาย พบปะพูดคุยในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ประมาณ 1-2 ชั่วโมง 2-6 ครั้งต่อสัปดาห์ เดินทางด้วยจักรยานและจักรยานยนต์ ใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 15 นาที

อำเภอปากเกร็ด

แผนที่ 5-2 แสดงการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ภายในอำเภอปากเกร็ด

หมู่บ้านเกลือทูล ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว ขนาดกลาง ไม่มีพื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน ใช้ถนนภายในหมู่บ้านในการเดินเล่น และวิ่งออกกำลังกาย คนในชุมชนส่วนใหญ่ไปใช้สวนสาธารณะกรมชลประทานเพื่อออกกำลังกาย ในช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ประมาณ 1-2 ชั่วโมง 2-6 ครั้งต่อสัปดาห์ เดินทางด้วยจักรยานและจักรยานยนต์ ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 10-15 นาที และไปตลาดปากเกร็ดเพื่อซื้อสินค้าอย่างน้อยอาทิตย์ละครั้ง

สวนสมเด็จพระเจ้า มีขนาดพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ เมื่อเทียบกับเกณฑ์และมาตรฐานการวางและจัดทำผังเมืองรวมเป็นส่วนระดับเมือง ระยะเวลาในการเดินทางไม่เกิน 1½ ชั่วโมง ครอบคลุมการให้บริการประชาชนในหลายย่าน ตั้งอยู่ริมถนนศรีสมาน จากการสอบถามพบว่าผู้ใช้พื้นที่ว่างทำกิจกรรมออกกำลังกาย เดินเล่น พบปะพูดคุยกัน เป็นส่วนใหญ่ สามารถเข้าถึงได้ง่าย หลายเส้นทางเนื่องจากสวนมีขนาดใหญ่ รูปแบบการสัญจรของผู้ใช้สวนสาธารณะจะใช้รถยนต์ส่วนตัว และรถโดยสารประจำทาง

สวนสาธารณะในกรมชลประทาน มีขนาดพื้นที่ประมาณ 25 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วเป็นส่วนระดับชุมชน ขอบเขตการให้บริการ 1-2.4 กิโลเมตร หรือโดยรถขนส่งไม่เกิน 30 นาที ครอบคลุมการให้บริการหลายชุมชน ตั้งอยู่ริมถนนติวานนท์ บริเวณ 5 แยกปากเกร็ด พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะไม่ต่างจากสวนสมเด็จพระเจ้า แต่จะมีจำนวนผู้ใช้เยอะกว่า เพราะเข้าถึงได้สะดวก และใกล้ชุมชนมากกว่า

จากการวิเคราะห์เชิงพื้นที่สรุปได้ว่าที่ตั้งของพื้นที่ว่างสาธารณะเป็นปัจจัยหลักในการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ภายในอำเภอเมืองนนทบุรีและอำเภอปากเกร็ดจะอยู่ในตำแหน่งที่สามารถรองรับการบริการได้ไม่ควรเกิน 4 กิโลเมตร ปัจจัยรองลงมาคือ ขนาดของพื้นที่ว่างสาธารณะที่เหมาะสมคือ 25-100 ไร่ โดยมีการเข้าถึงได้หลายเส้นทาง และรูปแบบการสัญจรจะต้องมีหลายรูปแบบเช่น รถโดยสารประจำทาง รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ด้วยเช่นกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนล้อมรั้ว และชุมชนไม่ล้อมรั้วในจังหวัดนนทบุรี โดยวิเคราะห์ว่ารูปแบบและขนาดชุมชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะหรือไม่ โดยใช้เครื่องมือทดสอบทางสถิติด้วยวิธีหาความถี่คิดเป็นร้อยละ ความแปรปรวนแบบสองทาง และการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือ รูปแบบของการล้อมรั้วมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ แต่เป็นในบางประเด็นเท่านั้น โดยคนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างที่เหมือนและแตกต่างจากชุมชนเดิมและชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว ดังนี้

- 1) รูปแบบและขนาดของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณลักษณะของคนที่ใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ชุมชนทั้ง 3 ประเภทมีเพศชายและหญิงที่ใช้พื้นที่ว่างไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ แต่ระดับของการศึกษาและระดับของรายได้ของผู้ใช้พื้นที่ว่างในชุมชนเดิมจะแตกต่างจาก 2 ชุมชน คือ ระดับการศึกษาอยู่ในช่วง ต่ำกว่าระดับมัธยมและระดับมัธยม มีระดับรายได้ที่ 6,000–10,000 บาท
- 2) รูปแบบและขนาดของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณลักษณะของเวลาในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทเข้าใช้พื้นที่ว่างในช่วงเวลา 17.00–19.00 น. ระยะเวลาที่ใช้ไม่แตกต่างกัน ประมาณไม่เกิน 1 ชั่วโมง และ 1 ชั่วโมง และใช้พื้นที่ว่างทุกวัน หรือ 2–6 ครั้งต่อสัปดาห์
- 3) รูปแบบของชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณลักษณะของเวลาในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกชุมชน ได้แก่ ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ และความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทใช้พื้นที่ว่างภายนอกชุมชนในช่วงเวลา 17.00–19.00 น. แต่คนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วใช้พื้นที่ว่างภายนอกชุมชน ระยะประมาณ 1-2 ชั่วโมง 1 ครั้ง/สัปดาห์ แตกต่างจากทั้ง 2 ชุมชน

- 4) รูปแบบของชุมชนมีความสัมพันธ์กันกับคุณลักษณะของกิจกรรมในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ (ภายในชุมชน) ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ กีฬา คนในชุมชนเดิมใช้พื้นที่ว่างในการนันทนาการ กีฬา น้อยกว่าทั้ง 2 ชุมชน อย่างไรก็ตาม คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทใช้พื้นที่ว่างกับกิจกรรมทางเลือกและกิจกรรมทางสังคมไม่แตกต่างกัน
- 5) รูปแบบของชุมชนมีความสัมพันธ์กันกับกับคุณลักษณะของกิจกรรมในการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ (ภายนอกชุมชน) ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ กีฬา และคุยกับคนรู้จัก คนในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วใช้พื้นที่ว่างในการนันทนาการ กีฬา และคุยกับคนรู้จัก น้อยกว่าทั้ง 2 ชุมชน คนในชุมชนทั้ง 3 ประเภทใช้พื้นที่ว่างกับกิจกรรมทางเลือกและกิจกรรมทางสังคมส่วนแตกต่างกัน
- 6) รูปแบบชุมชนและขนาดชุมชนมีความสัมพันธ์กันกับประเภทของพื้นที่ว่าง ชุมชนจัดสรรล้อมรั้วมีพื้นที่ว่างในชุมชนส่วนใหญ่เป็นสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่นต่างจากชุมชนอื่น และคนในชุมชนทั้ง 3 ประเภท มีรูปแบบการสัญจรด้วยการเดินและใช้รถจักรยาน เข้าถึงพื้นที่ประมาณ 1-5 นาทีไม่แตกต่างกัน
- 7) รูปแบบชุมชนมีความสัมพันธ์กันกับการเข้าถึงพื้นที่ภายนอกชุมชน ชุมชนทั้ง 3 ประเภทใช้พื้นที่ว่างนอกชุมชนไม่ต่างกันคือ ตลาด สนามเด็กเล่น และสวนสาธารณะ แต่ลักษณะของการเข้าถึงและรูปแบบการสัญจรของคนในชุมชนล้อมรั้วจะเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์และรถยนต์ เวลาประมาณ 11-15 นาทีเป็นส่วนใหญ่
- 8) จากการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ภายในอำเภอเมืองนนทบุรีและอำเภอปากเกร็ด สวนสาธารณะที่มีขอบเขตการให้บริการไม่เกิน 4 กิโลเมตร พบว่า มีความเหมาะสมกับการทำกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การออกกำลังกาย การเดินเล่น พบปะพูดคุย สามารถเข้าถึงได้หลายเส้นทาง และเดินทางไม่เกิน 30 นาที จะมีผู้มาใช้จำนวนมากกว่า แต่คนในชุมชนจัดสรรจะตั้งอยู่พื้นที่นอกเมืองซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางนานกว่า จึงเข้าไปใช้พื้นที่ว่างน้อยกว่าคนในชุมชนอีก 2 ประเภท

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2535-2553 บ้านจัดสรรในจังหวัดนนทบุรีมีการขยายตัวมากเนื่องจากรองรับการขยายตัวของจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจำนวนบ้านจัดสรร 741 หมู่บ้าน (กรมที่ดิน) โดยแนวโน้มการขยายตัวทำให้อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางบัวทอง และอำเภอปากเกร็ดมีความหนาแน่นตามลำดับสูงที่สุดในจังหวัด และชุมชนเดิมจะมีความหนาแน่นในอำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวยและอำเภอปากเกร็ดตามลำดับ เมื่อพิจารณาที่ตั้งของหมู่บ้านจัดสรรและชุมชนเดิมพบว่าอำเภอบางกรวย อำเภอเมืองนนทบุรี และอำเภอปากเกร็ดที่มีการกระจุกตัวของทั้งสองชุมชน โดยชุมชนจัดสรรล้อมรั้วแสดงถึงอัตลักษณ์ของการใช้ชีวิตในเมืองที่ต้องการแบ่งแยกตนเองออกจากผู้คนกลุ่มอื่นในสังคมโดยเห็นได้จากระดับของการศึกษาที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาจนถึงปริญญาตรี นอกจากนี้ระดับของรายได้ที่มีระดับ 10,000 – 20,000 บาทต่อเดือน อาจจะไม่แตกต่างจากคนในชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว แต่แตกต่างจากคนในชุมชนเดิม จากการพิสูจน์สมมติฐานของรูปแบบของชุมชนไม่มีผลต่อคุณลักษณะของคนที่ใช้พื้นที่ว่างคือชุมชนทั้ง 3 ประเภท คนใช้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและวันผู้ใหญ่ และจะไปพื้นที่ว่างสาธารณะกับเพื่อนหรือไปคนเดียวเป็นส่วนใหญ่

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 หมวด 10 สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะที่จำเป็น ผู้จัดสรรต้องกันพื้นที่ และจัดทำสนามกีฬาหรือสวนสาธารณะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 1 แห่ง โดยคำนวณจากร้อยละ 5 ของพื้นที่จัดจำหน่าย ทำให้อัตลักษณ์ของประเภทที่ว่างภายในชุมชนแตกต่างกัน โดยชุมชนเดิมจะใช้ลานโล่ง ถนนหน้าบ้านในการทำกิจกรรม เช่น เดินเล่น ออกกำลังกาย การสนทนา พฤติกรรมของคนในชุมชนเดิมจึงไม่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างเต็มศักยภาพ ต้องการพื้นที่สำหรับออกกำลังกาย ต้องการพื้นที่สีเขียว แต่ชุมชนจัดสรรที่ไม่ได้ล้อมรั้วทั้งที่มีพื้นที่สวนสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดินเช่นเดียวกันมีพฤติกรรมการใช้แตกต่างกันเพราะว่าจากการสัมภาษณ์คนในชุมชนแล้วพบว่า พื้นที่ว่างสาธารณะที่ชุมชนจัดไว้ให้เป็นพื้นที่รกร้าง ไม่มีการใช้ประโยชน์ คนในชุมชนเองต้องไปใช้พื้นที่ว่างนอกชุมชนเช่นเดียวกัน

จากการมีพื้นที่ว่างภายในชุมชนทั้ง 3 ประเภท ถึงแม้ว่าจะมีประเภทที่ว่างที่แตกต่างกัน แต่ผู้ใช้พื้นที่ว่างก็ใช้ในช่วงเวลาเย็น ประมาณ 1 ชั่วโมง และ 1-2 ชั่วโมง และใช้ 2-6 ครั้งต่อสัปดาห์ แต่เมื่อพื้นที่ว่างภายในชุมชนไม่ตอบสนองต่อความต้องการแล้วการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกก็มีพฤติกรรมที่ต่างกัน เพราะว่าปัจจุบันชุมชนจัดสรรล้อมรั้วจะก่อสร้างภายนอกเขตเมือง อันเนื่องจากในพื้นที่เมืองไม่มีพื้นที่ให้ก่อสร้าง แต่ยังคงมีชุมชนจัดสรรล้อมรั้วที่อยู่ภายในพื้นที่เมือง

คุณลักษณะของเวลาของชุมชนเดิมและชุมชนจัดสรรไม่ล้นมั่วที่ตั้งถิ่นฐานภายในเขตเมืองมีระยะเวลาและความถี่ที่ไม่ต่างกัน ยกเว้นแต่คนในชุมชนจัดสรรล้นมั่วมีความแตกต่างเรื่องของระยะเวลาและความถี่ที่ใช้ จึงออกไปใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกชุมชนบ้างเป็นครั้งคราว หรือการออกไปตลาด สวนสาธารณะแบบครบวงจรที่พื้นที่ว่างภายในชุมชนยังไม่ตอบสนองตามความต้องการ จะต้องเสียเวลาในการเดินทางช้ากว่าส่วนใหญ่ใช้เวลาตั้งแต่ 1-2 ชั่วโมงขึ้นไป จึงทำให้ระยะเวลาที่ใช้พื้นที่ว่างภายนอกนานขึ้นด้วยเช่นกันตั้งแต่ 2-6 ครั้ง หรือน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์

พื้นที่ว่างสาธารณะจะต้องมีขนาดพื้นที่ ตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมกับการใช้งาน ถึงแม้ว่าระดับการให้บริการเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์และมาตรฐานการวางและจัดทำผังเมืองรวมแล้วสามารถให้บริการได้ทุกระดับ แต่ความเป็นจริงคนในชุมชนก็จะเลือกใช้พื้นที่ว่างที่สามารถทำกิจกรรมที่ตอบสนองได้ และใช้เวลาในการเดินทางไม่นานเช่นเดียวกัน

ถึงแม้ว่าการพิสูจน์สมมติฐานจากคุณลักษณะของคน เวลา กิจกรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ว่างแล้ว รูปแบบชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อความแตกต่างเพียงส่วนน้อย กล่าวคือการมีชุมชนจัดสรรล้นมั่วเข้ามาในจังหวัดนนทบุรีทำให้พฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างของคนในชุมชนทั้งสามประเภทแตกต่างกันน้อย แต่เมื่อดูจากอัตราการขยายตัวของชุมชนจัดสรรล้นมั่วแล้วมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นไปอีก อาจจะทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างมากขึ้น ประกอบกับผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวงจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2548 ที่มีนโยบาย การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน แต่ไม่มีข้อกำหนดให้มีการจัดการเพิ่มพื้นที่ว่าง ในขณะที่อัตราส่วนที่ว่างต่อพื้นที่อาคารรวม (OSR) แสดงในผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวง กรุงเทพมหานครเท่านั้น ทำให้ไม่มีแนวโน้มการมีพื้นที่ว่างที่จะตอบสนองของคนภายในจังหวัดนนทบุรี แต่กลับมีพื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชนจัดสรรล้นมั่วที่มีลักษณะการครอบครองแบบส่วนตัว (private space) เพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้พื้นที่เป็นจุดรวมชีวิตทั้งทางสังคม หรือปฏิสัมพันธ์ของชุมชนไม่มีความสำคัญ ที่วัดจากความถี่ ระยะทางและระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง

6.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ควรมีแนวทางการจัดการให้พื้นที่ว่างสาธารณะในระดับที่มีระยะการให้บริการทั่วถึง อยู่ในตำแหน่งที่ตั้งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก หลากหลายรูปแบบ และรองรับกิจกรรมทุกประเภท โดยเฉพาะสำหรับชุมชนไม่ล้นมั่วที่ไม่มีพื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชนเท่ากับในชุมชนล้นมั่ว

- ผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรีมีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงข่ายบริการสาธารณะ โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ว่างสาธารณะ คือ พัฒนาการบริการทางสังคม การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน แต่ควรกล่าวถึงข้อกำหนดในการจัดที่ว่างเพิ่มเติม ควรมีการบังคับใช้ในผังเมืองรวมจังหวัดอื่น ๆ นอกจากกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มพื้นที่ว่างสาธารณะ
- ข้อกำหนดในผังเมืองรวมควรระบุให้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการจำกัดการพัฒนาที่อยู่อาศัยประเภทชุมชนจัดสรรเพื่อควบคุมแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของชุมชนจัดสรร เพราะพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดินที่กล่าวถึงให้จัดสรรได้ตามพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตตามผังเมืองรวมจังหวัด
- ข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543 หมวด 10 ได้แสดงรายละเอียดของการดำเนินการดูแลจัดเก็บและทำลายขยะ ที่ทำให้พื้นที่สวนสาธารณะสะดวกแก่การใช้สอยแต่การดำเนินการส่วนใหญ่จะพบอยู่ในชุมชนจัดสรรล้อมรั้วเกือบทุกขนาด ทุกราคา มีบางโครงการที่เป็นพื้นที่รกร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์เป็นส่วนน้อย แต่พื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ มีสภาพทรุดโทรม ขาดการดูแลเป็นระยะเวลานาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้วส่วนใหญ่ก่อสร้างมานานแล้ว ลักษณะการดำเนินงานไม่เคร่งครัด หละหลวม ขาดความรับผิดชอบ และอาจเปลี่ยนนิติบุคคลทำให้มีลักษณะการบริหารงานที่เปลี่ยนไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย:

กรุงเทพมหานคร. พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน, 2543.

กรุงเทพมหานคร. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2535.

กาญจน์ นทีวุฒิกุล. ตรรกะของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างอเนกประโยชน์ในเมืองเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ไกรพิชญ์ พุฒิพัฒน์เมธี. ลักษณะไทยในหมู่บ้านจัดสรร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ไชศรี ภักดีสุขเจริญ. กำแพงในซอยและรั้วในใจ การปรับแนวคิดในการฟื้นฟูเมือง, 2551. (อัด

สำเนา)

คณะกรรมการอนุกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัย คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ. รายงานสถานการณ์ที่อยู่อาศัยปี 2530 และแนวโน้มปี 2531. กรุงเทพมหานคร

: ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2530.

คณะกรรมการอนุกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัย คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ. รายงานสถานการณ์ที่อยู่อาศัยปี 2535 และแนวโน้มปี 2536. กรุงเทพมหานคร

: ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2535.

คณะกรรมการอนุกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัย คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ. รายงานสถานการณ์ที่อยู่อาศัยปี 2536 และแนวโน้มปี 2537. กรุงเทพมหานคร

: ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2536.

คณะกรรมการอนุกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัย คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ. รายงานสถานการณ์ที่อยู่อาศัยปี 2538 และแนวโน้มปี 2539. กรุงเทพมหานคร

: ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2538.

- สมณฑลชัย โจรณะสมิต. เปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจายของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ ใน กทม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ที่ดิน, กรม. ข้อมูลการจัดสรรที่ดิน. [ออนไลน์]. 2533.
แหล่งที่มา:http://www2.dol.go.th/~isbase/lbcporn/searchallocate_p.htm [2553, กรกฎาคม 20]
- ธิตติมา กลางจำกัด. สนามทัศนะและรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนเมือง: กรณีศึกษาชุมชนท่าทราย นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- บัณฑิต จุลาสัย, วรวิทย์ ก่อทองวิศรุต และยุวดี ศิริ. แนวทางการบริหารดูแลหมู่บ้านจัดสรรตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543. ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ปราณระฟ้า พรหมประวดี. สนามทัศนะและรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนเมือง: กรณีศึกษาชุมชนย่านเสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ปาจรรย์ ประเสริฐ. แนวทางการพัฒนาพื้นที่ใต้ทางด่วนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ผุสดี ทิพทัส. รูปแบบการเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ. 2325-2525). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ผุสดี ทิพทัส. แนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- พรรณชฎิภา สายวัฒน์. การปรับปรุงพื้นที่ว่างสาธารณะในย่านพาณิชยกรรมศูนย์กลางเมือง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

- เพิ่มศักดิ์ พูลพร. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาจราจรและโครงข่ายพื้นที่ปิดล้อมของ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- โยธาธิการและผังเมือง, กรม. ข้อมูลบ้านจัดสรร, 2549.
- วิมลสิทธิ์ หยางกูร, กอบกุล อินทรวิจิตร, สันติ ฉันทวิลลาสวงศ์ และวีระ อินพันทัง. พัฒนาการ แนวคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2536.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูล. พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุริย์พันธ์ แก้วเพิ่ม. ชุมชนเมืองกับแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ว่างในเขตทางพิเศษ (ใต้ทางด่วน) กรณีศึกษา ทางด่วนฉลองรัช (รามอินทรา-อาจณรงค์) ช่วงคลองพระโขนงถึงสี่แยกคลองตัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2545.
- สัมมา คีตลิน. เมืองที่เติบโตเร็วที่สุด. โฟสต์ทูเดย์ (12 กันยายน 2549) : 34.
- อมรรัตน์ กฤตยานวัช. การศึกษาเพื่อวางแผนทางจัดสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครในแง่การ ผังเมือง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- ภาษาอังกฤษ:
- Bangs, H.P., Jr. and Mahler. S. User of Local Parks. Institute of Planners, 1970.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L. G. and Stone, A.M. 1993. Public Space. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chapin. S. F. 1972. Urban Land Use Planning. U.S.A.: University of Illinois Press. อ้างถึงใน วิลาวัณย์ ภมรสุวรรณ. การเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดของชุมชนริมน้ำดั้งเดิมในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

Google Inc. Google Earth. Thailand : Nonthaburi, 2008.

Garnham, H. L. 1985. Maintaining The Spirit of Place : A Process for The Preservation of Town Character. Mesa Arizona: PDA Publishers Corporation, 1985. อ้างถึงใน วิชาวัฒน์ ภมรสุวรรณ. การเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดของชุมชนริมน้ำดั้งเดิมในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

Gehl, J. 1996, 2001, (first published 1971). Life Between Building: Using Public Space. (fourth edition). Arkitektens Forlag. Skive.

Golledge, R. and Stimson, R. 1997. Activities in Time and Space, in Spatial Behavior: A Geographic Perspective. New York: The Guilford Press. อ้างถึงในวิชาวัฒน์ ภมรสุวรรณ. การเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดของชุมชนริมน้ำดั้งเดิมในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

Jacobs, J. The Death and Life of Great American Cities. New York : Random House, 1961.

Jonathan L. Freedman, CROWDING AND BEHAVIOR. San Francisco: W. H. Freeman, 1975.

Kenneth Tanate. Gated Communities In Metro Manila. Doctoral Program in Policy and Planning Sciences. Graduate School of Systems and Information Engineering. University of Tsukuba, 2005.

Lennard, S. and Lennard, H. Livable Cities Observed. Gondolier: Gondolier Press. 1995.

Marcus, C., Francis, C. People Places: Design Guildelines for Urban Space. Van Nostrand Reinhold. New York. 1990.

Maspero, F. Roissy Express: A Journey through The Paris Suburbs. London : Verso, 1994.

Moughtin, C. Urban Design, street and Square. Oxford: Butterworth. 1999.

Sanoff, Henry, and John Dickerson. Mapping children's behavior in a residential setting.

Journal of Architectural Education 25, 1971.

Sennet, R. The Uses of Disorder: Personal Identity and City Life. London : Allen Lane, 1971.

Whyte, W. H. 1980. The Social Life of Small Urban Space. Washington: The Conservation Foundation Washington, D.C.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในจังหวัดนนทบุรี
ประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
ความแตกต่างของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของคนในชุมชนล้อมรั้วและไม่ล้อมรั้วในจังหวัดนนทบุรี
โดยนายเกื้อกุล มัลลิกาพิพัฒน์ รหัส 5174109525
 วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาดบัณฑิต
 สาขาการวางแผนภาคและเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับชุมชน

1. รูปแบบชุมชน

☐ ชุมชนเดิม	☐ ชุมชนจัดสรรไม่ล้อมรั้ว	☐ ชุมชนจัดสรรล้อมรั้ว
---------------------------------	--	---
2. ขนาดชุมชน

☐ ขนาดเล็ก (ต่ำกว่า 19 ไร่)	☐ ขนาดกลาง (19-100 ไร่)	☐ ขนาดใหญ่ (เกินกว่า 100 ไร่)
---	---	---
3. ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
---------------------------	----------------------------
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่ามัธยม	☐ มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
4. ท่านมีรายได้ต่อเดือนประมาณ

☐ ต่ำกว่า 6,000 บาท	☐ 6,000 – 10,000 บาท	☐ 10,001 – 20,000 บาท
☐ 20,001 – 30,000 บาท	☐ มากกว่า 30,001 บาท	

3. การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายในชุมชน

1. ประเภทพื้นที่ว่างสาธารณะที่ท่านใช้.....

2. ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่

7.00 – 9.00 น.

11.30 – 13.30 น.

17.00 – 19.00 น.

3. ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่

น้อยกว่า 1 ชั่วโมง

1 ชั่วโมง

1 – 2 ชั่วโมง

มากกว่า 2 ชั่วโมง

4. ความถี่ในการเข้าใช้

ทุกวัน

2 – 6 ครั้ง/สัปดาห์

1 ครั้ง/สัปดาห์

1 – 3 ครั้ง/เดือน

น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน

5. ท่านเดินทางเข้ามาใช้พื้นที่ด้วยวิธีใด

เดิน

จักรยาน

จักรยานยนต์

รถยนต์

รถโดยสารประจำทาง

6. ระยะเวลาในการเดินทาง

1 – 5 นาที

6 – 10 นาที

11 – 15 นาที

15 – 20 นาที

21 – 30 นาที

มากกว่า 30 นาที

7. บุคคลที่มาด้วย

ครอบครัว

เพื่อน

คนเดียว

8. กิจกรรมและพฤติกรรมการใช้พื้นที่ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรมในชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม
☐ กิน ดื่ม	☐ นันทนาการ กีฬา	☐ คุยกับคนรู้จัก
☐ ซื้อสินค้าและบริการ	☐ ท่องเที่ยว	☐ คุยกับคนแปลกหน้า
☐ มาทำงาน	☐ นั่งคิด	☐ ดูคน
☐ มาขึ้นรถประจำทาง	☐ เดินเตร็ดเตร่	☐ เข้าร่วมกิจกรรม
☐ มาขายของ		
☐ มาธุระ		

4. การใช้พื้นที่ว่างสาธารณะภายนอกชุมชน

1. ประเภทพื้นที่ว่างสาธารณะที่ท่านใช้.....
2. ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่
 - 7.00 – 9.00 น.
 - 11.30 – 13.30 น.
 - 17.00 – 19.00 น.
3. ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่
 - น้อยกว่า 1 ชั่วโมง
 - 1 ชั่วโมง
 - 1 – 2 ชั่วโมง
 - มากกว่า 2 ชั่วโมง
4. ความถี่ในการเข้าใช้
 - ทุกวัน
 - 2 – 6 ครั้ง/สัปดาห์
 - 1 ครั้ง/สัปดาห์
 - 1 – 3 ครั้ง/เดือน
 - น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน
5. ท่านเดินทางเข้ามาใช้พื้นที่ด้วยวิธีใด
 - เดิน
 - จักรยาน
 - จักรยานยนต์
 - รถยนต์
 - รถโดยสารประจำทาง
6. ระยะเวลาในการเดินทาง
 - 1 – 5 นาที
 - 6 – 10 นาที
 - 11 – 15 นาที
 - 15 – 20 นาที
 - 21 – 30 นาที
 - มากกว่า 30 นาที
7. บุคคลที่มาด้วย
 - ครอบครัว
 - เพื่อน
 - คนเดียว
8. กิจกรรมและพฤติกรรมการใช้พื้นที่ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรมในชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม
☐ กิน ดื่ม	☐ นันทนาการ กีฬา	☐ คุยกับคนรู้จัก
☐ ซื้อสินค้าและบริการ	☐ ท่องเที่ยว	☐ คุยกับคนแปลกหน้า
☐ มาทำงาน	☐ นั่งคิด	☐ ดูคน
☐ มาขึ้นรถประจำทาง	☐ เดินเตร็ดเตร่	☐ เข้าร่วมกิจกรรม
☐ มาขายของ		
☐ มาธุระ		

ภาคผนวก ข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ข-1 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับเพศ

ข้อมูล	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	0.052	2	0.026	0.097	0.907
ขนาดชุมชน	0.195	2	0.097	0.366	0.695
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	0.259	3	0.086	0.325	0.807

ตาราง ข-2 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับช่วงอายุ

ข้อมูล	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	0.26	2	0.13	0.132	0.877
ขนาดชุมชน	0.762	2	0.381	0.386	0.681
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	0.378	3	0.126	0.128	0.943

ตาราง ข-3 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับระดับการศึกษา

ข้อมูล	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	0.895	2	0.448	0.755	0.473
ขนาดชุมชน	0.206	2	0.103	0.174	0.841
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	2.15	3	0.717	1.21	0.311

ตาราง ข-4 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับระดับรายได้

ข้อมูล	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	4.555	2	2.277	2.232	0.113
ขนาดชุมชน	2.863	2	1.431	1.403	0.251
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	1.526	3	0.509	0.499	0.684

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ข-5 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับบุคคลที่มาด้วย

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ กำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ กำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	บุคคลที่มาด้วยภายในชุมชน	0.828	2	0.414	0.671	0.514
	บุคคลที่มาด้วยภายนอกชุมชน	1.129	2	0.564	0.701	0.499
ขนาดชุมชน	บุคคลที่มาด้วยภายในชุมชน	0.714	2	0.357	0.578	0.563
	บุคคลที่มาด้วยภายนอกชุมชน	2.725	2	1.362	1.692	0.19
รูปแบบชุมชน	บุคคลที่มาด้วยภายในชุมชน	0.786	3	0.262	0.424	0.736
* ขนาดชุมชน	บุคคลที่มาด้วยภายนอกชุมชน	1.873	3	0.624	0.775	0.511

ตาราง ข-6 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ กำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ กำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชน	0.766	2	0.383	0.571	0.567
	ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชน	0.712	2	0.356	0.692	0.503
ขนาดชุมชน	ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชน	0.013	2	0.007	0.01	0.99
	ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชน	0.157	2	0.079	0.153	0.859
รูปแบบ *	ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชน	0.326	3	0.109	0.162	0.921
ขนาดชุมชน	ช่วงเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชน	0.586	3	0.195	0.38	0.768

ตาราง ข-7 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ กำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ กำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชน	0.034	2	0.017	0.045	0.956
	ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชน	4.823	2	2.411	6.021	*0.004
ขนาดชุมชน	ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชน	0.424	2	0.212	0.56	0.573
	ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชน	0.195	2	0.097	0.243	0.785
รูปแบบ *	ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชน	1.181	3	0.394	1.039	0.38
ขนาดชุมชน	ระยะเวลาที่เข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชน	1.229	3	0.41	1.023	0.386

ตาราง ข-8 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ	ค่า	ค่าเฉลี่ยของ	ค่า F-	ค่านัยสำคัญ
		กำลังสอง	df	กำลังสอง	test	
รูปแบบ	ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชน	0.828	2	0.414	0.846	0.433
ชุมชน	ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชน	2.89	2	1.445	4.834	*0.01
ขนาดชุมชน	ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชน	0.077	2	0.039	0.079	0.924
	ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชน	0.409	2	0.204	0.683	0.508
รูปแบบ *	ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ภายในชุมชน	0.561	3	0.187	0.382	0.766
ขนาดชุมชน	ความถี่ในการเข้าใช้พื้นที่ภายนอกชุมชน	0.838	3	0.279	0.934	0.428

ตาราง ข-9 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมประจำวัน (กิน ดื่มน้ำ)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
		กำลังสอง		กำลังสอง		
รูปแบบชุมชน	กิน ดื่มน้ำ (ภายในชุมชน)	0	2	0	.	.
	กิน ดื่มน้ำ (ภายนอกชุมชน)	0.335	2	0.168	0.681	0.509
ขนาดชุมชน	กิน ดื่มน้ำ (ภายในชุมชน)	0	2	0	.	.
	กิน ดื่มน้ำ (ภายนอกชุมชน)	0.15	2	0.075	0.306	0.737
รูปแบบชุมชน	กิน ดื่มน้ำ (ภายในชุมชน)	0	3	0	.	.
* ขนาดชุมชน	กิน ดื่มน้ำ (ภายนอกชุมชน)	0.892	3	0.297	1.209	0.311

ตาราง ข-10 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมประจำวัน (ซื้อสินค้าและบริการ)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
		กำลังสอง		กำลังสอง		
รูปแบบชุมชน	ซื้อสินค้าและบริการ (ภายในชุมชน)	0	2	0	.	.
	ซื้อสินค้าและบริการ (ภายนอกชุมชน)	1.108	2	0.554	2.237	0.113
ขนาดชุมชน	ซื้อสินค้าและบริการ (ภายในชุมชน)	0	2	0	.	.
	ซื้อสินค้าและบริการ (ภายนอกชุมชน)	0.375	2	0.188	0.757	0.472
รูปแบบชุมชน	ซื้อสินค้าและบริการ (ภายในชุมชน)	0	3	0	.	.
* ขนาดชุมชน	ซื้อสินค้าและบริการ (ภายนอกชุมชน)	0.58	3	0.193	0.78	0.508

ตาราง ข-11 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมประจำวัน (มาขึ้นรถประจำทาง)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	มาขึ้นรถประจำทาง (ภายในชุมชน)	0	2	0	.	.
	มาขึ้นรถประจำทาง (ภายนอกชุมชน)	0.328	2	0.164	2.851	0.063
ขนาดชุมชน	มาขึ้นรถประจำทาง (ภายในชุมชน)	0	2	0	.	.
	มาขึ้นรถประจำทาง (ภายนอกชุมชน)	0.138	2	0.069	1.196	0.307
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	มาขึ้นรถประจำทาง (ภายในชุมชน)	0	3	0	.	.
	มาขึ้นรถประจำทาง (ภายนอกชุมชน)	0.12	3	0.04	0.693	0.559

ตาราง ข-12 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมทางเลือก (นั่งธนาคาร กีฬา)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	นั่งธนาคาร กีฬา (ภายในชุมชน)	2.767	2	1.384	6.565	*0.002
	นั่งธนาคาร กีฬา (ภายนอกชุมชน)	1.794	2	0.897	3.985	*0.022
ขนาดชุมชน	นั่งธนาคาร กีฬา (ภายในชุมชน)	0.122	2	0.061	0.291	0.749
	นั่งธนาคาร กีฬา (ภายนอกชุมชน)	0.24	2	0.12	0.533	0.589
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	นั่งธนาคาร กีฬา (ภายในชุมชน)	0.078	3	0.026	0.124	0.946
	นั่งธนาคาร กีฬา (ภายนอกชุมชน)	0.358	3	0.119	0.53	0.663

ตาราง ข-13 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมทางเลือก (นั่งคิด)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ กำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ กำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	นั่งคิด (ภายในชุมชน)	0.206	2	0.103	0.492	0.613
	นั่งคิด (ภายนอกชุมชน)	0.372	2	0.186	1.022	0.364
ขนาดชุมชน	นั่งคิด (ภายในชุมชน)	0.168	2	0.084	0.401	0.671
	นั่งคิด (ภายนอกชุมชน)	0.027	2	0.014	0.074	0.929
รูปแบบชุมชน *	นั่งคิด (ภายในชุมชน)	0.416	3	0.139	0.663	0.577
ขนาดชุมชน	นั่งคิด (ภายนอกชุมชน)	0.245	3	0.082	0.448	0.719

ตาราง ข-14 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมทางเลือก (เดินเตร็ดเตร่)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ กำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ กำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	เดินเตร็ดเตร่ (ภายในชุมชน)	0.259	2	0.129	0.489	0.615
	เดินเตร็ดเตร่ (ภายนอกชุมชน)	0.038	2	0.019	0.071	0.931
ขนาดชุมชน	เดินเตร็ดเตร่ (ภายในชุมชน)	0.326	2	0.163	0.616	0.542
	เดินเตร็ดเตร่ (ภายนอกชุมชน)	0.058	2	0.029	0.108	0.898
รูปแบบชุมชน	เดินเตร็ดเตร่ (ภายในชุมชน)	0.059	3	0.02	0.074	0.974
* ขนาดชุมชน	เดินเตร็ดเตร่ (ภายนอกชุมชน)	0.204	3	0.068	0.255	0.858

ตาราง ข-15 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมทางสังคม (คุยกับคนรู้จัก)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ กำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ กำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	คุยกับคนรู้จัก (ภายในชุมชน)	0.123	2	0.062	0.243	0.785
	คุยกับคนรู้จัก (ภายนอกชุมชน)	1.747	2	0.874	3.69	*0.029
ขนาดชุมชน	คุยกับคนรู้จัก (ภายในชุมชน)	0.338	2	0.169	0.666	0.516
	คุยกับคนรู้จัก (ภายนอกชุมชน)	0.368	2	0.184	0.778	0.463
รูปแบบชุมชน	คุยกับคนรู้จัก (ภายในชุมชน)	0.245	3	0.082	0.322	0.81
* ขนาดชุมชน	คุยกับคนรู้จัก (ภายนอกชุมชน)	0.328	3	0.109	0.462	0.71

ตาราง ข-16 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมทางสังคม(คุยกับคนแปลกหน้า)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	คุยกับคนแปลกหน้า (ภายในชุมชน)	0.033	2	0.017	0.122	0.885
	คุยกับคนแปลกหน้า (ภายนอกชุมชน)	0.006	2	0.003	0.046	0.955
ขนาดชุมชน	คุยกับคนแปลกหน้า (ภายในชุมชน)	0.036	2	0.018	0.134	0.875
	คุยกับคนแปลกหน้า (ภายนอกชุมชน)	0.069	2	0.035	0.558	0.575
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	คุยกับคนแปลกหน้า (ภายในชุมชน)	0.077	3	0.026	0.188	0.904
	คุยกับคนแปลกหน้า (ภายนอกชุมชน)	0.124	3	0.041	0.662	0.577

ตาราง ข-17 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมทางสังคม (ดูคน)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	ดูคน (ภายในชุมชน)	0.04	2	0.02	0.108	0.898
	ดูคน (ภายนอกชุมชน)	0.109	2	0.055	0.293	0.747
ขนาดชุมชน	ดูคน (ภายในชุมชน)	0.066	2	0.033	0.177	0.838
	ดูคน (ภายนอกชุมชน)	0.007	2	0.004	0.02	0.98
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	ดูคน (ภายในชุมชน)	0.019	3	0.006	0.033	0.992
	ดูคน (ภายนอกชุมชน)	0.051	3	0.017	0.092	0.964

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ข-18 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับกิจกรรมทางสังคม (เข้าร่วมกิจกรรม)

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	เข้าร่วมกิจกรรม (ภายในชุมชน)	0.074	2	0.037	0.293	0.747
	เข้าร่วมกิจกรรม (ภายนอกชุมชน)	0.074	2	0.037	0.293	0.747
ขนาดชุมชน	เข้าร่วมกิจกรรม (ภายในชุมชน)	0.189	2	0.095	0.749	0.476
	เข้าร่วมกิจกรรม (ภายนอกชุมชน)	0.189	2	0.095	0.749	0.476
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	เข้าร่วมกิจกรรม (ภายในชุมชน)	0.05	3	0.017	0.132	0.941
	เข้าร่วมกิจกรรม (ภายนอกชุมชน)	0.05	3	0.017	0.132	0.941

ตาราง ข-19 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับประเภทของพื้นที่ว่าง

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของกำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบชุมชน	ประเภทของพื้นที่ว่าง ภายในชุมชน	32.636	2	16.318	17.49	*0
	ประเภทของพื้นที่ว่าง ภายนอกชุมชน	0.303	2	0.152	0.186	0.831
ขนาดชุมชน	ประเภทของพื้นที่ว่าง ภายในชุมชน	7.336	2	3.668	3.931	*0.023
	ประเภทของพื้นที่ว่าง ภายนอกชุมชน	0.524	2	0.262	0.321	0.726
รูปแบบชุมชน * ขนาดชุมชน	ประเภทของพื้นที่ว่าง ภายในชุมชน	0.363	3	0.121	0.13	0.942
	ประเภทของพื้นที่ว่าง ภายนอกชุมชน	2.227	3	0.742	0.909	0.44

ตาราง ข-20 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับ การเข้าถึงพื้นที่

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ กำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ กำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบ	การเข้าถึงพื้นที่ภายในชุมชน	0.181	2	0.091	0.461	0.632
ชุมชน	การเข้าถึงพื้นที่ภายนอกชุมชน	9.322	2	4.661	9.819	*0
ขนาดชุมชน	การเข้าถึงพื้นที่ภายในชุมชน	0.325	2	0.163	0.827	0.441
	การเข้าถึงพื้นที่ภายนอกชุมชน	1.416	2	0.708	1.492	0.231
รูปแบบ *	การเข้าถึงพื้นที่ภายในชุมชน	0.178	3	0.059	0.302	0.824
ขนาดชุมชน	การเข้าถึงพื้นที่ภายนอกชุมชน	0.532	3	0.177	0.374	0.772

ตาราง ข-21 การทดสอบความแปรปรวนแบบสองทางกับรูปแบบการสัญจร

ข้อมูล	ตัวแปรตาม	ผลรวมของ กำลังสอง	ค่า df	ค่าเฉลี่ยของ กำลังสอง	ค่า F-test	ค่านัยสำคัญ
รูปแบบ	รูปแบบการสัญจรภายในชุมชน	0.512	2	0.256	0.699	0.5
ชุมชน	รูปแบบการสัญจรภายนอกชุมชน	2.911	2	1.456	2.143	0.123
ขนาดชุมชน	รูปแบบการสัญจรภายในชุมชน	0.059	2	0.03	0.081	0.923
	รูปแบบการสัญจรภายนอกชุมชน	0.314	2	0.157	0.231	0.794
รูปแบบ *	รูปแบบการสัญจรภายในชุมชน	1.155	3	0.385	1.051	0.374
ขนาดชุมชน	รูปแบบการสัญจรภายนอกชุมชน	5.09	3	1.697	2.498	0.065

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อสกุล: นายเกื้อกุล มัลลิกาพัฒน์

ประวัติการศึกษา:

- การผังเมืองบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2547
- ศึกษาต่อหลักสูตรสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2551

ทุน: ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต ครั้งที่ 2 ประจำปีงบประมาณ 2553

ที่อยู่: 44 ซ.พวงสำลี 2 ถ.ถวิมลราชบูรณะ ต.บ่อพลับ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย